

Jɔɔɔ Kéel Lúkas nyə á cilə yí

Isâ í dúgyá nə Jɔɔɔ Kéel Lúkas nyə á cilə yí

Lúkas nyə á cilə Tyoffil kálaad éga. Njií, tɛem bæ ntó, nyə á cilə Jɔɔɔ Kéel shú buud bwə á shígé bæ mímbýágá mí Oyúden wá, bɔɔɔɔ bwə á dɛ lás Gərêk wá. A ηgə féel bwo iciyá bísé nə ηkul yáág bwo gwágúlə dí yí, nə isâ í dúgyá nə ijâm nə ijag í Oyúden yí. Lúkas ηgə lwó cɔg múud mə Yésus.

Nyə á bɛ icé ílól wa Jɔɔɔ Kéel égaád námó nda Matiyô bá Márkus.

(1) Sáal mə Yuánes Nduu-buud (3.1-20), bɛ nə nduwán má Yésus, nə məbwébúlán nyə á bwəma nə ndí má (3.21–4.13).

(2) Cɔg mə Yésus nə sáal nyə á sá Galilê yí (4.14–9.50).

(3) Njɔɔnd Yésus nyə á kyey kálə Yurúsələm yí (9.51–19.28), nə sóólágú nyə á sá wu yí (19.29–21.38), kə kumə shwiy nyə á yə yí nə gwúmúlə nyə á gwúm shwoɔ dí yí (22-24).

Sé bí nə ηkul ci nó lúú ciyá á kálaad wúsə 19.10: «Mwân mə Múúd nyə á zə sɔ bɔɔɔɔ bwə á jímb wá, zə cɔg bwo.» Zembî mə mpú nó buud bêsh bwə ηgə cɔgə kú nə nyə wá básə njímbúlá. Gwə wə nyə á ntí Yésus-Krîst yí, né a zág cɔg bɔɔɔɔ bêsh bwə é lág nyə wá. Yésus mə dɛ bul julə búúd bwə ηgə bwəma nə mpyóɔ wá, nda: osól ɔ mísəm, ikúkág, mimbúbúwá, mimbəl nə ojínə ɔ búúd.

Mətédúlé má cilyá

¹ Yé Tyoffil lwám múúd, zhwoɔ buud bwə á mə ηgə she cilə ηkúmba lâɔ á isâ í á s̄y wa sádí yí. ² Bwə á ηgə jaaw isâ námó nda búúd bwə á dúg byo tééd mətédúlé wá bwə á bwiɔɔ sé ná. Buud bɔɔɔɔ wə bwə ηgə sá iséy í

bwiingúla mílósú mí Zembî. ³ Nə ndeé mə má ka námə kwey nə má jéla nə cilə wo isâ byəŋgû téegyá nda í á ŋgə sîy nə. Mə zə cilə na mə má fwo mpu wámbulə súsúsá jêsh tééd mótéédúléd. ⁴ Má jii nə wo mpúg nə minjígúla wó á ŋwa myá mí bélé bə búbélé.

Yuánes Nduu-buud mə bá byêl

⁵ ŋgwól fada nyə á bə nə Zakarî ja Herod nyə á bə njwú-buud á Yudeá yí. Fada wəŋgû bə́nəŋ Abiya wə bwé á bə jáŋ gwoŋg. Mudá yé nyə á bə nə Ilísabet, a njúl shilə bag ɔ Arəɔn. ⁶ Bêsh obá nə mudûm nə mudá bwé á bə otútəlí ɔ búúd mísh má Zembî dî, bwé dúgə mpu sâ Zembî məgwág, də bɛ isâ byêsh Cwám̄ba ŋgə ci ná í bəg yí nə mæçɛç mé mêsh mbii á kú nə sâ á jumúg. ⁷ Nji bwé áshígé bə nə mwân nəcé Ilísabet nyə á bə kundú, bēsh obá bwé á bə ntâg bwé mú icwúcwúúl.

⁸ Dúlúgá jwôw di íí, Zakarî nyə á ŋgə sá iséy í fada byé nda í á bə jwan̄ga á gwoŋg jáŋ nə. ⁹ Ofada bwé á də wusə mpaambé nə bwé féesh nyəŋg kəg nyii *Mpáanzə Zembî yé. Bwé á ka námə wusə jini jaá, mpaambé mú féesh Zakarî nə nyə wə kəg nyii kə jígal *cáá. ¹⁰ Wəla lə jígalúlə cáá ni dî, buud ɔ kúl búúd bēsh bwé á bə tón̄n bwé ŋgə jəgula nə Zembî ¹¹ ŋgwól *əŋgəles má Yawé mú zə lwóya nyúúl wə Zakarî, zə tōw nyə ŋgɛɛ mbwê mən̄cwûm, *alatâr bwé də jígal cáá yé dí koogú. ¹² Mitédúgá mí á búbulə Zakarî lúúd nə dúgúla nyə á dúg əŋgəles yí, a mú bul bə nə ifwaas. ¹³ Nji, əŋgəles mú ci nə nyə nə: «Zakarî, kú bɛɛg fúndə, nəcé Zembî má ŋwa məjəgula mwô. Mudá woó mə bá byá wo mwámudûm, wo bá gwiid nyə nə Yuánes. ¹⁴ Wo bá bul kəɔs nə məshusug, ncúlyá buud bwé bá námə bə nə məshusug nə byélúlə mwân wəŋg mə bá byêl yí. ¹⁵ Nəcə

1:3 Mis 1.1 1:5 Abiya: 1Ib 24.7-19 1:9 MmN 30.7-8 1:13 1.60, 63
1:15 Ilj 6.3; OoM 13.4-5; Luk 7.33

a bá bæ fwámé múúd mísh má Zembî dî. Nyə abúlél bwelé ηgul málwəg kú ηgul gúl sâ ányinyaanê. A bá bwey bæ lwándúlá nə ηkékēkē Shíshim a njúl ná mwə mə nyóónǵúd. ¹⁶ A bá námé sá nə bóól búúd wâ bag ɔ *Izurəyêl bwé nyíngəg zə wé Zembî wáη Yawé. ¹⁷ A bá zə nə lâη mə Zembî nə *shíshim nə ηkul Eli nyə á bæ nə ndî yí. A bá zə sá ηkwambulə mpédúgá osóónǵú bənônη bwân. A bá námé sá nə bóonηg bwé á dū bæ nə məlwê wá bwé céndúg kuú njəonnd, bwé bæ nə fəg á otútəlí ɔ búúd. Ntó, a bá kwəmsa Cwámba kúl búúd í njúl nyə fwámé kwééshá.» ¹⁸ Zakarî mú ci nə éngəles ná: «Mə músə cwúcwúúl, mudá waamé má námé jaas; mə e bá wámbulə sâ wó ηgə ci ni ntudélé?» ¹⁹ Engəles mú bəsa nə nyə ná: «Mə wé Gabryêl, mə ji mísh má Zembî dî, mə ηgə séy nə nyə. Nyə ámə ntí mə nə mə zəg lésha nə wo, zə jaaw wo jəjə məkál móni. ²⁰ Nji, nda wó má ka bæ kú *magulə íciyá byâm ná, wo é bæ fífi. Wo bá ji kú lás kə wóós jwôw ísâ mé ámə zə jaaw wo íni í bá bwəma yí. Nəcə byáá í bá bwəma dán wəlad.»

²¹ Í á bæ na, kúl búúd jâη í ηgə bwánd Zakarî. Buud bwé mú ηgə káam nə a má bul bwey nûη Mpáánzə Zembî dí cwû.

²² Ja Zakarî nyə á ka cúwo tóón yí, nyə á bæ kú ná nə ηkul mə lésha nə buud. Bwé mú mpu ná a shí dúg gúl sâ nûη fúm á ci dí. Nyə á ηgə fufə nji məbwê. Nyə á shwal bæ fífi. ²³ Ja nyə á shínal mé mwôw mə íséy yâ Mpáánzə Zembî yí, nyə á ka nyíngə kə bwédí.

²⁴ Fwála mú cə, mudá yé Ilísabet músə bæ nə bum. A mú shwaaw tâη onkwoond otóon kú lwóya nyúul, a ηgə ci ná: ²⁵ «Sâ Cwámba má sá mə wé ga. A mé nti mísh mé módí zə yíl mə shwôn mə á bæ nə ndî búúd bâm dí yí.»

1:17 Mal 3.1, 23-24 (Bible Segond 4.6); Mat 17.10-13; Mak 9.13; Yuá 1.21

1:18 Mət 17.17; 18.11 1:19 Dan 8.16 1:25 Mət 30.23

Yésus mæ bá byêl

²⁶ Ja bum mæ wóós Ilísabet ηkwoond saman dí yí, Zembî mú kænd *éngales Gabryêl ηgwála á Galilê bwé ðu jôw né Nazarêt yí. ²⁷ Nyə á kænd nyə né a kág lésha nə ncwíyê sás lú múdá í á bæ wu né Mariya yí. Sás ðəŋg í á bæ nə çəǵlá bá nə Yóseb, muud á bag ɔ *Dávid. ²⁸ Éngales mú nyíi Mariya ηjôw ci nə nyə ná: «Mə báág nə wo, Yawé ji nə wo, a mæ sá mpaam nə jə lâm.» ²⁹ Iciyá íni í mú sá Mariya mitédúgá búbulə lúúd. A mú ηgə jî lámúð né wəŋ mbií mábéda í ké né ji. ³⁰ Éngales mú ci nə nyə ná: «Mariya, kú bæeg fúndə. Nəcə wo mæ bwəma nə ocúncésh ɔ Zembî. ³¹ Ðugí, wo zə bæ nə bum, wo bá byá mwámudûm, wo gwiid nyə né Yésus. ³² A bá bæ fwámé múúd. Bwé bá ðu jôw nyə né *Mwân mæ Zembî a gwów-gwôw. Zembî wúsú Yawé mæ bá yə nyə ijwûga í mpáámbé jé Dávid. ³³ A bá jwú nə bag ɔ *Yákwab kandugə á kandugə, ijwûga byé í ábúlé bæ nə məshíné.» ³⁴ Mariya mú ci nə éngales ná: «Jâŋ í bá bæ ntədélé, mæ kú fwo mpu múdûm?» ³⁵ Éngales mú bæsa nə nyə nə «ŋkəŋkə Shíshim mæ bá zə wódí, ηkul mæ Zembî a gwów-gwôw í mú búdal wo nda gúgúwá í ðu búdal múúd ná. Gwé wé í bá sá né mwân wó bá byá yé mæ bá bæ fééshá, bwé ðu jôw nyə né Mwân mæ Zembî. ³⁶ Ðugí, mbyêl wô Ilísabet mæ zə bæ nə bum ícwúúlúð. A bá námə byá mwámudûm. Nyə muud bwé á ðu ci nə a ji kundú yé, bum mú nyə ηkwoond saman ði. ³⁷ Mpug nə sá cúgé nə ηkul bwelé ntə Zembî.» ³⁸ Mariya mú ci ná: «Mə ji sóól məsáal mə Yawé. A sáág mæ nda wó má ci ná.» Éngales mú kyey.

Mariya mæ ké dúg Ilísabet

1:27 Mat 1.16 1:31 Iza 7.14; Mat 1.21; Luk 2.21; Mis 4.12 1:32 Iza 9.6; 2Sa 7.16; Mat 20.30-31 1:33 Dan 7.14 1:35 Mat 1.18; Luk 4.18 1:37 Mæt 18.14; Mat 19.26; Mak 10.27; Luk 18.27

³⁹ Námé fwála dɔɔŋgú di, Mariya mú ŋwa zhíí lɛɛlúɛ kə ŋgwála á kóomb Yudea jisé mímbúŋ mímbúŋ yí. ⁴⁰ A mú kə nyíi Zakarî dí njów, bóda Ilísabet. ⁴¹ Ja Ilísabet nyə á gwág məbódá mə Mariya yí, mwân nyə á lugusa nyə mwô dî, Ilísabet músə lwánd nə ŋkɛŋkɛ Shíshim né cwóó. ⁴² A mú kîm məma ŋkwiimbyê, nyə ná: «Wo ji nə ibwádán ntɔ bóólúgá búdá bêsh, mwân jí wo mwô dí yé ji námé nə ibwádán. ⁴³ Jí í mpú sâ né nyɔɔŋgú mə Cwámba waamá zág mádí yí. ⁴⁴ Nəcə dugí, nji málwê mâm mə ámə gwág məbódá mwô yí, mwân nyə ámə lugusa mə nə məshusug mwô dî. ⁴⁵ Wɛɛ mə jəla, wɛɛ muud mə *búgɛla né sâ jêsh Cwámba mə sá né bwé jááwug wo yí í é bwəma yé.»

Mariya mə ságúsə Zembî

⁴⁶ Mariya mú ci né:

Zembî waam, wo ji məma Zembî.

⁴⁷ Shíshim wâm í ŋgə kɔɔs nə məshusug nəcé cugye waamá Zembî.

⁴⁸ Nəcə a mə báɛ nti mísh dúg zhizhe lwaá dé á mudâ.

Haaw! Tééd fwála gaád buud wá ikala byêsh bwé bá dɛ ci ná: «mɛɛ mə jəla».

⁴⁹ Nəcə Zembî á ŋkul nyêsh mə sá mə məma ísâ.

Jíná dé dúsə nə gúmá ntɔ sâ jêsh.

⁵⁰ Lâm mácey yé wúsə né bagé

shú búúd bwé ŋwá nyə nə fúndúgú wá kə wóós íkala ikala.

⁵¹ A mə lwóya ŋkúl nyé.

A mə sá né buud bwé dɛ ŋkêny mányúúl wá bwé címagú.

⁵² A mə yíl íŋkácíd i búúd íjiya í ící byáŋú d wusə shí,

a bân ózhizhe ɔ búúd gwôw.

⁵³ Buud bwé á bə nə məfúfə wá, a mə yə bwo zhwog tɔɔm

a nyiŋg búúd ɔ tɔɔm məbwê ocwûd.

⁵⁴ A mé zə kwiid bag ɔ sɔɔl məsáal yé *Izərəyêl,
a mé téduga lâm məcey yé,

⁵⁵ nda nyə á kaag impáám-bá bísú
shú mə *Aburaham bónɔŋ mpwoŋ buud nyé kandugə á
kandugə ná.

⁵⁶ Maríya bá Ilísabet bwə á já je bæ óŋkwoond olɔɔl ná
ndéé Maríya músə nyiŋgə kə bwədí.

Byélé mə Yuánes Nduu-buud

⁵⁷ Wəla læ byeyí í á ka wóɔs Ilísabet. A mú byá
mwámudúm. ⁵⁸ Nə buud bónóŋ bwə á bæ jáŋ baŋ wá, nə
mimbyêl myé bwə mú gwág ná Yawé mə bul gwág nyə ceɣ
lámúd. Bónóŋ bwə mú ka zə taag.

⁵⁹ Jwôw mwân nyə a wóɔs mwôw mwəɔmb yí, bwə mú
zə nə bwə zə sá nyə ábiwáág. Bwə mú ceel gwiid nyə ná
Zakarí nda sóŋgú. ⁶⁰ Nji nyɔɔŋgú mú ci ná: «Mbò! Jíná
dé wə Yuánes.» ⁶¹ Bwə mú ci nə nyə ná: «Muud ŋgwúd nə
ŋgwúd cugé nə jíná lú Yuánes njów búúd wán wêsh dî.»

⁶² Bwə mú də lésha nə sóŋgú mwân də fufə nji məbwə
jílə nyə jíná á céél gwiid mwân yí. ⁶³ Sóŋgú mwân mú
gwáám-bə ná bwə yəg nyə kwóógú ná a zəg cilə cínɔŋg. A
mú cilə ná: «Jíná dé wə Yuánes.» Buud bēsh bwə mú bul
káam. ⁶⁴ Seegya ntág ná Zakarí mpu mə bāŋ, júm mú
nyə fúlí ná a je lás. A mú shwal bân kál ŋgə yə Zembî
məshwúmb. ⁶⁵ Buud ó baŋ bé bwə mú bæ nə fúndúgá. Ná
ndéé buud bwə mú ŋgə bwiŋg lâŋ á isá í á sîy íni shí Yudea
á mimbún nyêsh. ⁶⁶ Buud bēsh bwə á gwág lâŋ wəŋg
wá bwə á bæ kú bwele yíl lâm cínɔŋg. Bwə mú də jî ná:
«Múmwán jəŋg í bá bæ jí e? Búbá-lé, ŋkul mə Yawé í á ŋgə
nyîn cug mə mwân wəŋgúd.»

Zakarí mə cúndə cúndə mə Zembî

1:54 Msh 7.20; Sòm 98.3; Mət 17.7; 22.17

1:59 Mət 17.12-13

1:60 1.13

⁶⁷ Mwân sóŋgú yé Zakarî mú lwánd nə ŋkɛŋkɛ Shíshim
né cwóó, a mú cúndə cúndá mé Zembî, nyə nə:

⁶⁸ Gúmá nə Yawé, Zembî á *Izərayêl
nəcé a mé kwiid kúl búúd jé, yîl bwo mənyámád.

⁶⁹ A mé wéeshəli sə ŋkácíid cəgye
mpwəŋ buud mé sóol məsáal yé *Dávid dî.

⁷⁰ Nyə a shí bwey də jaaw kéel dɔɔŋgú,
*buud ɔ mícúndá bé nyə á féesh yág wá də jaaw.

⁷¹ Nyə á kaag nə a bá zə yîl sə mənyámá mé mízhízhín
mísúid,

a yîl sə məbwə mə bɔɔŋg bwə ŋgá mpíi sə wád.

⁷² A mé lwágulə nə a jì nə lâm məcéy nə odâ;
a mé téduga sɔ nyə á sá nə bwo yí.

⁷³ Nəcé nyə á kɛɛn búbálé nə Dâ *Aburəham nə í bá bə nə

⁷⁴ á ká shín yîl sə məbwə mə búúd bwə ŋgá lumbəli nə sə
wá dî,

sə mə bá də yə nyə gúmá kú nə ifwaas,

⁷⁵ sə ŋgá lwóya nə sə búsa buud bé,

sə ŋgá cugə tətəlí nyədí míshúid,

ŋgə cugə nda búúd ɔ kúl jé bwə jálá nə cugə nə,

sə bə ntó mwôw mə cug məsú mēsh.

⁷⁶ Múmwan, bwə bá də jôw wo nə *muud micúndá mé
Zembî á gwôw-gwôw.

Nəcé wo bá kə Cwám̄ba shwóg, kə kwambələ nyə zhií

⁷⁷ kúl búúd jé í mpúg nə a ŋgə zə nə a zé cug bwo,

juu bwo nə *míshím myáj.

⁷⁸ Zembî wúsú jì bul bə nə lâm məcéy.

A mə ntí sə məŋkenya mə ŋgá zhu gwôw

1:68 Sôm 41.13; 72.18; 111.9; Luk 4.18-21; 7.16; 19.44 1:69 Sôm 132.17;
Mat 20.30-31 1:70 Rom 1.2; Iza 9.1-6; Msh 5.1-3 1:71 Sôm 106.10
1:72 Sôm 106.45; 105.8-9; LəV 26.42 1:73 Mət 22.16-18 1:74
Tit 2.12, 14 1:76 Mal 3.1; Mat 11.10; Mak 1.2; Luk 7.27 1:77 Zhe 31.34
1:78 MmN 34.6; Iza 60.1-2

nda mæon̄g mæ jwôw ja í dæ cúwo yí,
⁷⁹ má zág kwan bœon̄g bwé ηgə cugə yídúgá shwiy dí wá,
 má zág sá ná sá cúgəgí ná shee.

⁸⁰ Mwân nyə á ka námə ηgə wîy, *shíshim yé ηgə ηwa ηkul. Nyə á dæ ji máshí mâ shwéeshá ná ndéé kə wós s jwôw nyə á kə lwóya nyúúl kúl búúd jé dí yí.

2

Byélé mó Yésus

¹ Í á zə bə mən̄i mwôw di, *Káázəl Ogust nyə á cilə ná buud ɔ shí mishwun bēsh bwə kág cilya ílân dî. ² Ílân bwelélə s̄fy wə cí. Í á bə Kirínus njúl ηgwámuna á faan lú Sirí. ³ Ntó buud bēsh bwə á ka kə ηgə cilya, muud kə ηgwəla í dúgyá nə beend jé yíid. ⁴ Yóseb mú námə tí Nazarēt faan lú Galilê, bád kə Betulehem, ηgwəla mə *Dávid faan lú Yudéa, nəcé nyə á bə mwân á njów búúd mə Dávid. ⁵ Nyə á ηgə kə ílân dí, bá Maríya, mudá í á bə ná bá bwə zə béya yé, Maríya wœon̄g njúl nə bum.

⁶ Í á ka bə, bwə njúl n̄η, fwála lə byeyí mú wós Maríya. ⁷ A mú byá mwân yé acúmbâ, mwámudûm. A mú wá nyə bwámád a bwíig nyə kúl bwə á dæ wá itəw idəw ná í dúg də yí, nəcé bwə áshígé bə nə bwágə njów ójôη.

Obaagulə ó itəw bwə dúg wééngəles

⁸ Obaagulə ó itəw bwə á bə shí nyœon̄gúd bwə ηgə ji mifum tón̄n íbugád ηgə baagulə itəw byán̄. ⁹ ηgwól *éngəles mə Yawé mú zə wós bwo na, mən̄kənəwa mə Cwámba mé mú lyɛ bwo nə mən̄kenya ná kesh. Ifwaas í músə jág bíi bwo. ¹⁰ Nji, éngəles mú ci nə bwo ná: «Kúgá fúndə, nəcé mə ηgə zə bí nə jɔjɔ kéel í é sá kúl búúd jēsh məma máshusug yí. ¹¹ Cugye mó byêl bí múús ηgwəla

mə *Dávid. Nyə wá *Krîst Cwám̃ba. ¹² Bi é yag nyə nə məyiigyé mága: bi é kwey kúkény í mbwúg bwə́mád kúl bwə́ d̃u wá itəw id̃aw ná í dúg d̃ə yí.»

¹³ Seegyá ná kúdə zhwog wə́ngəles wá gwôw bwə́ mú zə kwey nyíni bwə́ ngə́ yə Zembî gúmá susad ná:

¹⁴ Zembî bə́g nə gúmá jəŋ á gwów-gwówúd;

wa shí, buud Zembî má gwág nywa wá bwə́ cúgəg ná shee.

¹⁵ Í mú zə bə́ ná, ja wə́ngəles bwə́ má béegyá nə bwo kə jəŋ dí yí, obaagulə́ ó itəw bwə́ mú ci bwə́mé nə bwə́mé ná: «Sá kágá Betulehem kə dúg sâ í má s̃y Zembî má sá ná sá mpúg ga.» ¹⁶ Bwə́ mú ngə́ kə ná cá-câ, bwə́ mú kə kwey Mariya nə Yóseb nə kúkény í mbwúg kúl bwə́ d̃u wá itəw id̃aw ná í dúg d̃ə yí. ¹⁷ Ja bwə́ má dúg nyə́ yí, bwə́ mú bwiing sâ éngəles nyə́ ámə jaaw bwo shú má múmwán jəŋg yí. ¹⁸ Buud bēsh bwə́ á ngə́ gwág bwo wá bwə́ á ngə́ bul káam sâ bwə́ á ngə́ bwiing yí. ¹⁹ Mariya nye nyə́ á baagulə́ isâ byəŋg lámú, a ngə́ bigas byo. ²⁰ Ná ndéé obaagulə́ ó itəw bwə́ mú nyingə́ bwə́ ngə́ yə Zembî gúmá, ngə́ yə nyə́ məshwúmb nə isâ byēsh bwə́ ámə gwág nə dúg yí, nəcé í á bə́ námə́ nji nda éngəles nyə́ á jaaw bwo ná.

Bwə́ kə́ nə kúkény Yésus mpáánzə́

²¹ Ja jwôw lá mwə́omb í á wóós yí, í mú bə́ fwála ná bwə́ sáág mwán ábiwáág. Bwə́ mú gwiid nyə́ nə́ Yésus, jínə́ éngəles nyə́ á jaaw Mariya a kú fwo ŋwa bum yí.

²² Ná ndéé í mú zə́ bə́ fwála ná bwə́ sáág ŋgusa íci Moyîz nyə́ a ci yí. Bwə́ mú bád kə́ nə́ mwán Yurúsalem kálə́ lwóya nyə́ wá Yawé, ²³ námə́ nda jí cilyá *mbwoomb mácéx dí ná, ná: «Mwámudûm yēsh mə́ tééd byēl yé, bwə́ kənd nyə́ koogú ná a bə́g shú má Yawé.» ²⁴ Í á jii ná bwə́ kə́g yána

2:14 Iza 57.19; Mat 10.13, 34; Mak 9.50; Luk 1.79; 10.5-6; 12.51; 19.38, 42; 24.36; Yuá 4.27; Mis 10.36; Ifz 2.14, 17 2:19 2.51 2:21 1.31 2:22 LəV 12; Ilŋ 18.15-16 2:23 MmN 13.2

íllím í *mátúnuga námé nda jí cilyá nda mbwoomb máceɛɛ dí né, bwá kə nə məwúwo məbá ŋkí icwə í məfaf íbá.

²⁵ Ŋgwól múúd nyə á də bə Yurúsəlem nə Símuyon. Nyə á bə tətəlí muud, nyə a wá lâm wə Zembî. Nyə á bə nə Ŋkəŋkê Shíshim. Nyə á də bwánd muud nyə á bə nə a bá zə səl *Izəɾəyêl milâm shí yé. ²⁶ Ŋkəŋkê Shíshim í á lwágulə nyə ntáməd nə nyə abúle yə a kú fwo dúg *Kříst Yawé mə bá nti yé. ²⁷ Muud wəɔŋgú Ŋkəŋkê Shíshim í á sá nə a kəg *Luŋ mə Zembî. Ja óbyôl ɔ Yésus bwá á zə nə mwân Luŋ nə bwá zə sá nyə nda mbwoomb máceɛɛ í ŋgə ci nə, ²⁸ nyə á ŋwa mwân nyədí məbwád a mú yə Zembî cúncésh, nyə nə:

²⁹ Mása, jaá ga í músə wo je bíd nə lwaá dwô í yəg nə shee nda wó á ci nə,

³⁰ nəcé mísh mām mə mə dúg nda wó zə cug sə nə,

³¹ cugúlə wó á kwəməsa ikúl í búúd byêsh í ŋgə dúg yí.

³² Jísə məŋkenya mə bá sá nə ikúl íshús í mpúg wo yí, kúl gwô Izəɾəyêl í bəg nə gúmə yí.

³³ Yésus sóŋgú nə nyəɔŋgú bwá á ŋgə káam sâ jêsh Símuyon nyə á ŋgə ci shú dé dí yí. ³⁴ Símuyon mú bwádan nə bwo, nyə nə Maríya nyəɔŋgú mə Yésus nə: «Mwân éga Zembî mə ntí nyə nə a zəg sá nə zhwoɔ buud ɔ Izəɾəyêl bwá búlág, zhwoɔ buud wəɔl. A bá bə gúl sâ mə Zembî í bá ntə búúd ŋkul yí, sâ búúd bwá abúle magulə yí. ³⁵ A bá zə sá nə zhwoɔ buud mitédúgá myán mí mpúyúg. Wɛɛ ntág í, məcɛy mə bá nyisuli wo lámúd nda kafwɛle.»

³⁶ Ŋgwól *múúd micúndə á mudâ nyə á bə námé cínəŋg nə Ana, a njúl shilə mə Fanuêl beend mə Azer dí. Mudá wəɔŋgú nyə á bə a mə bul jaas. Nyə a béya a mú cugə nə ŋgwúm mimbú zəŋgbá. ³⁷ Nyə á jí kúsə kə wóds mimbú məwúm mwəomb nə mínə. Nyə a shígé də bwelé kə

shwóg-shwóg nə Luŋ mə Zembî. Nyə á ðu sá Zembî iséy byé nə mwásé nə bulú a dúgá ci ídâw, ðu yə Zembî gúmá. ³⁸ Nyə á bæ námá cínɔŋgú ja bwá á bæ nə Yésus Luŋ yí, a mú yə Zembî akíba; buud bêsh bwá á ŋgə bwánd nə Zembî mə bá zə yíl Yurúsəlem mányámád wá, Ana nyə á ŋgə jaaw lân mə mwân.

³⁹ Ja obyðl ɔ Yésus bwá á shîn sá isâ byêsh Máççɛ mə Yawé mə ŋgə ci yí, bwá á ka nyingə kə bwádí ŋgwəla Nazarêt, faan la Galilé. ⁴⁰ Mwân nyə á ka námə ŋgə wɛy, *shíshim yé ŋgə ŋwa ŋkul, a njúl mpaam mə Zembî ðî.

Yésus mə nyín mpáanzə Zembî a njúl kúkágə

⁴¹ Obyðl ɔ Yésus bwá á ðu kə zâŋ páska dí Yurúsəlem mbú wêsh. ⁴² Bwá á ka námə kwo bád kə nda fúlú í á bæ ná, Yésus njúl mimbú wúm nə mímbá, bwá mú kə nə nyə. ⁴³ Ja zâŋ í á shîn yí, obyðl bé bwá mú nyingə. Yésus mú lúg Yurúsəlem bwá kú mpu. ⁴⁴ Bwá á ŋgə téduga nə Yésus bánɔŋ buud ɔ gwoonŋ búsə zhíd. Bwá músə kyey mwásə ncindí. Nə ndéé bwá mú ka zə ŋgə sɔ nyə mímbýêl nə mímbíí myán dí. ⁴⁵ Nda bwá áshígé kwey nyə ná, bwá mú nyingə nə məsɔŋgú kə Yurúsəlem. ⁴⁶ Í á ka zə bæ, bwá mə sɔ nyə nə sɔ sɔ tâŋ mwôw málól, bwá mú kə kwey nyə a njúl tâm oyíguli ɔ máççɛ *Luŋ mə Zembî, a ŋgə gwágulə bwo, a ŋgə jí bwo minjígá. ⁴⁷ Buud bêsh bwá á ŋgə gwág nyə wá bwá á ŋgə káam fúg nyé nə mæmpɛsá mé. Bwá á ŋgə káam mbií á nə fúg ðu jímb lúúd. ⁴⁸ Ja obyðl bé bwá á dúg nyə yí, bwá á jág bul káam. Nyɔɔŋgú mú ci nə nyə ná: «Mwân waam, jí wó mə sá sə ntúni ni? Wo mpú nə sá shwóóŋgú sə mə ŋgə sɔ wo nə milâm gwôw?» ⁴⁹ Nyɛ mú ci nə bwo ná: «Bí ámə ŋgə sɔ mə nə jí? Bì ampúyé nə mə jəlá nə ðu bæ ísâ í Dâ dí?» ⁵⁰ Nji bân bwá áshígé mpu gwág sá nyə á ci nə bwo yí. ⁵¹ Yésus bánɔŋ bwo bwá mú shulə kə

Nazarêṭ, a ηγḡ magulə ijwûga byañ. Nyɔɔηγḡ mú baagulə ísâ íni byêsh lámúḡ. ⁵² Yésus nyə á ka ηγḡ wɔɔf, fɛg ηγḡ kwíduli, mpaam má Zembî ηγḡ kwíduli, a ηγḡ bæ jɔ kágḡ mísh má Zembî nə mísh má búúdæḡ.

3

*Iséy í Yuánes Nduu-buud
(Mat 3.1-17; Mak 1.1-11)*

¹ Í á ka zə bæ, ijwûga í *Káázɛl Tiber í má wóós mbû wûm nə tóón dí, Pons Pilât mú bæ ηγwómuna á faan lú Yudéa, Herod nyə Tatarâk* á Galilê, mínyɔηḡ yé Fílíp nə faan lú Ityurê nə Trakonítídí, Lisanʔyas nə faan lú Abilen. ² Í á bæ Hána njúl Ajəláci á ofada, bá Kayíf. Ja jɔɔηgû, kéel má Zembî í á wóós wé Yuánes mwân má Zakarî a njúl shí a shwéeshád.

³ Nyə á ka zə ηγḡ kyey shí nyêsh á fundú ηγwɔɔ Zhurdê, ηγḡ cúndə nó: «Céndúgá mitédúgá, bí duwan, Zembî nyə é juu bí nə *misóm mín.» ⁴ Í á bæ ntó nda jísó cilyá kálaad mə *múúd micúndá Izayí dí nó. Nəcé jísə nó:
Muud ηγḡ cúndə shí a shwéeshád, a ηγḡ ci nó:

«Kwambuləgá zhíí má Cwámba,
bí súg kwûḡ jé.

⁵ Bulalugá íbí byêsh,

bí bwú mímbún mí anúnî nə mi acíg-cíg myêsh səl shí,
bí súg məbúgə.

Sanduləgá ikúl í ákukwowulâ, sá byo nə sændôḡ

⁶ muud yêsh ka bá dúg cugúlə Zembî mə bá cug búúd yí.»

2:52 1Sa 2.26 * 3:1 Tatarâk: Ciyá nî í cugé ciyá məkaa; nji í kó nó «ηγwómuna nyə á ηγḡ jwú nə mpál nê á ηkúmba faan yé». Dúgúg nómó Mat 14.1; Luk 3.19; 9.7; Mis 13.1. 3:3

Mis 13.24; 19.4; Luk 24.47 3:4 Iza 40.3-5 3:6 2.30-31; Mis 28.28

⁷ Buud bwé á ðu zə wé Yuánes áncuncuma zələ ðu duwan wá, nyə á ka ðu ci nə bwo nó: «Yé iyələkag íga! Bi má bále fúndə mpimbə Zembî mə bá lwóya yí? Zə ámə kéwuli bí éne? ⁸ Kágá wúmə fwámé mpúmá† í lwágúlə ná bi mə cénd mítédúgá yí. Kúgá bə nji dúlə téduga nó: “Sə bəŋ sə bí mpwoŋ buud mə *Aburaham” nəcé mə mpú jaaw bí nə Zembî ji nə ŋkul shwǝǝla məkwóógú mǝga, sə mwo bwān ó Aburaham. ⁹ Mpugá nə zəŋ í wál zə sámb míkǝǝlá mí líí məshugəd. Bwé é cal líí jēsh í ádé wúmə fwámé mpúmá yí, bwé kul gwo kudad.»

¹⁰ Buud bwé mú zə jî nyə nó: «Sə mə jəlá nə sə jí?» ¹¹ A mú bəsa nə bwo nó: «Muud jí nə ishimí íbá yé kéénzhug ŋgwūd yə nyǝǝŋg cúgé nə ndí yé. Muud jí nə idāw yé sáág nəmə ntó.» ¹² Oŋwenye ɔ tóya bwé mú nəmə zə nə bwé zə duwan. Bwé mú jî nyə nó: «Yíǝguli e, sə mə jəlá nə sə jí?» ¹³ Nyə nə bwo nó: «Dugá jî búúd nji sâ mǝcǝcǝ mə yó bí ŋkul nə bí dúg jî yí, bí kú ntεεŋg.» ¹⁴ Ozimbî bwé mú nəmə jî nyə nó: «Sə bəŋ sə mə jəlá nə sə jí?» Nyə nə bwo nó: «Kúgá mánda múúd nə sâ jé ŋkí ntǝg nə bí mə lwó múúd mpəl. Magələgá nə myána bwé ŋgə jəna nə bí má mə jəla.»

¹⁵ Nda búúd bwé á ŋgə bwánd bwé ŋgə téduga ná Yuánes ɔ mə jéé bə Mesî ná, ¹⁶ Yuánes nyə á ci nə bwo nó: «Mεε mə ŋgə duu bí nə məjúwó. Nji ŋgwól múúd ŋgə zə, a ji nə mpífé cǝ mə. Mə ampíyáyé nə mə cínyug nyə mikwoolú mí məŋgwub. Nywáá mə bá duu bí nə ŋkǝŋkǝ Shíshim nə kuda. ¹⁷ A mbid fwafuga mbwéd. A bá zə béég búúd nda bwé ðu fyaf ŋkwáándó nə; a ŋwa fwámé mpúmá wá ŋkundá déd, a yíl ílwáásə shwu kuda jí kú bwele jímə yíid.» ¹⁸ Yuánes nyə á kwo nəmə ŋgə jaaw bwo Jǝjǝ Kéel, a ŋgə yáag nə bwo nó bwé mágələg. ¹⁹ Í á ka zə wóós

3:7 Mat 3.7; Luk 21.5-36 3:8 1.54-55; Mat 3.9 † 3:8 Mpumə nyǝǝŋg wé misóólúgá. 3:9 Mat 7.19 3:16 Mis 1.5; 11.16; 13.25; 19.2-4; Luk 4.18 3:19 Mat 14.3-4; Mak 6.17-18

né, nyə á jum Herod á Tatarâk næcé lésú mé Herodyâd, mudá mé mínyəŋû nə mól móbôw mêsh nyə á du sá má.
²⁰ Herod mú kwádulə dúl bôw cínəŋg gwôw, wá Yuánes mímbwugəd.

²¹ Í á ka bə gúl ja né, nda búúd bêsh bwé á ŋgə duwan né, Yésus mú námé kə duwan. Né ndéé, ja nyə á ŋgə jəgəla yí, joŋ í mú bəŋ, ²² ŋkəŋkə Shíshim mú nyîn nə nyúul nda faf í mú shulə nyə nyúúlúd. Kál í mú zhu joŋ dí ná: «Wo wə Mwân waamê alâm. Lâm wâm wêsh wúsə wódí.»

Impáambó í Yésus

(Mat 1.1-17)

²³ Ja Yésus nyə a tééd sáal dé yí, nyə á bə kala múúd á je bə mímbû məwûm málól. Buud bwé á ŋgə téduga né a ji mwân mə Yóseb, Yóseb mwân mə Heli, ²⁴ Heli mwân mə Matat, Matat mwân mə Lévi, Lévi mwân mə Melúkî, Melúkî mwân mə Yanay, Yanay mwân mə Yóseb.
²⁵ Yóseb mwân mə Matatíyas, Matatíyas mwân mə Amos, Amos mwân mə Nahum, Nahum mwân mə Həsuli, Həsuli mwân mə Nagay, ²⁶ Nagay mwân mə Maad, Maad mwân mə Matatíyas, Matatíyas mwân mə Símuyon, Símuyon mwân mə Yósek, Yósek mwân mə Yoda. ²⁷ Yoda mwân mə Yoanan, Yoanan mwân mə Résa, Résa mwân mə Zorobábel, Zorobábel mwân mə Salátíyel, Salátíyel mwân mə Neri; ²⁸ Neri mwân mə Melúkî, Melúkî mwân mə Adi, Adi mwân mə Kosam, Kosam mwân mə Eləmadam, Eləmadam mwân mə Er. ²⁹ Er mwân mə Yésus, Yésus mwân mə Elyazar, Elyazar mwân mə Yorîm, Yorîm mwân mə Matat, Matat mwân mə Lévi. ³⁰ Lévi mwân mə Símuyon, Símuyon mwân mə Yúda, Yúda mwân mə Yóseb, Yóseb mwân mə Yonam, Yonam mwân mə Eliyakim. ³¹ Eliyakim mwân mə Məleya, Məleya mwân mə Məna, Məna mwân

3:21 5.16 3:22 4.18 Mwân: Sôm 2.7; Iza 42.1; Luk 9.35; 20.13 3:27
 Salátíyel: 1Ib 3.17; Esd 3.2 3:30 Rut 4.18-22; 1Ib 2.1-14 3:31
 Natan: 2Sa 5.14

mə Matata, Matata mwân mə Natan, Natan mwân mə *Dávid. ³² Dávid mwân mə Yése, Yése mwân mə Yobed, Yobed mwân mə Bowaz, Bowaz mwân mə Sala, Sala mwân mə Naáson. ³³ Naáson mwân mə Aminadab, Aminadab mwân mə Adúmin, Adúmin mwân mə Arni, Arni mwân mə Hesuron, Hesuron mwân mə Fares, Fares mwân mə Yúda; ³⁴ Yúda mwân mə *Yákwab, Yákwab mwân mə *Izaag, Izaag mwân mə *Aburaham, Aburaham mwân mə Tara, Tara mwân mə Nakor; ³⁵ Nakor mwân mə Seruk, Seruk mwân mə Ragow, Ragow mwân mə Falek, Falek mwân mə Eber, Eber mwân mə Sala; ³⁶ Sala mwân mə Kaynam, Kaynam mwân mə Arfagusaad, Arfagusaad mwân mə Sem, Sem mwân mə *Nówe, Nówe mwân mə Lamék; ³⁷ Lamék mwân mə Matusalem, Matusalem mwân mə Inoog, Inoog mwân mə Yared, Yared mwân mə Maluleel, Maluleel mwân mə Kaynam. ³⁸ Kaynam mwân mə Inos, Inos mwân mə Set, Set mwân mə Adam, Adam mwân mə Zembî.

4

Sátan mə bwówúlé Yésus
(*Mat 4.1-11; Mak 1.12-13*)

¹ Yésus nyə a wú Zhurdê a mó shîn lwánd nə ƷkêƷkê Shíshim né cwóó. ƷkêƷkê Shíshim mú kə nə nyə shí a shwéeshád. ² Njwû məjamb mú kə bwówulə nyə wu tãŋ mwôw məwûm ménô. Yésus nyə a shígé də tóó sâ mwôw məwŋgúd né ndéé ja mwôw məwŋg mə á shîn yí a mú gwág zha. ³ Njwû məjamb mú ci nə nyə né: «Ʒkí wo jì *Mwân mə Zembî, cíg nə kwóógú ga nə í nyéég idûw.» ⁴ Yésus mú yidá bəsa nə nyə né: «Jí cilyá Kálaad Zembî dí né: “Muud cugé nə Ʒkul cugə nji nə idûw”.»

⁵ Njwû məjamb mú kə nə nyə gwów-gwôw. A mú lwágulə nyə məfaan mâ shí mishwun mēsh nji ja Ʒgwúd

^{3:33} Mət 29.35; 25.19-26; 11.10-20; 5.1-32 ^{4:1} Mat 6.16-17;
Luk 4.18; Heb 4.15 ^{4:4} Mbá 8.3

né cág. ⁶ A mú ci nə nyə ná: «Mə é yə wo ijwûga né wo jwúg nə məfaan mənî mēsh wo ηwa gúmá jáη, nəcé mə wé jí nə byo. Mə ji nə ηkul yána byo yə múúd yēsh má céél yə yé. ⁷ Ntó, ηkí wo kúd mpwoombú wa shí yə mə gúmá, byēsh í é bə ísâ byô.» ⁸ Yésus mú bəsa nə nyə ná: «Jí cilyá Kálaad Zembî dí ná: “Dugú kúd mpwoombú shí nji wá Zembî woó Yawé. Nji nyə wé wó dúg yə gúmá yé.”»

⁹ *Sátan mú kə nə nyə Yurúsəlem, kə tâl nyə zhwááŋgê *Mpáánzə Zembî dí gwôw. A mú ci nə nyə ná: «Ŋkí wo ji Mwân má Zembî, bídúg nyúul wú wa kə kud shí, ¹⁰ nəcé jí cilyá Kálaad Zembî dí ná: “Zembî mə bá lésa nə *wəŋgəles bé ná bwá bááguləg wo. ¹¹ Bwá é ηkêny wo mábwád, kuú wô í nda bwiim bəəgú.”»

¹² Yésus mú bəsa nə né ná: «Ciyá jísə ná: “Wo ajóláyé nə bwówulə Zembî woó Yawé”.»

¹³ Ja Njwû məjamb mə shîn bwówulə Yésus mimbii myēsh ntúni yí, a mú kyey béégya nə Yésus, kə bwánd ja fwámé fwála í bá bə yí.

Mətédúlé má ísý má Yésus

(Mat 4.12-17; Mak 1.14-15)

¹⁴ Yésus mú nyiŋgə kə Galilê a njúl nə ηkul á ηkêŋkê Shíshim. Jínə dé í mú ηgə jwə cínəŋg yēsh. ¹⁵ Nyə á ηgə yə buud minjígúla *məmpáánzə má mínjígúla má *Oyúden dí, buud bēsh bwé ηgə yə nyə gúmá.

¹⁶ Ná ndeé nyə á ka kə Nazarêt wú nyə á wəof wá. A mú kə nyí *mpáánzə minjígúla jwôw lú Sábaad nda nyə á du bwey sá ná. Nyə á ka tōw tútəlí né a lú Kálaad Zembî. ¹⁷ Bwé mú yə nyə ηgwól kálaad Izayí *muud micúndə nyə á cilə yé. A mú wəef kálaad ná ndeé a mú kwey kúkúl jísə cilyá ná:

¹⁸ Shíshim mə Yawé wúsə módí
nəcə nyə a gwáágulə mə məwúdə nə mə zég bwiing
mímíbumbúwá Jɔjɔ Kéel.

Nyə á nti mə nə mə zég jaaw mímíbwug ná: «Bí mə wú
mímíbwug dí»,

mə jaaw wóancím-ncím ná: «Mísh mə mə bāη bî».

Nyə á nti mə nə mə zég fεemushi búúd bwə cúgé nə ηkul
shwɔ mənyúúl wá,

¹⁹ mə zə cúndə mbû Yawé mə bá lwóyá mpáam yí.

²⁰ Nyə á ka fúlə kálaad ná ndéé a mú yə fulísh á *Mpáánzə
Zembî, a mú ji shí. Buud bēsh bwə á bə mpáánzə minjígúla
wá bwə mú mpu kənd mísh nyədí. ²¹ A mú tééd lásúlə nə
bwo, nyə ná: «Kúkúl mícilyá mí Kálaad Zembî bí ámə gwág
mə ámə lɔ ni í mə bwəma múús.»

²² Buud bēsh bwə á ηgə ságusə nyə. Bēsh bwə á ηgə
káam jɔjɔ íciyá í á ηgə wú nyədí mpu dí yí, bwə ηgə ci ná:
«Mwân mə Yóseb dí éga?»

²³ A mú ci nə bwo ná: «Mə mpú ná bí é kənd mə kaaná
í du ci ná: “Yé jwówuda, lwagug wóméfwó” yí. Sə á shí
gwág ísə wó á sá Kapernawúm yí. Sáág námə byo wa wódí
kwáádá.» ²⁴ A mú nyiηgə ci ná: «Búbólé, mə jaaw bí ná,
bwə abwélé mpu lóg múúd micúndá nyədí kwáádá. ²⁵ Mə
jaaw bí búbólé ná, ja Eli nyə á bə yí, ja jɔη í á feed tāη
mimbû mílól nə oηkwoond ósaman yáág-yáág zha mú
bə shí nyēsh yí, zhwoη mikúsə mí búdá mí á bə *Izəryēl.

²⁶ Nji Zembî nyə a shígé kənd Eli míkúsə myəɔηg dí! Cwûd!
kú bə tóɔ ηgwúd dí. Nyə á yida kənd nyə Saréputa, shí í
gwág nə Sidon yí, wə wúl kúsə múdá á nūη. ²⁷ Mizúzaamá
mí á bə námə Izəryēl ηkí bulya ja mə múúd micúndá Elizē

4:18 1.68 4:18 Iza 61.1-2; Mat 11.5; Luk 7.22 4:18 1.35; 3.16, 22; 4.1,
14; 10.21; 24.49; Mat 1.18, 20; 3.11, 16; 4.1; 12.18, 28, 31-32; 28.19; Mak 1.8, 10,
12; 3.29; Mis 1.2, 5, 8; 2.4, 17, 18 4:19 Ləv 25.10 4:22 Yuá 6.42 4:24
Yuá 4.44 4:25 10j 17.1, 8-16 4:27 20j 5.1-14

nyə á bə yí. Nji, ηgwúd nə ηgwúd í áshígé lwəgəwa; í á bə nji Naaman muud á Sirí.»²⁸ Buud bēsh bwé á bə mpáánzə minjígúla wá bwé mú nyada nə a lásúlə ntó. ²⁹ Bwé mú tōw shí, wáám bə kə nə nyə ηgwóla dí tóón, kə bád nə nyə mbúη dí gwōw. ηgwóla wəəηg í á bə lwóyá mbúηúd. Bwé mú kə nə nyə wu gwōw ná bwé kə ságəwo nyə wusə mbúη dí shí. ³⁰ Nji, nywáá mú cə bwo mpédúgá ná ndéé a mú kyey.

Yésus mə lwóyá ηkul ijwúga

(Mat 7.28-29; Mak 1.21-28)

³¹ A mú shulə kə Kapernawúm, wúl ηgwóla á faan lú Galilé. A mú də yə búúd minjígúla mwōw mə ósábaad dí. ³² Buud bwé mú bul káam mbií nyə á ηgə jíηguli yí, nəcé ciyá jé í á də bə nə kéénd.

³³ ηgwól múúd nyə á ka bə *mpáánzə minjígúla a njúl nə bōw-bōw shíshim jamb, a mú kím nə ηkulú ná: ³⁴ «Eéékyé! Yé Yésus muud á Nazarét! Shé bāη nə iney? Ye wo ámə zə jəηgulə sə? Μεε mə mpú wo. Wo wé féeshá múúd mə Zembí.» ³⁵ Yésus mú ηkáánd nə jamb ná: «Fadug mpu! Wúg múúd éne nyúúlúd!» Jamb í mú wusə múúd wəəηg shí na tām buud. Í mú wú nyə nyúúlúd kú sá nyə məbōw. ³⁶ Buud bēsh bwé mú bul káam, bwé ηgé ci bwámé nə bwámé ná: «Wáyé mbií lósú wí nə kéénd nə ηkul ijwúga ntéga ga? Muud éga mə ηkáánd nə bōw-bōw míshíshim, mí wú?» ³⁷ Jínó dé í mú jwə kúkúl jēsh faan dəəηgúd.

Yésus mə lwag ncúlyá mimbəl

(Mak 1.29-34)

³⁸ Yésus nyə á ka wú *mpáánzə minjígúla, a mú kə Shímun dí njów. Shímun wəəηgū ayōη nə yōη nyə á bií cii yé á mudá ná táás. Bwé mú ci ná Yésus né a sáág sá shú déd. ³⁹ Yésus mú shísh kə jwaagəwo nyédí, ηkáánd nə

ayôñ nə yôñ. Ayôñ nə yôñ mú bíd nyə. Mudá wəɔŋg mú wəɔl cé nə cé tééd ntâg ñgələ ñwa ñjugú wáñ.

⁴⁰Ja jwôw í á ñgə jímə yí, buud bēsh bwá á bə nə mimbêl mimbíí mimbíí wá bwá á zə nə myo wá Yésus. A mú ñgə bəd myo məbwê ná ndeé mí ñgə yâl. ⁴¹Zhwog buud məjamb mə á ñgə wú mə ñgə kîm ná: «Wo ji *Mwân mə Zembî.» A mú ñgə ñkáánd nə mwo, a kú magulə ná mə ñgəg nə lás ntó, nəcé mə á ñgə mpu ná a jisə *Křst.

⁴²Ja mán í á ləm yí, Yésus nyə a cúwo tóón kə kúl búúd bwá áshígé bə yí. Buud bwá mú ka kə sɔ nyə áncuncuma ná ndeé bwá mú kə kwey nyə. Bwá mú cɛel bíí nyə ná a kú ná kwo béégya nə bwo. ⁴³A mú ci nə bwo ná: «Í jii ná mə kág námə bwiiŋg Jɔjɔ Kéel á Faan mə Zembî míl míñgwələd. Gwə wə nyə á nti mə ná mə zəg sá yí.» ⁴⁴Nyə á ka kə ñgə cúndə *mámpráánzə mə mínjígúlá mə *Oyúden mâ Yudeá* dî.

5

Yésus mə tééd jówúlə ómpwíín

(Mat 4.18-22; Mak 1.16-20)

¹Dúl jwôw, Yésus nyə á bə a tál bwûñ lú cwoogá cíndú á Genezarêt; buud bwá á ka zə bul shúsə nyə ñgələ gwágulə Milésú mí Zembî. ²A mú dúg mósól məbá na ncindye cwoogúd. Buud ó shwey bwá á shulə mósól məɔŋgúd, bwá ka ñgə gusa məwód máñ. ³Yésus mú kəwa dúl byóól dɔɔŋgúd. Dâñ í á bə dé mə Shímun. A mú ci nə Shímun ná a wúg nə byóól bwúñúd shísh ñgeé bwag. A mú ji shí na byóólúd ka ñgə yə buud mínjígúlá.

⁴Ja nyə á yəw lásúlə yí, nyə á ci nə Shímun ná: «Súsálúg byóól dwô kúl jí ñkí jímə yí bí wúsəg məwód májúwód né

4:41 Mak 3.11-12 4:43 11.2 * 4:44 Bì ɔ kálugə, Segond ñgə ci na ná Galilê, í ñjúl né í jələ nə bə Yudeá. 5:4 Yuá 21.2-11

bwá julə óshû.» ⁵ Shímun mú bęsa nə nyə ná: «Mása, sá má ntêŋ búlú ncindî kú bií tɔə sâ. Mə zə wusə məwód nji nəcé wo má ci.» ⁶ Bwá mú wusə məwód ná ndéé bwá mú bii ncúlyá oshû, məwód má ŋə nyey. ⁷ Bwá mú də mas búúd ɔ gwoonŋ bán bwá á bə dúl byóólúđ wá məbwə ná bwá zəg kwíínd bwo. Bwá mú zə, bəńŋə bwá mú wá óshû məbá mēsh dí ná ndéé má mú tééd ná má nyasula májúwód.

⁸ Nda Shímun Pyêr nyə á dúg ntó nə, nyə á zə kúd Yésus məbwónh shí, nyə ná: «Cwám̄ba, wúg mə kúná-kúnə nəcé mə ji sół *misám̄.» ⁹ Wəonŋ mbií bwá á bii oshû yí í á sá bəńŋə buud bé bēsh iŋkuŋkúúnd. ¹⁰ Tεem bə Zhāk bá Yuánes bwān ɔ Zhébedé bwá á bə buud ɔ gwoonŋ ɔ Shímun wá bwá á bə námə nə iŋkuŋkúúnd. Ná ndéé Yésus mú ci nə Shímun ná: «Kú bεeg fúndə, tééd fwála gaád wo zə bá də julə búúd.» ¹¹ Bwá mú zə nə móól cínđu ná ndéé bwá lúgə ntəg isá byēsh, bę Yésus.

Yésus má lwag zúzaamá

(Mat 8.1-4; Mak 10.40-45)

¹² Na gúl ja, Yésus nyə á bə wúl ŋgwəla dí. ŋgwól múúđ nyə á bə cínəŋgú nə zaamá nyúúłúđ ná jəəd. Ja múúđ wəonŋ nyə á dúg Yésus yí, nyə á leel zə jwaagəwo kúd mpwóombú mándəlúđ, jəgəla nə nyə ná: «Cwám̄ba, ŋkí wó magulə wo je lwag mə, nyúúł bə mə ná səndŋh.»

¹³ Yésus mú séém̄b mbwə, kún̄ya nə nyə, ci nə nyə ná: «Má magulə. Nyúúł í bəg wo ná səndŋh!» Cé nə cé, zaamá í mú shín wú muud éne nyúúłúđ.

¹⁴ Nji Yésus mú təl nyə mpéndí ná ci a kú jaaw tɔə muud sâ í má s̄y yí. Nyə nə né ná: «Yidag kə lwágulə fada nda wó músá ná, wo ka wá s̄a Moyîz nyə á ci yí shú yálúłə wó má yál ni. Bwá mpúg ná wo mú mpwogé.» ¹⁵ Lāŋ mə Yésus í mú ŋə bul kyey, buud bwá mú bul ŋə səŋgya

5:11 Mat 8.21-22 5:14 Ləv 14.2-32; Mak 7.36; Luk 17.14 5:15 Mak 7.36

áncuncuma, ηγə zə gwágulə nyə, ηγə nómə zə lwəgəwa məbwas máη. ¹⁶ Nji, nye mú kə, nyóméfwó íkál í áshígé bə nə buud yí, kə jəgəla nə Zembí.

Yésus mə lwag mbúmbwúgú

(Mat 9.1-8; Mak 2.1-12)

¹⁷ Yésus nyə á ηγə yə buud minjígúlá dúl jwówúd. Bóól *Ofarizyêη nə *Ōηkume ó mácxε bwə á zhu mílɔɔm myêsh myâ Galilê nə Yudéa, bóól zhu nómə Yurúsəlem. Yésus nyə á bə nə ηkul mə Cwámba shú ná buud məbwas mə ηgəg nə yâl. ¹⁸ Ká dúg ná, bóól búúd bwə mú wóós bwə ηgə ηkêny mbúmbwúgú táádád. Bwə mú ηγə sɔ ná bwə nyíngál nyə njów kənd nyə kúl Yésus nyə á bə yí. ¹⁹ Bwə áshígé ka bə nə wú bwə nyíngálúg nyə, nəcé buud bále áncuncuma. Bwə mú ntəg bád nə nyə kwáminú kə cúwo luun né ndeé bwə shul nyə nə táádá jé wə Yésus na tām buud.

²⁰ Yésus mú dúg ná buud bəɔηgú búse nə fwámé búgá, a mú ci ná: «Amudúm, mə mə juu wo nə *misəm myô.»

²¹ *Oyígúli ó mácxε bəñðη Ofarizyêη bwə mú tééd ηgələ lás bwámé nə bwámé ná: «Wáyé múúd ηgə *lás nə Zembí bwaasúlə mpu éga? ηgwól zə jí nə ηkul juu búúd nə misəm myéd kwəη Zembí nyóméfwó?»

²² Yésus músə mpu sâ bwə á ηγə téduga yí, a mú lás nə bwo ná: «Ji bí ηgə ci bídí mílámúd yí? ²³ Jí í búl bə kúná-kúnə? Ye cɪlə nə muud ná: “Mə mə juu wo nə misəm myô”, ye ná: “Wəólúg, wo kyéyug?” ²⁴ Mə ka cɛel ná bi mpúg ná *Mwân mə Múúd ji nə ηkul ijwúga né a juu búúd nə misəm myáη wa shí.» Ntó, Yésus mú yid wə mbúmbwúgú, nyə nə nyə ná: «Mə ci nə wo ná, wəólúg, wo ηkényúg táádá gwô, wo nyíngəg kə njów.» ²⁵ Námə cé nə cé, mbúmbwúgú mú

5:16 Mat 14.23; 26.36-46; Mak 1.35; 6.46; Luk 3.21; 6.12; 9.18, 28-29; 11.1; Mis 1.14; 2.42; 6.4; 12.5 5:20 7.48; Mat 9.2 5:24 Yuá 5.36

wɔɔl bwé ηγḡé dúg, a mú ηkêny táádé jé, kyey kə njów a ηγḡé yə Zembî gúmá. ²⁶ Buud bēsh bwé mú káam mbií á ná fūg dū jím̄b lúúd. Bwé mú yə Zembî gúmá bwé mú bul bə nə ifwaas, bwé mú ηγḡé lás ná: «Sá má dúg *ísâ í mímbúgú múús.»

*Bwé ádé fūla sâ ágúgwáan nə acwúlû
(Mat 9.9-17; Mak 2.13-22)*

²⁷ Ja ísâ íni í má shîn yí, Yésus mú cúwo tóón, a mú dúg ηwenye tóya bwé á dū jôw ná Lévi yé njúl kúl bwé á dū jéna tóya yí. Yésus mú ci nə nyə ná: «Bɛg mə.» ²⁸ Lévi mú lúgə ísâ byēsh, tôw bɛ Yésus.

²⁹ A mú kə sá məma dína nyádí njów. Ōwenye ó tóya nə bóól búúd bwé á kə cínəηg áncuncuma, bán̄ñ bwé mú kə də. ³⁰ *Ofarizyēñ bán̄ñ *Oyíguli ó mácxɛ bwé mú kə ηgə nyímbala nə *ompwíín ó Yésus ná: «Nəcə jí bín̄ñ ōwenye ɔ tóya nə bóól osóol ɔ mábôw bí ηgə bəle də nə ηgul yí?»

³¹ Yésus mú bɛsa nə bwo ná: «Mikanz dí mí dū jii jwówuda, í dū bə mímbəl. ³² Mə a shígé zə jôw ótútəlí ɔ búúd ná bwé céndúg mítédúgá, mə á yida zə jôw osóol ɔ mábôw.» ³³ Bwé mú ci nə nyə ná: «Ompwíín ó Yuánes báá bwé dū ci idêw yélə Zembî gúmá, ompwíín ó Ofarizyēñ bwé dū námé sá ntó; wɛɛ bwô bāñ ku ci.» ³⁴ Yésus mú bɛsa nə bwo ná: «Ja múúd má ηwa bâ yí, a təl zāñ, a jôw óshwá bé; ye bí búsa nə ηkul sá ná oshwá bé bwé yídag zə nə məcɛy lámúd bán̄ñ muud bâ bwé njúl kúl ηgwúd? ³⁵ Mbô! Nji mósól mwôw má ηgə zə, bwé bá yíl bwo muud bâ yí. Mwôw məəηgú dí ó oshwá bé bwé ka bá ci ídêw.»

5:28 Mat 8.21-22
11.18-19; Luk 7.33-34

5:29 Mat 9.10
5:34 Mat 9.15

5:32 19.10

5:33 Mat 6.16-17;

³⁶ A mú námé kænd bwo kaané nó: «Bwé ádé nyaa káándé ágúgwáan* ηwa kúl cínəηgú, kə wá bágá bwoodú káándéd. Múúd mə ká sá ntó, í é bə, a mə nyaa káándé ágúgwáan, kúl jé kú nyηgə mpíya nə káándé á bwoodúd. ³⁷ Ntó námé, bwé ádé ηwa wáan ágúgwáan kə wá bwoodú lenyad; ηkwanǵá wáan í é sá nə lenya búndúg, wáan shwiyy shí. ³⁸ Ntó, í jii nə bwé dúg wá wáan ágúgwáan ílenya í ágúgwáanəd. ³⁹ Muud cugé nə ηkul bə nó a shîn ηgul málwəg mə mə lyəη má a nyηgə gwág yéesh íkwan. Mbô! Bwé dū ci nə məlwəg mə mə lyəη má wé mósé fwámé málwəg.»

6

Yésus nə məcçɛ mə Sábaad

(Mat 12.1-14; Mak 2.23-28; 3.1-6)

¹ Í á wóds dúlúgá jwôw lú Sábaad dí nə, Yésus nyə á ηgə líina ifambé í *blé. *Ompwíin bé bwé mú ka ηgə búgə mikəηg mí blé, ηgə nyamusə nə ndéé ηgə də. ² Bóólúgá búúd wə gwooηg *Ofarizyêη bwé mú lás nə bwo nó: «Nəcə jí bí ηgə sá sá məcçɛ mə amágúláyé nə muud sáág jwôw lú Sábaad yí?»

³ Yésus mú bçsa nə bwo nó: «Ye bi afwóyé bwelɛ lú sá *Dávid nyə á sá ja bəñəη buud bé bwé á gwág zha yí? ⁴ Nə nyə á kə nyíi banda *métúnuga dí, ηwa ibuléd í á dū bə ci shú yələ Zembî gúmá yí də, a yə námé búúd bé bwé də. Í njúl nə məcçɛ mə ηgə ci nə nji ofada wé bwé á jəla nə dū də byo, kú nə ηgwól múúd shús.» ⁵ A mú ci nə bwo nó: «Mwân mə Múúd ηgə jwú nə məcçɛ mə Sábaad.»

* ^{5:36} Na ji kúl káándé í afwóyé kə məjúwó nə ndéé í juli yí.

^{6:1} Mbá 23.25

^{6:2} MmN 20.8-10

^{6:3} 1Sa 21.2-7; LəV 24.5-9

⁶ Í á nyingə bæ dúlúgá jwôw lú Sábaad dî ná, Yésus nyə a nyíi *mpáánzə minjígúlá, a mú də yə búúd min-jígúlá. Ngwól múúd nyə á bæ cínəngú nə mbwê mənəcwúm shwáámbúlə. ⁷*Oyíguli ó məcəξ bəñəŋ Ofarizyēŋ bwə mú ngə fáf Yésus nə bwə dúg ŋkí nyə é lwag múúd jwôw lú Sábaad, bwə shwəman nyə.

⁸ Yésus mú bwey mpu mítádúgá bwə á ngə táduga bwədí mílámúd myá. A mú ci nə muud á mbwê shwáámbúlə ná: «Tówúg tútəlí, wo kəg tōw na tām buud.» Muud wəəng mú kə, kə tōw. ⁹ Yésus mú ci nə buud ná: «Mə shílá ná bí ná ye məcəξ mə magulə ná sə sáag mənywa jwôw lú Sábaad, ye ná sə sáag məbōw, ye ná sə cúgug buud, ye ná sə gwúg?» ¹⁰ A mú cing mpwóómbú ngə dúg bēsh nyádí məkooğú ná ndéé nyə nə muud á shwáámbúlə mbwê ná: «Kwéégúg mbwê.» A mú kwéég mbwê, í mú bæ mpwogé. ¹¹*Ŋkume ó məcəξ bəñəŋ Ofarizyēŋ bwə mú bæ nə impimbə nda bwə é cwíil. Bwə mú ngə séŋusa məkəl bwómé nə bwámé ngələ sə sá bí nə ŋkul sá Yésus yí.

*Yésus mə féesh búúd ə lwámá bé
(Mat 10.1-4; Mak 3.13-19)*

¹² Í á zə bæ na dúl fwála dí ná, Yésus nyə a bád mbúmbúŋúd kə jəgula nə Zembî. Nyə a shínal bulú ncindí a ngə jəgula. ¹³ Ja mán í á ləm yí, nyə a jōw ompwín bé a mú féesh wúm nə óbá cínəngú, a mú gwiid bwo ná *buud ə lwámá. ¹⁴ Í á bæ, nə Shímun nyə á gwiid ná Pyêr yé, nə André mínyəŋú mə Pyêr wəəngú, nə Zhâk nə Yuánes, nə Fílíp, nə Batəlumî, ¹⁵ nə Matiyô, nə Tómas, nə Zhâk mwân mə Alfê, nə Shímun nyə á bæ kaambulə ləom yé, ¹⁶ nə Yúdas mwân mə Zhâk, zə keel Yúdas Iskariyôt muud nyə á zə kusha nə Yésus yé.

*Yésus mə lwag mímbâl
(Mat 4.24-25; Mak 3.7-11)*

¹⁷ Yésus nyə á ka shulə wú nə bwo mbáñúd zə tōw kúl í á bə mbwaanžulə yí. Ncúlyá *ompwíín bé nə kúdə zhwog buud bwə á bə cínəng áncuncuma bwə ngə zhu Yudéa yēsh nə Yurúsəlem, bóól zhu fundú m̄əñ á kóómb míngwəla myâ Tir nə Sidon. ¹⁸ Buud bəəngú bwə á zə nə bwə zə gwágulə Yésus zə ngə lwəgəwa məbwas m̄əñ. Bəəng bów-bôw míshíshim mí á də t̄əl cwúnd dí wá bwə ngə yâl. ¹⁹ Buud bēsh bwə á ngə s̄ə nə bwə kúnyá nə Yésus nəcé nyúl ñkúl í á ngə wú nyədə ngə lwag bwo bēsh.

*Yésus mə yə búúd minj̄ígúla
(Mat 5.1-12, 39-48; 7.1-12, 16-21)*

²⁰ Yésus mú b̄ən mísh dúg *ómpwíín bé, a mú ci nə bwo nó:

Bí buud ɔ məbúwa bi mə jəla,
nəcé Faan mə Zembî dí shú dún.

²¹ Bí buud bí ngə gwág zha kidíga wá, bi mə jəla,
nəcé bi mə bá bə nə jílá.

Bí bəəng bí ngə j̄i məyə kidíga wá, bi mə jəla,
nəcé bi mə bá bə nə məshusəg.

²² Buud bwə bá mp̄ii b̄i, bwə ban nə bi kú ná də s̄eəngya nə bwo, bwə lw̄iy b̄i, bwə ñwa mínə m̄ún nda s̄ə nyéé nəcé bi ngələ b̄ə *Mwân mə Múúd. Ja í bé nə bí ntó yí, bi mə jəla. ²³ Jwôw í bé nə bí ntó yí, gwágúgá nywa, bí kôw nə məshusəg,
nəcé bi mə bá kə bə nə məma myéna gwôw. Mpugá nə nda bwə ngə sá bí ñi, ntó námə wə ímpáámbe byáñ í á də sá *buud ɔ micúndə yé.

6:19 Mat 9.20 6:20 Mat 5-7 6:20 Zhk 2.5 6:21 Mb̄á 7.16-17;
Zhe 31.25; Sôm 126.5; Iza 61.3 6:22 Mat 5.11; Yuá 16.2; Mis 5.41;
1Pr 4.14 6:23 Mat 5.12

²⁴ Ká mǎntágula nǎ bí buud ɔ kúm,
nǎcé wán tɔɔm wêsh ɔ bí bí nǎ ndí ni.

²⁵ Mǎntágula nǎ bí buud bí nǎ jílé wá,
nǎcé bi mǎ bá bǎ nǎ zha.
Mǎntágula nǎ bí buud bí ngǎ gwo kídíga wá,
nǎcé bi mǎ bá tǎduwa, bí jíi méyâ.

²⁶ Mǎntágula nǎ bí ja búúd bêsh bwǎ fáág bí, ci nǎ bí nǎi
mǎnywa yí.

Mbií ngwúd wɔɔng nǎmé wǎ ímpáámbǎ byán í á dǎ sǎ
buud ɔ mícúndǎ wǎ mǎshígǎ yí.

²⁷ «Nǎi, mǎé mǎ ci nǎ bí buud bí ngǎ gwágulǎ mǎ wǎ ná,
cǎelugǎ mizhízihíj mǎn, bí sǎ bɔɔng bwǎ ngǎ mpii bí wǎ
mǎnywa. ²⁸ Bwádánugǎ nǎ buud bwǎ shwǎ bí wǎ, bí jǎgula
nǎ Zembí shú bɔɔng bwǎ ngǎ cúg bí wǎ. ²⁹ Ǧkí muud mǎ
nyífǎ wo bóónz mbánúú, yǎg nǎmé nyǎ wúl mbán. Ǧkí
muud mǎ mándǎ wo nǎ kúúú gwǎ, wo kú kaambulǎ nyǎ
nǎ wǎma gwǎ á cwú. ³⁰ Ǧkí muud mǎ gwáámb wo sǎ, yǎg
nyǎ; nyɔɔng mǎ mándǎ wo nǎ sǎ gwǎ yé, bídíng a kǎg nǎ
gwo. ³¹ Sǎgǎ buud sǎ bí mǎ céél ná bwǎ sǎág bí yí.

³² «Ǧkí bi mǎ dǎ cǎel nǎi buud bwǎ céél nǎmé bí wǎ, buud
bí nǎ Ǧkul ka lǎ bí ntúdelé? Ǧgǎá ná osóol ɔ *mísǎm bwǎ dǎ
nǎmé cǎel nǎi buud bwǎ céél bwo wǎ? ³³ Ǧkí bi mǎ sǎ búúú
mǎnywa nǎi bɔɔng bwǎ sǎ nǎmé bí mǎnywa wǎ, buud bí
nǎ Ǧkul ka lǎ bí ntúdelé? Ǧgǎá ná osóol ɔ mǎsǎm bwǎ dǎ
nǎmé sǎ ntó? ³⁴ Ǧkí bi mǎ dǎ kǎnd íkwálǎ nǎi wú bí mǎ
bwánd nǎ búgǎ ná bwǎ é nyíng bí wǎ, buud bí nǎ Ǧkul ka
lǎ bí ntúdelé? Ǧgǎá ná osóol ɔ mǎsǎm bwǎ dǎ nǎmé kǎnd
íkwálǎ nǎi wú bwǎ dǎ nyíng bwo tâh ngwúd wǎ?

³⁵ «Bí bǎh, cǎelugǎ mizhízihíj mǎn, dǎgǎ sǎ búúú
mǎnywa, bí dǎ yǎ búúú ikwálǎ kú bwánd ná bwǎ nyíngug

bî. Ntó, Zembî mə bá yə bí məma myána; í é mpûy ná bi básə bwân ó Zembî a gwów-gwôw. Nəcə nywáá ji nə jə lâm tɛem bə shú búúd bwə aŋgê nə yə nyə akíba wá, tɛem bə shú bəəŋg wā mbiya milâm. ³⁶ Dugá lwóya lâm íŋkúnŋkwon nda Sódŋgú wún mə də lwóya lâm íŋkúnŋkwon nə.

³⁷ «Kúgá də jéég búúd minjagá, bwə ka námá bá də bə kú jéég bí minjagá. Kúgá də yə búúd intúgúlí í mábɛɛ mán, bwə ka námá bá də bə kú yə bí intúgúlí í mábɛɛ mún. Dugá juu búúd nə məbɛɛ mán, bwə ka námá bá də juu bí nə mún məbɛɛ. ³⁸ Dugá sá yána, bwə bəg námá də sá bí yána. Bwə bá də shwu bí isâ məma kwáám káándəd, í njúl njinyá, bwə san í ŋgə səw. Nəcə yuug bí é də yigula bóól búúd nə ndí yí, gwə námá ó bwə bá də yigula bí nə ndí yí.»

³⁹ Yésus mú námá kənd bwo kaaná né: «Ŋgwól áncím-ncím ji nə ŋkul jaand nə ŋgwól? Ŋgaá ná bəsh bwə é búla bííd?» ⁴⁰ Mpwiín nyə ádé bwɛɛ ntə yíŋguli; nji, *mpwiín mə mpú ŋwa njíŋgúla yé mə də námá bə nda yíŋguli.

⁴¹ «Nəcə jí wó ŋgə mpu dúg ntand shwú jí mínyəŋú woó jús dí, nji wo kú dúg mbwûŋ wí dwó jús dí yí? ⁴² Ntədəlé wó jí nə ŋkul ci ná wo yíl mínyəŋú woó ntand shwú júsúd wɛɛ kú dúg mbwûŋ wúsə wo dwó júsúd yí? Yé múúd məkəŋ, fwog yíl mbwûŋ wódí júsúd; ja jəəŋgú wə wó é ka dúg nda wó jí nə ŋkul yíl mínyəŋú woó ntand shwú júsúd ná.

⁴³ «Fwámé líí dí í dú wúmə íbumé í abúbôw; líí abúbôw kú námá wúmə fwámé íbumé. ⁴⁴ Líí jêsh í də mpûy íbuməd. Bwə ádé mwáág ífumbí ŋgwúdáanzə dí, kú saag məbudə ŋgwunúđ. ⁴⁵ Jəjə múúd lâm yé wúsə nə jəjə kwəzú, í ka də wéeshuli jəjə ísá; bów-bôw múúd yé lâm nə bów-bôw kwəzú, ka námá də wéeshuli bów-bôw ísâ. Sâ múúd ŋgə bul téduga lámúd yí, gwə wə mpu yé í dú lás yí. ⁴⁶ Bí ŋgə jəw mə né Cwámba! Cwámba! Ká nəcé jí bí

6:37 Mat 6.14-15; Mak 11.25-26
Mat 10.24-25

6:38 Mak 4.24
6:46 Mat 7.21
6:46 Mal 1.6

6:39 Mat 15.14

6:40

búsá kú sá sâ má ηγῶ ci yí? ⁴⁷ Muud yêsh mə zé módí zə gwágulə lósú má ηγῶ lás ga, a sá nda má ηγῶ ci ná, muud wəɔηgû jisə mbií múúd má zé lwágulə bí ga. ⁴⁸ A ji nda muud mə sá ná, ja á zé shumə njów yí, a tééd fáág shí ná fáág fáág fáág, a mú kə tâl mífim kwóógúđ. Ja mpɔɔ i wóós yí, kwuηgú tɛem də nyífa njów wəɔηgúđ, í kú bwele shwágusa, nəcé í bələ fwámé shumyá. ⁴⁹ Nji, ηkí muud mə gwágúlə lósú má ηγῶ lás yí, a kú sá nda má ηγῶ ci ná, a jisə nda muud mə shúmá njów mótag dí kú fáág ná ndéé kə tâl mífim kwóógúđ yé. Kwuηgú mə ká nyífa njów wəɔηgúđ, í búg shugula shí ná mpuu.»

7

Yésus má lwag sół məsáal mə wúl lúlúú ózimbi

(Mat 8.5-13; Yuá 4.46-54)

¹ Ja Yésus nyə a shín lás lósú yé nə wêsh kúl búúd í ηγῶ gwág yí, nyə á kyey kə Kapernawûm. ² Wúl lúlúú múúd í á də jwú nə ozimbi təd yí í á bə nûη, lwaá dé á lâm í á ηγῶ bwás ηkí yáág ná í zə yə. ³ Lúlúú ózimbi ni í á ka gwáduga Yésus. A mú kənd búbaalé ocúmbá buud wâ *Oyúden ná bwá kág jəgula nə nyə ná a zəg lwag nyə lwaá dé. ⁴ Ocúmbá buud bəɔηg bwá mú kə wóós wá Yésus, kə bul bul téég nyə məbwê ná: «Muud éne má jəla ná wo kwííndúg nyə, ⁵ nəcé á cɛel lwəη búúd jisú, nyə wá nyə a lwə sá *mpáánzə minjígúłá nyísú.»

⁶ Yésus mú ηwa zhíí, bə́nónη bwá mú kə. Ná bwá wál bá kə kumə njów, lúlúú ózimbi mú kənd óshwá bé ná bwá kág ci nə Yésus ná: «Cwám̄ba, kú bul ntágulə nyúúl, nəcé mə ampíyáyé ná wo nyíig módí njów. ⁷ Gwá wé má shígé kwey tətəlí ná mə zəg məméfwo zə bwəma nə wo yí. Jeg lás lásúg, sół məsáal waamé yálúg. ⁸ Nəcé mə ji nə omása bwá ηγῶ jwú nə mə wá. Mə ji námá nə ozimbi má ηγῶ

jwú nə ndí wá. Nyɔɔŋg yêsh má é ci ná a kyéyug yé, a kə; nyɔɔŋg má é ci ná a zəg yé, a zə. Má ká ci nə lwaá dâm ná í sáág gúl sâ, í sá gwo.»

⁹ Yésus nyə á faag njwû ozimbi éne ja nyə á gwág á má lás ntáni yí. A mú yid dág búúd bwə á ηgə bɛ nyə áncuncuma wá, nyə nə bwo ná: «Mə jaaw bí né mə afwóyé bwəle dág múúd nə fwámé búgə nda nyíga, tɛem bə kúl búúd *Izəryêl dî» ¹⁰ Buud bwə á zə lwámád wá bwə mú nyiηgə, kə njów má lúúú ózimbi, bwə mú kə kwey sɔɔl məsáal mú mpwogé.

Yésus mə gwûmushi mwân mə wúl kúsə múdá

¹¹ Yésus nyə á ka kə ηgwəla á Nayîn, bənôη *ompwíin bé nə bóól zhwog buud ɔ bwə á ηgə kə. ¹² Bwə ηgələ shísh ηgɛé mpumbé ηgwəla, dág ná, buud bwə ηgə kə nə mbimbə ná bwə ká dɔl. Í á bə cúgə lú mwân, nyɔɔŋgú njúl kúsə. Zhwog buud ɔ ηgwəla bwə á ηgə lúgal nyə.

¹³ Cwámba nyə á bul gwág cey lâm mwo dî ja nyə á dág kúsə múdá wəŋg yí. A mú ci nə nyə ná: «Kú ná ηgə jii.»

¹⁴ A mú shísh kə kúnya nə taηú. Buud bwə á ηgə ηkény wá bwə mú shigəla. Yésus mú lás ná: «Mwá ncwámá, juumúg! Má ci nə wo ntó.» ¹⁵ Mbimbə mú wəɔl ji njínjilî, tééd ntəg ηgələ lás. Yésus mú ηwa nyə nyiηg yə nyóóηgú.

¹⁶ Buud bēsh bwə mú bə nə iηkɔŋkúúnd. Bwə mú ηgə yə Zembî məshwúmb bwə ηgə ci ná: «Məma *múúd micúndə má wóós sádí. Zembî mə zə kwiid kúl búúd jé.» ¹⁷ Lâη mə Yésus í mú ηgə kala ná ndéé í mú kyey Yudéa yêsh nə cínŋŋ məkoogú məkoogú yêsh.

*Yésus bá Yuánes Nduu-buud
(Mat 11.2-19)*

7:12 10j 17.17 7:15 10j 17.22-23 7:16 1.68; 19.44 múúd micúndə:
Mat 16.14; 21.11, 46; 26.68; Mak 6.15; 8.28; 14.65; Luk 7.39;
9.8, 19; 22.64; 24.19; Yuá 4.19; 6.14; 7.40; 9.17

¹⁸ Yuánes Nduu-buud nyə á ka gwág misóólúgú míni myêsh nə *ompwíin bé. Nyə á ka j̄w óbá cínəŋgú, ¹⁹ a mú kənd bwo wə Yésus ná bwə kág j̄i nyə ná: «Ye wo wə muud sə ŋgə bwánd ná a bá zə yé? Ye sə kwóg ná bwánd íshús?» ²⁰ Ompwíin ó Yuánes bwə mú kə wós wə Yésus, bwə mú ci nə nyə ná: «Yuánes Nduu-buud ŋgə nti sə ná sə zég j̄i wo ná: “Ye wo wə muud sə á ŋgə bwánd ná a bá zə yé, ye sə kwóg ná bwánd íshús?”»

²¹ Némá fwála dəŋgú di, Yésus mú lwag zhwog buud məbwas, shínal íjâm, yíl məjamb, bēny zhwog wəancím-ncím mísh. ²² A mú bəsa nə buud Yuánes nyə á nti wá ná: «Kəgá jaaw Yuánes sá bí mə dúg yí nə sá bí mə gwág yí. Wəancím-ncím bwə ŋgə mpu dúgya; mimbúmbwúgú mí ŋgə kyey tútəlí, mizázaamə mí ŋgə yál, wəkúmálwə bwə ŋgə mpú gwág, mimbimbə mí ŋgə gwúm, iŋkúŋkwónjələ í búúd í mú ŋgə gwág Jəjə Kéel. ²³ Muud nyə é bə kú bwəma nə bəgú mədí yé, nywáá mə jəla.»

²⁴ Ja búúd Yuánes nyə á nti wá bwə mə nyiŋgə yí, Yésus mú zə ləsha nə buud bwə á bə cínəŋg əncuncuma wá; a mú ci nə bwo shú mə Yuánes ná: «Ja bí á də kə shí a shwééshá dí yí, bí á də kə dúg jí? Ye gúl ká í dúgə nt̄i nə fufə? ²⁵ ŋkí í á shígé bə nt̄ó, bí á də kə dúg jí? Ye ŋgwól múud dúgə bwáád íjimə í mímbwéedí? Mb̄, buud bwə də bwáád íjimə í mímbwéedí də cugə cug əlal-ŋkul wá bwə də bə mínjów mí ójwú-buudəd. ²⁶ Ká bí á də kə dúg jí? Ye *muud micúndə mə Zembí? Haaw, mə jaaw bí ná nyəŋg bí á kə də dúg yé mə nt̄ə ŋkwónj múúd micúndə mə Zembí. ²⁷ Nəcé nyə wə Zembí nyə á ci nda jísə cilyá nyédí Kálaad dí ná, ná: “Dugí! Mə zə kənd mbwiŋgye lân waamə ná a kág wo shwóg kə kwambələ wo zhií.”

²⁸ Mə ka jaaw bí ná, mpédúgá buud bēsh bwə mə byēl

mímwɔ mi búdad wá, kú nə muud mə ntɔ Yuánes. Nji tɛem bæ ntɔ, muud mə bul bæ zhizhe Faan mə Zembî dí yé, á ntɔ Yuánes. ²⁹ Buud bêsh tɛem bæ óɥwenye ɔ tóya bwá á ηgə duwan wə Yuánes wá, báá bwá á ηgə magələ ná Zembî ji tátəlî. ³⁰ Nji, *Ofarizyêη bə̀nđη *Oηkume ɔ máççɛ bə̀η buud bwá á ban ná bwá adúwáné wə Yuánes wá, bwá á ban sâ Zembî nyə á yagələ shú dán dí yí.

³¹ «Mə kág ná yīgga kala búúd á múús nə ozá? Mə kág ci ná búəsə ntudɛle? ³² Búsə nda ikágə bísə shishé ísɛɛɥyá dí yí, bíl í ηgə kámbula nə bílúgá ná: “Sá mə lwɔ bí ilúlwón í ábulya məkəl, bi kú sáág; sá mə nyiηgə wá míηgwa mí shwiy, bi kú jii”. ³³ Ntɔ wá í ηgə bæ éga; Yuánes Nduu-buud nyə á zə, kú də ídíy-dîy, kú ηgul málwəg; bi ná: “A ji nə jamb.” ³⁴ Mwân mə Múúd mə zə, a ηgə də a ηgə ηgul, bi ná: “Nyíni jisə ndəl dəg, ηgule məlwəg. A ji námə shwá oηwenye ɔ tóya nə osól ɔ *mísám.” ³⁵ Nji buud bêsh bwá ηgə bɛ fɛg mə Zembî wá bwá ηgə lwó ná jisə jɔjɔ sâ.»

Yésus mə juu ηgwól múdá

³⁶ ηgwól *Farizyêη nyə a jôw Yésus ná a kəg nyədí njów bá bwá kə də. Yésus mú kə nyíi njów mə Farizyêη wəoηgú kə ηwa jiya shú dələ. ³⁷ ηgwól múdá nyə á də bæ sól *mísám cínəηg ηgwəla, nyə á ka mpu ná Yésus ji wə Farizyêη éne, a ηgə də. Ká dúg íí, mudá wəoηgú mə wós, a zág nə labínda fúfuundú *aləbátrə* dí. ³⁸ A mú zə tów Yésus mpəsə, ηgeε kómb məkuú. A mú də jii, də bweesh Yésus məkuú nə məzhwíle ná ndεé a fim nyə mwo nə shilú jé, a músə ηgə ywó nyə mwo nə mpu, a nywɔ mwo labínda. ³⁹ Ja Farizyêη nyə a jôw Yésus yé nyə á dúg

7:29 Mat 21.32 7:29 3.7, 12 7:33 Mat 9.14; Mak 2.18; Luk 5.33 7:33 1.15 7:34 Mat 9.10 7:36 11.37 7:37 Mat 26.6-7; Mak 14.3 * 7:37 aləbátrə: Nyə á bæ dúl váál kwóógú, bwá á də mɛ ifúfuundú í bwíl nə ndí yí. 7:39 7.16

sóólúgú wəɔŋg yí, nyə á ngə lás nyédí lámúd ná: «Muud éga mbê̄m bæ *múúd micúndé mé Zembî, ŋki a mé mpu múdá ngə kúnnya nə nyə éga mbií múdá á jísá yí, a mpu ná a jisə sóol misəm.»

⁴⁰ Yésus mú lás ci nə nyə ná: «Shímun e, mé cɛel jaaw wo gúl sâ.» Shímun ná: «Yíguli, jaawúg.» ⁴¹ «Ŋgwól múúd nyə á bæ nə buud obá bwé mbíd nyə mpwéla; ŋgwól nə mpwéla odanarî mitəd mitóon, ŋgwólúgá nə odanarî mæwûm mátóon. ⁴² Nda bwé áshígé bæ nə *mwaanê bwé nyíng nyə yé ná, nyə á shwal bíd bwo nə mpwéla nyɔɔŋg. Búud obá óníd, nyáyé nyə é bul cɛel múúd mpwéla wán yé?» ⁴³ Shímun mú bæsa ná: «Mə tédúgá ná í é bæ nyɔɔŋg á mé bíd nə məma mpwéla yé.» Yésus nə nyə ná: «Wo mé sám̄b mbií í jéla yí.»

⁴⁴ Yésus mú yid wé mudá, nyə nə Shímun ná: «Wo mé dúg múdá éga? Mə ámə nyí wa wódí njów, wo shígé shwú mə məjúwó mækuúd; nji nywáá, a mə gusa mə mækuú nə məzhwíle mé, a fim mə mwo nə shilú jé. ⁴⁵ Wo shígé námə ywó mə mpu; nji nywáá, té nyə ámə nyí wa yí, a ji nji a ngə ywó mə mækuú. ⁴⁶ Wo shígé nywɔ mə mæwúdé lúúd; nji nywáá mé nywɔ mə labínda mækuúd. ⁴⁷ Gwé wé mé ká jaaw wo ná, misəm myé mí á tɛem bulya nda jí, a mé bii íjuugá yâ misəm myɔɔŋg myêsh; gwé wé á búl bæ nə cɛelí nə mə yí. Nəcə, muud bwé dɛ juu nə isâ cíg-cíg yé a dɛ námə bæ nə cɛelí cíg-cíg.» ⁴⁸ A músə ci nə mudá ná: «Wo má bæ nə ijuugá nə misəm myô.» ⁴⁹ Buud bwé á bæ dína dí wá bwé mú ngə lás bwédí mílámúd ná: «Nyáyé múúd éga nyɛ? A bólé juu múúd nə misəm?» ⁵⁰ Yésus mú ci nə mudá ná: «Wo mé *dúg cug nəcé búgá gwô. Wɛɛ kaág ná shɛɛ.»

7:42 Mat 18.27 7:44 Mə̄t 18.4; 1Tm 5.10 7:46 Sôm 23.5 7:48
5.20; Mat 9.2; Mak 2.5 7:50 Mat 9.22

8

Kanda mbɔɔl mæmpɛg
(*Mat 13.1-9; Mak 4.1-9*)

¹ Mpúsə isâ íni, í á zə bə ná, Yésus nyə á ngə kyey míngwəla nə məndúd ngə jínguli buud, a ngə cúndə Jɔɔ Kéel á Faan mə Zembí. *Buud ɔ lwámá bé wúm nə óbá bwə á ngə lúgal nyə, ² nə bóól búdá nyə á yíl məjamb wá, nə bóól nyə á lwag wá. Í á bə, nə Maríya bwə á də jŋw nə Mədalína məjamb zəngbá mə á wú yé, ³ nə Yuána mudá mə Kúsa nyə á də vyee jús ísâ í Herod dí yé, nə Súsána, nə bóól búdá. Budá bəɔng bwə á də ngə kwíind Yésus bəndŋ buud ɔ lwámá bé nə məbii máŋ.

⁴ Buud bwə á ka zə sɛngya ŋkí jág bulya, bwə ngə wú míngwəla myêsh, ngə zə nyədí. A mú zə lás nə bwo kandad ná: ⁵ «Ŋgwól mbɔɔl mæmpɛg nyə á zə kə myeeg mpɛg. Ja á mə ngə myeeg yí, nyúl mpúmá í mə shugala zhíí nə zhíí. Buud bwə mú nyaal nywo nə məkuú, inunú í zə ntəg shín lúu. ⁶ Nyúl kə shugala kwóógúd, í mú kɔ nə ndéé í mú shwáás nəcé kú nə məbwaas. ⁷ Nyúl mú shugala íbiin-bíinud. Bəndŋ ibiin-bíin bwə mú kɔ nə ndéé ibiin-bíin í mú káda nywo. ⁸ Njíí, nyúlágá mú kə shugala jɔɔ shíd, í mú kɔ, í wúmə, bumə ngwúd wúmə íbumə təd.» A mú ci nə bwo ná: «Muud jí nə məlwə mə gwág yé, a gwág.»

Féél-féélí á kanda mbɔɔl mæmpɛg
(*Mat 13.10-23; Mak 4.10-20*)

⁹ *Ompwín bé bwə mú jí nyə nda kanda wəɔng í ké ná.
¹⁰ A mú bɛsa nə bwo ná: «Zembí nyə a mə sá nə bí báá mpúg mindimba myâ Faan dé; nji a sá nə bóól bəŋ bwə ngəg gwág nji mikaanə; bwə bág, bwə tɛem kənd mísh, bwə kú dúg;

8:2 23.49, 55-56; 24.1-10; Mat 27.55-56, 61; 28.1, 8-10; Mak 15.40-41, 47; 16.1,
8 8:8 Mat 11.15 8:10 Mat 13.14-15

bwé tɛɛm gwágula, bwé kú wámbulə.

¹¹ «Kanda ni í kə ntúga: Mpəg wé Milésú mí Zembî.
¹² Buud búsé ka bə tâŋ nda zhií nə zhií wá, jísə bəɔŋg bwé dú gwág, nji Njwû məjamb mú zə, zə yíl bwo Milésú mí Zembî lámúd, nə bwé á bá *búgula nə ndéé bwé *bə nə cug. ¹³ Bəɔŋg búsé tâŋ nda kwóógúd gwów wá, nyísə bəɔŋg búsé ná, ja bwé gwág Milésú mí Zembî, bwé lég myə nə məshusug; nji bwé kú nə mikəɔlə bwédí cugud, bwé də búgula nji kúkúl baan. Bwé ká bwəma nə məkugulə, bwé julə mənnyúl. ¹⁴ Mpəg í á shugula ibiin-biin dí yí, jísə buud búsé ná, bwé ká shîn gwág Mílésú mí Zembî, bwé kə, yágúwó nə tɔɔm nə məlugə mə cug i mú káda bwo, bwé nda wúmə mpúmə nə ndéé í tî. ¹⁵ Mpəg í á shugula shí átutagú dí yí, nyísə buud báá búsé ná, bwé gwág Mílésú mí Zembî nə jə mílām myâ tətəlî, bwé bii myə, bwé mú wúmə mpúmə nəcé bələ nə zény.

Kaanə lámba
(Mak 4.21-25)

¹⁶ «Muud cugé nə ŋkul sá nə, a jida lámba kə kúd mpwo dî, ŋkí nə a kə təl dwo shí gwoŋú. Bwé də yida təl lámba cé lámba dí nə buud bwé nyii njów wá bwé dúgúg məŋkenya.
¹⁷ Kú nə sâ á *ndím̄ba í bá bwên kú búguli, ŋkí sâ á shwoó í bwên kú mpûy, kú wóós məŋkenyad. ¹⁸ Bî ó ka də bey nə mbií bí mə də gwágulə isâ yí. Mpugá nə muud jí nə baalé fəg yé, Zembî mə bá kwádulə nyə nywo. Nji nyɔɔŋg cúgé némə fwo bə nə ndí yé, Zembî mə bá məel yíl nyə búbaalé á ŋgə *búgula nə a ji nə ndí yí.»

¹⁹ Nyɔɔŋgú mə Yésus bənŋə omínyəŋú bé bwé músə jé nə bwé zə nyádí. Nji, bwé a shígé bə nə ŋkul mə shísh nyə kúnə-kúnə nəcé buud bulúlə bulya. ²⁰ Bwé mú ka jaaw Yésus nə: «Nyɔɔŋgú woó bənŋə omínyəŋú bwô búsé

na tóón, bwé ηgə jii dúg wo.» ²¹ A mú bəsa nə bwo ná: «Nyɔɔηgú waamá nə omínyɔηú báamá wé buud bwé ηgə gwág Milésú mí Zembî bwé ηgə sá nda mí ηgə ci ná.»

Yésus má cweel ηkwô

(Mat 8.18, 23-27; Mak 4.35-41)

²² Í á bæ dúlúgá jwówúd ná, Yésus má kəwa byóólúd bəndη ompwíín bé, a mú ci nə bwo ná: «Sá líínágá m̄η mága kə faηwíny.» Bwé músə wú bwúηúd kə bwag. ²³ Yésus mú kə gwád ompwíín bé bwé ηgə júgə. Məma ηkwô músə zə kuηg m̄η, məjúwó má mú lwándwəla byóólúd, í mú bæ bwo ηkí wagəwo. ²⁴ Ompwíín bwé mú kə juuməshi nyə ná: «Mása, Mása, sá wál zə yə.»

A músə juum, a ηkáánd nə ηkwô, ηkáánd nə ikwó í májúwó, byêsh í mú cwaaləwo, m̄η mə mú bæ ná shee. ²⁵ A mú ci nə bwo ná: «Búgá jín jí ηgow?» Iηkuηkúúnd í mú bii bwo, bwé ηgə bul bî. Bwé mú ηgə nyímbəla bwámé nə bwámé ná: «Nyáyé múúd éga nyε! A ká nəmá lás, tɔɔ ηkwô, tɔɔ məjúwó í bələ́ sá nyə məgwág í?»

Yésus mə yíl njumbúlu məjamb

(Mat 8.28-34; Mak 5.1-20)

²⁶ Bwé mú kə səl byóól shí á Ogerazenyê, nə beendýá nə Galilé. ²⁷ Yésus ηgə nəmá wú byóólúd tɔw shí, ηgwól múúd a ηgwəla mú zə bwəma nə nyə. Muud wɔɔηgú nyə á bæ nə məjamb. Bweyúlə nyə á bwey də ji shushwáás, kú ji mínjów, də ji nji məshwoη dî. ²⁸ Dúgúlə múúd éne nyə á dúg Yésus yí, nyə a bwú ηkwiiimbyê a mú zə búla nyə shí məkuú. A músə k̄m ná: «Yé Yésus *Mwân má Zembî á gwów-gwôw, shwê b̄η nə iney? Má jəgəla nə wo, kú beeg t̄l mə cwúndud.» ²⁹ Nəcé Yésus nyə a lás nə bów-bôw shíshim mp̄əl dí ná í wúg muud wɔɔηg nyúúlúd.

Í á ðu bád nyə ija ija, bwə dúgə wóolə nyə nə mikwoolú mí ñkwánz, ðu wá nyə mimbwagə məkuúd shú nə bwə baagulə nyə. Nji nyə á ðu tí isâ ñni byêsh, jamb í mú ðu kə nə nyə íkúl í á ðu bə kú nə buud yí. ³⁰ Yésus mú jí nyə ná: «Jíná dwô wə zə?» Nyə ná: «Jíná dâm wə Kínda,» nəcé ncúlyá məjamb mə á bə nyə nyúúlúd. ³¹ Məjamb mə mú téég Yésus məbwə ná a kú ci nə bwo mpəl dí ná bwə kág bí ncíməd. ³² Na, məma sənz óñkuú í á bə í ñgə də cínəng mbúñúd. Məjamb mə mú téég Yésus məbwə ná a máguləg nə mə kág nyíi óñkuúd. A mú magulə. ³³ Məjamb mə músə wú múúd éne dí, kə nyíi óñkuúd. Də lú óñkuú dəng dēsh mú dad wú mbúñúd kə juwa m̄ñ nə ndeé fudə. ³⁴ Buud bwə á ñgə baagulə óñkuú wá, dúgúlə bwə mə dúg sâ í ámə cə yí, bwə mú wəenzh kə ñgə jaaw buud ñgwəla nə mílɔm mílɔm. ³⁵ Buud bwə mú wú kwáádə zə, zələ dúg sâ í ámə cə yí. Bwə mú zə kwey múúd məjamb mə á wú éne a njúl nə mikáándə nə fwámé fúg, a njúl Yésus shí məkuú. Bwə mú gwág ñkunjúúnd. ³⁶ Buud bwə á dúg sósólúgú í á s̄y wá bwə mú jaaw bwo nda njumbúlu wəng í á *dúg cug ná. ³⁷ Ná ndeé, zhwoğ buud bēsh wā shí Ogerazenyɛ bwə mú zə, zə ci nə Yésus ná a kyéyug wú bwádí shíd, nəcé í á bə fwámé ñkunjúúnd í mə bíi bwo. Yésus mú nyiŋgə kəwa byóólúd, nyiŋgə nə mpúsə.

³⁸ Muud nyə á bə nə məjamb yé, mú téég nyə məbwə ná a ñwág nyə nyádí gwoongud. Yésus mú yidá nyiŋgə nyə ná: ³⁹ «Nyíngəg kə wódí ñjów kə jaaw sâ jēsh Zembî mə sá wo yí.» A músə kyey, líina ñgwəla wēsh a ñgə jaaw sâ jēsh Yésus mə sá nyə yí.

Yésus mə gwûmushi shilə mə Zharus

(Mat 9.18-26; Mak 5.21-43)

⁴⁰ Nyiŋgələ Yésus nyə á nyiŋgə yí, buud bwə á shwas nyə áncuncuma, nəcé í á bə bwə ñgə bwánd nyə. ⁴¹ Ká dúg ná,

ηγwól múúd nà jíná nà Zharus, a njúl njwû á *mpáánzà minjígúlá, má zà nà ndéé zà kúd mǎbwón shí, téég Yésus mǎbwê nà a kág nyí nyódí njów. ⁴² Muud wǎngú nyà á bə nà súsású ηgwúd nà ηgwúd í njúl nà mimbú wúm nà mímbá. Súsású jǎngú í á ηgə júgula.

Ja Yésus má tí njǎnd kǎlə wu yí, buud bwé mú zə ηgə shúsə nyə ikóomb byêsh.

⁴³ ηgwól múdá nyə á bə cínəng mǎcií má á də wú nyə nyúúlúd té mímbú wúm nà mímbá. Mudá wǎngú nyə á kəenzh mǎbii mé mēsh mínjów mí mǎbyaη dí nji a kú yál.

⁴⁴ Nyə á ka shísh wə Yésus ηgεε mpúsə kwon, a mú kúnnya nə nyə lwə lú káandá, mǎcií tǎw ntəg nyə.

⁴⁵ Nə ndéé Yésus mú ci ná: «Zə má kúnnya nə mə éne?» Buud bēsh bwé mú ηgə kífya nà ndéé Pyêr mú ci ná: «Mása, buud bwé ηgə bε wo áncuncuma bwé ηgə shúsə wo.» ⁴⁶ Yésus mú ci ná: «ηgwól múúd má kúnnya nə mə. Mə má gwáduga nyúl mpífə má wú mə nyúúlúd.» ⁴⁷ Mudá éne mú mpu ná a cugé ná shwoód. A mú zə a ηgə lilya, zə wusə nyúúl shí Yésus dí mpwóómbúd, zə jaaw búúd bēsh sá í ámə sá nà a kúnnyág nə Yésus yí, a jaaw námə nda nyə ámə yál cé nə cé ná. ⁴⁸ Yésus mú ci nə nyə ná: «Shilə wám, wo má *dúg cug nǎcé búgə gwô. Kaág ná shεε.»

⁴⁹ A ηgə ná lás ntúni, muud mú wóós wúlə wə njwû á mpáánzə minjígúlá, zə jaaw nyə ná: «Súsás gwô má yə, kú ná bεεg ntágulə Yíguli.» ⁵⁰ Yésus mú gwág, a mú ci nə Zharus ná: «Kú bεεg fúndə, bág nji nə búgə, nyə é cugə.»

⁵¹ Ja Yésus má kə wóós njów yí, a mú ban nə ηgwól múúd shús kú nyí, nji Pyêr nə Yuánes nə Zhâk nə sǎngú mwân nə nyǎngú mwân. ⁵² Bēsh bwé á ηgə jii súsású jǎngú, ηgə tədūwa. Yésus mú ci ná: «Kúgá ηgə jii, nyə afwóyé yə, a ηgə yida já.» ⁵³ Nda bāη bwé á mpu ná súsású má yə

8:43 Ləv 15.25-27

8:44 Mat 9.20

8:48 Mat 9.22

8:52 Yuá

11.11-13

ná, bwé á yida ηgə cágʉlə Yésus. ⁵⁴ Yésus nywáá mú bii súsású mbwéd, a mú ci gwów-gwôw né: «Mwân, wəɔlúg!»
⁵⁵ *Jím mə mwân mú nyingə zə nyə nyúúlúd, a mú wəɔl cé nə cé. Yésus mú ci nə bwé yág nyə sâ má dâ. ⁵⁶ Obyól ɔ mwân bwé mú bul káam. Yésus mú báásʉlə bwo né ci bwé kú jaaw múúd sâ í ámə cɔ yí.

9

Yésus má kənd búúd ɔ lwámá bé
(Mat 10.1-14; Mak 6.6-13)

¹ Yésus nyə á ka jôw *buud ɔ lwámá wûm nə óbá, a mú yə bwo ηkul nə kéénd á dǎlə yíl búúd məjamb, nə ηkul á dǎlə lwag bwo məbwas. ² A mú kənd bwo né bwé kég ηgə cúndə Faan má Zembî, kə ηgə lwag mimbêl. ³ A mú ci nə bwo ná: «Bí kú ηwa íbaduga í njəond, təɔ wagatîg, təɔ baamutálá, kú kə nə buléd, kú kə nə mwaanê; muud kú bwáád íshimí íbá. ⁴ Bí ó ji njów bí ámə nyíi yííd, bí ka bá tí cínəngú kə shwóg. ⁵ Búúd bwé ká bá bə kú lág bí wúl ηgwála dí, bí wú cínəngú, bí kudə fumbyá í ámə nada bí mákuú dí yí.* Sólúgú wəɔngú í lwágʉlə bwo né bwé má byaagʉlə.» ⁶ Buud ɔ lwámá bəɔng bwé mú kyey, ηgə kə mílɔm mílɔm, ηgə kə bwiiηg Jɔjɔ Kéel, bwé ηgə lwag buud kúl jêsh.

Herod mə jág Yésus
(Mat 14.1-2; Mak 6.14-16)

8:54 Mak 5.41 8:56 Mak 7.36 9:1 10.1-12 9:2 11.2 9:3 22.35
 9:5 Mis 13.51 * 9:5 Ja Oyúden bwé á dǎ kudə fumbyá mákuú dí yí, bwé á dǎ lwágʉlə né, kúkúl shí bwé ámə tǎl mákuú máη yí, bwé má kǎl gwo nə buud bí cínəng wá né bwé músə sâ nyéé.

⁷ Herod á tatarâk† mú gwág ísâ byêsh í á ηgə s̄y yí. A mú bæ kú ná mpu sâ á tédúgág yí, næcé b́ól búúd bwé á ηgə ci ná Yuánes má gwúm; ⁸ b́ól ná Eli wé má nyηgə lwóya nyúúl éne; b́ól ná ηgwól *múúd micúndá ayág wé má gwúm éne. ⁹ Herod mú ci ná: «Mə wé mə a cígə Yuánes cáη. Nyáyé múúd nye mə búl gwáduga ntúga éga?» A mú ka ηgə s̄y ná a dúg Yésus.

Yésus mə yé búúd idâw

(Mat 14.13-21; Mak 6.30-44)

¹⁰ *Buud ó lwámá bwé á ka nyηgə. Bwé mú zə jaaw Yésus sâ jêsh bwé á sá yí. Yésus mú ηwa bwo, b́ónη bwé wú búúd dí, kə bwáméfwó ηgeé ηgwəla bwé dá j̄d̄w ná Betusayída yí. ¹¹ Ncúlyá buud bwé mú mpu ná bwé ηgə kə n̄η, bwé mú b̄y nyə áncuncuma. Yésus mú lóg bwo, a mú ηgə bwiηg bwo isâ í dúgyá nə Faan má Zembí yí, a ηgə lwag b̄c̄ηg bwé á ηgə j̄i luug wá.

¹² Ja kugú má bii shí yí, buud ɔ lwámá wúm nə óbá bwé mú shísh wé Yésus zə ci nə nyə ná: «Cíg nə bwo ná bwé nyíngəg, bwé kég ηgə já mákwáádá nə ibaafé yâ wa kúná-kúnə, bwé kə s̄y sâ má d̄ə næcé ś bí wa bugád.» ¹³ A mú ci nə bwo ná: «Bíméfwó yágá bwo sâ má d̄ə.» Bwé nə né ná: «Ś cugé nə sâ, ηj̄i ibuléd itóɔn nə oshú óbá. Ka ηj̄i ná séméfwó ś má kə kusə búúd óga b̄esh idâw, í ka t̄em kwaga nə bwo.» ¹⁴ Buud bwé á bæ cínəηgú je bæ budúm otóshin otóɔn. Yésus mú ci nə *ompwíin ná bwé j̄l̄ug bwo shí ikínda ikínda, kínda jêsh nə buud je bæ máwúm mətóɔn. ¹⁵ Bwé mú námé sá ntó, sh̄in jil búúd b̄esh shí. ¹⁶ A mú ka ηwa íbuléd itóɔn nə oshú óbá óni, a b̄an mísh gwôw,

9:7 9.19 † 9:7 Tatarâk: Ciyá ni í cugé ciyá mékaa; ηj̄i í kə ná «ηgwámuna nyə á ηgə jwú nə mpál n̄ə á ηkúmba faan yé». Dúgúg námé Mat 14.1; Luk 3.1, 19; Mis 13.1. 9:9 23.8 9:10 Mat 15.32-39 9:10 6.13; 10.17

yə Zembî akíba. A mú fêy byo yə ómpwíín bé bwé kə ɲgə yə buud. ¹⁷ Buud bêsh bwé mú də, jíłə, idêw lúg. Bwé mú sɛɛɲg íkúl í á lúg yí, wá mábwumúd tâɲ mábwumú wúm nə mábá.

Yésus jisə Mesî

(Mat 16.13-21; Mak 8.27-31)

¹⁸ Í á ka zə bə, a má kə koogú kə jəgula nə Zembî, ompwíín bé bwé mú kə sɛɛɲgya nə nyə. A mú jí bwo ná: «Buud bwé ɲgə ci ná mə jisə zé?» ¹⁹ Bwé mú bɛsa ná: «Bóól búúd bwé ɲgə ci ná wo jisə Yuánes Nduu-buud, bóólúgá ná wo jisə Eli, bóólúgá ná wo jisə ɲgwól *múúú micúndá ayág má gwúm yé.» ²⁰ A mú ci nə bwo ná: «Ká bi bəɲ bí ɲgə ci ná mə jisə zé?» Pyêr mú bɛsa ná: «Wo jisə *Krîst Zembî nyə á nti yé.»

Buud bwé bɛ Krîst wá
bwé bá námə jug

(Mat 16.24-28; Mak 8.34-9.1)

²¹ Yésus mú mpu báásulə bwo ná ci bwé kú bwele jaaw múúúú ntó. ²² A mú ka jaaw bwo ná: «Í jii shú mə *Mwân mə Múúúú ná ocúmbá buud wá ləəm nə milúlúú myâ ofada nə *Oyííguli ó məcɛɛ bwé kəg jág jugushi nyə, bwé kudəwa nyə, bwé gwú ntəg nyə. Nji a bá gwúm shwoɲ dí jwów lú léel.» ²³ A mú ci nə bêsh ná: «Ŋkí muud mə cɛel bɛ mə, a bəg kú jagulə nyəméfwó; a ɲkényúg kwolós jé jwów dêsh, bɛ mə. ²⁴ Nəcɛ, múúúú mə ká kaambulə nə cug jé, a yida jímbal gwo. Nyɔɔɲg mə jímbál cug jé nəcɛ mə yé, a faam. ²⁵ Ŋkí muud mə bii mábii mêsh mâ shí ga, nji a yə, ɲkí ntəg ná a ntámá cug jé, wáyé mfií nyə é bə nə ndí

9:17 2Oj 4.43-44 9:18 5.16 9:19 9.7-8; Luk 1.17; 7.16 9:20 Mat 16.16; Luk 22.67 9:21 9.36 9:22 9.43-45; 17.25; 18.31-34; 24.6-7 9:23 14.27; 17.33; Mat 10.38-39; Yuá 12.25-26; 1Pr 2.21

cínəŋg yí? ²⁶ Mpugá ná muud mə gwág mə shwôn, gwág íciyá byâm shwôn yé, Mwân mə Múúd mə bá námé gwág nyə shwôn ja á bá zə a ŋgə ŋkənəwa məŋkənəwa mé nə məŋkənəwa mə Sóŋŋú, bəŋŋə miféeshá mí *wəéŋgəles myé dí yí. ²⁷ Búbále mə jaaw bí ná, bóól búúd búsé wa óga, bwá abúlé bwele yə, bwá kú fwo dúg Faan mə Zembî.»

*Yésus mə lwóyá mílwané myé
(Mat 17.1-8; Mak 9.2-8)*

²⁸ Í á ka zə bə, Yésus mə shîn lás lósú ní, mwôw mə mú cə je bə mwəomb, nyə á ŋwa Pyêr nə Yuánes nə Zhâk. Bəŋŋə bwá mú bád mbúŋúd gwôw kə jəgula nə Zembî. ²⁹ Ja nyə á ŋgə jəgula yí, mpwoombú nyé í á shwəzəla, mikáándé myé mí mú bə ŋkí fumə, mí ŋgə faan nda njəs. ³⁰ Seegya ná buud obá, Moyîz bá Eli bwá mú bwé ŋgə lésha nə nyə. ³¹ Moyîz bá Eli bwé á lwóya mənyúúl mílwanéd. Bwá mú ŋgə lésha nə Yésus shú shwiy á bá kə yə Yurúsəlem yí. ³² Na nyə á bə, Pyêr bəŋŋə buud ó gwoong bé bwé mú ígwéd ná cúg. Bwá á ka juum, bwá mú dúg Yésus ŋgə jág ŋkənəwa, buud obá bwé ŋgə lésha nə nyə. ³³ Ja Moyîz bá Eli bwé á ŋgə béegya nə Yésus yí, Pyêr nyə á ci nə Yésus né: «Mása, nywaálə ŋgələ ji wa. Sé shúməgá məbanda məlóol, ŋgwúd shú dwô, dúl shú mə Moyîz, dúlúgá shú mə Eli.» Nyə a shígé mpu sâ nyə á ŋgə ci yí.

³⁴ A ŋgə ná lás ntúni, seegya ná gúndá í mə zə búdal bēsh. Inkunjúúnd í mú bií bwo ja bwé mə dúg gúndá mə búdal bwo yí. ³⁵ Kál í mú wú gúndá jəŋg dí ná: «Mwân waam mə á féesh wə éga. Ságá nyə məgwág.» ³⁶ Ja kál í mə shîn lás ntúni yí, bwá mú dúg Yésus nji nyəmfwó. Bwá mú ji ókál-ókúl. Bwá á ji mwôw məŋŋúd kú jaaw təw muud sâ bwé á dúg yí.

9:26 12.9; Mat 10.33; 2Tm 1.8; 2.12 9:27 Mat 16.28 9:28 5.16 9:29
2Pr 1.16-18 9:31 9.22; 13.33 9:32 Yuá 1.14 9:35 3.22; Mbá 18.15
9:36 9.21

*Yésus má lwag wúl mbêl jamb
(Mat 17.14-21; Mak 9.14-27)*

³⁷ Jwôw í á bɛ cínɔŋg yí, bwá má shulə wú mbúŋ di, buud bwá mú zə bwəma nə nyə áncuncuma. ³⁸ Ká gwág hí, ŋgwól múúd má kîm na mənjkúmbə mə búúd dí nó: «Yígúli, má jəgula nə wo, kəndug mísh dúg mwân waamê dí. Mə ji nə nyə nji ŋgwúd éne. ³⁹ Jamb í də bii nyə, a mú də kîm, ifúlug í dúgə wóds nyə mpud. Jamb í də jugushi nyə nó ndéé í ka tɛem zə ŋgə bíd nyə í má fwo líduga. ⁴⁰ Mə ámə jəgula nə *ompwíin bwô né bwá yílúg nyə jamb dɔŋgú, bwá shígé kwag.» ⁴¹ Yésus músə káam ná: «Wúu! yé óhááden óga! A bówúlə bí mitédúgá e! Mə e bá kə nə bî ntáni kə wóds ŋgow? Mə é bá jísow bí kə kumə jáyé ja? Zaá mə nə mwân woó wɔŋg.» ⁴² Mwân ŋgə shísh wə Yésus hí, jamb mú kadəwo nyə shí, ŋgə jág sagusə nyə. Yésus mú ŋkáánd nə jamb, a lwag mwân né ndéé a nyiŋg kənd nyə wə sóŋgú. ⁴³ Dúgúlə búúd bēsh bwá á dúg misóólúgú mí Zembî yí, bwá á káam ntɔ ŋkúl.

Buud bēsh bwá ŋgə ná káam isâ byêsh Yésus nyə á ŋgə sá yí, nyə mú ci nə ompwíin bé nó: ⁴⁴ «Mpugá gwágulə lésú má zə lás ga: *Mwân mə Múúd wál bá zə kaanz məbwê má búúdud.» ⁴⁵ Nji bân bwá á shígé mpu gwág lésú wɔŋgú, í á bə bwo shwiilyá ná bwá kú gwág nda í kə nó. Bwá á ka ŋgə fúndə jílə nyə lésú wɔŋgú.

*Zə má ntɔ bóól
(Mat 18.1-5; Mak 9.33-37)*

⁴⁶ Bwá mú zə tééd sɛŋúsálə mákəl né bwá cɛel mpu nyɔŋg jí bul bə fwámé múúd bwədí gwoŋg dí yé. ⁴⁷ Nji Yésus nyə á bwey mpu sâ bwá á ŋgə téduga bwədí mílámúd yí. A mú ŋwa gúl kúkágə, təl nyədí kúnə-kúnə.

⁴⁸ A mú ci nə bwo ná: «Muud mə lág kúkágé ga jíná dâm dí yé, a mə lág mə. Muud mə lág ntâg mə yé, nyə alágé mə, a lág múúd nyə á nti mə yé. Mpugá nə muud mə ηwá nyáméfwó zhizhe mpádúgá nyín yé, nyə wó jí fwámé múúd ntə bóól.»

*Muud mə bó kú lúmbəli yé ηgə magələ
(Mak 9.38-41)*

⁴⁹ Yuánes mú ka zə lás ci nə: «Mása, sá amə dúg ηgwól múúd ηgə balan nə jíná dwô, ηgə yíl buud məjamb nə ndî. Sə amə ka kaambələ nə nyə nə a kú ná ηgə sá nəcé a cugé sádí gwoong dí.» ⁵⁰ Yésus mú yidá bəsa nə nyə ná: «Kúgá də kaambələ nə a kú ηgə sâ, nəcé muud nyə ηgə nə mpii bí yé, ji bídí kóómbúd.» ⁵¹ Fwála í á bə nə Yésus mə zə bá ηkâη wú shí ga dí yí í á ηgə shísh. Ntó Yésus nyə á ηwa cígúlá nə tɔɔ jí tɔɔ jí a ké Yurúsəlem. ⁵² Nyə á ka lwâm bóól búúd nə bwə kəg nyə shwóg. Bwə mú ηwa zhíí, kə nyíi dúl dánd á Samarıya dí nə bwə ké kwəməsa, Yésus bəg kə shigula cínəng. ⁵³ Nji, buud ɔ dánd dɔəngú bwə mú ban nə bwə alágé nyə nəcé nyə á ηgə kə ηgəé Yurúsəlem. ⁵⁴ Nda *ómpwíín bé Zhâk bá Yuánes bwə á dúg ntó ná, bwə á ci nə nyə ná: «Cwámba, ye wó jii nə sá jówúg kuda í shúləg wú gwôw zə cumbal jígal bwo?» ⁵⁵ Yésus mú yid, ηkáánd nə bwo, †[nyə ná: «Bí ampúyé wəəng shíshim í ηgə shwambələ bí ni.»] ⁵⁶ Bwə mú ηwa zhíí kə dúl dándúd.

*Bəǵlə Yésus
(Mat 8.19-22)*

⁵⁷ Bwə ηgə kyey zhíí nə zhíí, ηgwól múúd mú ci nə Yésus ná: «Mə zə bá də bə wo kúl jêsh wó bá də kə yí.» ⁵⁸ Yésus

9:48 10.16; 22.26; Mat 10.40; 20.26-27; Mak 10.43-44; Yuá 13.20 9:50 11.23; Mat 12.30 9:51 24.50-51; Mat 19.1; Mak 10.1; Mis 1.9 9:52 10.33 9:54 20j 1.10, 12 † 9:55 Míl mícilyá mí ayág mí cúgə nə iciyá íni.

mú ci nə nyə ná: «Ontó bí nə miku, inunú nə maage, nji *Mwân mə Múúd cugé nə nkúmba kúl á dág já yí.»⁵⁹ A mú ci nə ηgwól múúd ná: «Bɛg mə.» Nyíni nə né ná: «Cwám̄ba, fwog bíd mə, mə kág d̄əl sóóηgú waam̄ð.»⁶⁰ Yésus mú ci nə nyə ná: «Bídúg mím̄bimbə mí d̄álug mimbimbə myáη. Wɛɛ, kaág ηgə bwiing buud Faan mə Zembî.»⁶¹ ηgwól múúd mú námé ci nə nyə ná: «Cwám̄ba, mə zə bɛ wo. Nji bwándúg nə mə fwóg kə jəna nə njów búúd wām.»⁶² Yésus mú ci nə nyə ná: «Múúd mə ká ηkēny bɔɔg nə á waad fambá, a nyiηgə yág d̄úg mp̄úsə, muud wɔɔηgú cugé nə mfíí Faan mə Zembî d̄i.»

10

Yésus mə kənd búúd məwûm zəηgbá lwámád

(Mat 9.37-38; 10.7-16; 11.21-24)

¹ Ja Cwám̄ba nyə a shîn lás isâ íni yí, nyə a cwééd *ompwíin məwûm zəηgbá nə óbá* a mú kənd bwo nə bwə ηgəg nə kə óbá óbá íkúl byêsh nyáméfwó nyə á jəla nə kə yí. ² Nyə a lás nə bwo ná: «Dugá, idûw í mə tí fambá məηkund məηkund, nji buud bwé kə saag wá búsə cíg-cíg. Ntó wé mə cí náə: jəgulagá nə amádí fambá nə a kəndug buud, bwé zəg saag. ³ Kəgá, mə mə kənd bí nda bwán ó íncwəmbe mpédúgá oηkweny. ⁴ Muud kú kə nə *mwaanê ηkí kwáám. Muud kú ηwa bóól osílúfaas; muud kú kə ji mábódád zhií nə zhií.

⁵ «Njów wêsh bí mə nyii yí, fwogá ci ná: “Zembî sáág nə bi bəg nə sheɛ.” ⁶ ηkí ηgwól muud á nə sheɛ ji cínəηgú, mabódá mún mə kə nyédí; ηkí ntó dí, mə nyiηgə zə bídí. ⁷ Bí ó ji njów wɔɔηgúd, bí d̄ə d̄ə nə ηgul ísâ bwé é d̄ə yə bí yí, nəcé sóól məsáal mə jəlá nə bə nə myəna. Bí kú bá

9:61 10j 19.20 9:62 11.2; Flp 3.13 10:1 9.1-6 * 10:1 Míl mícilyá mí ayág mí ηgə ci nə bwé á bə nji məwûm zəηgbá. 10:4 22.35; 20j 4.29 10:5 2.14 10:7 1Tm 5.18; 1Kr 9.6-14

da kyey mínjów minjów. ⁸ Ʒgwála wêsh bí é nyíi buud lág bí yí, bí ó dá ísâ bwá yé bí cínɔŋg yí, ⁹ bí ó lwag mímbèl myá cínɔŋg, bí jaaw bwo ná Faan má Zembî í mú bí kúná-kúná. ¹⁰ Wɔɔŋg Ʒgwála bí má nyíi buud kú lág bí yí, bí kə tām dánd kə lás ná: ¹¹ “Sé má kudə yə bí fumbyá a Ʒgwála wún í ámə nada sé mákuú dí yí. Nji mpugá ná Faan má Zembî í má shísh kúná-kúná.” ¹² Mə mpú jaaw bí ná jwôw Zembî mə bá zə sám̄b búúd milésú yí, a bá jagulə búúd ɔ Sódóm ntɔ Ʒgwála wɔɔŋg. ¹³ Məntágula nə bí buud ó Korazín. Məntágula nə bí buud ó Betusayída námá. Nəcə bímbí lú *məshimbá mə mə wóós bídí má, mə á mbəm wóós Tir nə Sidon, buud ó nūŋ bwá á mbəm námə bwey bwáád míŋkud ji ífiî dí ná bwá cénd mítádúgá. ¹⁴ Nə ndéé, cígúlé mílésú dí, intágúli i Tir nə Sodom í ábúlé bul nyaan nda bí bín. ¹⁵ Bí bāŋ buud ó Kapernawūm, bí Ʒgə téduga ná bí mə bá kə gwôw? Mbô, bí mə bá yidá shulə kə baŋ mínjím. ¹⁶ Muud mə gwágúllá bí yé, mə gwágulə mə. Muud mə bá kú gwágulə bí yé, mə bə kú gwágulə mə. Muud mə bá ntəg kú gwágulə mə yé, a mə bə kú gwágulə múúd nyə á nti mə yé.»

Ompwíin bwá mə kə nyiŋgə nə məshusug
(Mat 11.25-27; 13.16-17)

¹⁷ *Ompwíin məwūm zəŋgbá nə óbá† bwá mú kə nyiŋgə nə məshusug bwé Ʒgə cɪ ná: «Cwám̄ba, tɛem bə məjamb mə ámə Ʒgə bə nə məgwág nə sé ja sé ámə Ʒgə lás nə mwo jíná dwô dí yí.» ¹⁸ A mú cɪ nə bwo ná: «Mə á Ʒgə dúg *Sátan Ʒgə kud wú gwôw nda njəs. ¹⁹ Mə mə yə bí ŋkul ijwūga nə bí nyáálug onywā nə wəcəlaafə nə məkuú, bí nyaal

10:9 11.2 10:11 Mis 13.51; 18.6 10:12 Mat 10.15 10:13 Iza 23.1-16
10:15 Iza 14.13, 15 10:16 9.48; Mat 18.5; Mak 9.37; Yuá 13.20 10:17
9.10; Mak 6.30 † 10:17 Míl mícilyá mí ayág mí Ʒgə cɪ ná bwá á bə nji
məwūm zəŋgbá. 10:18 Yuá 12.31; Mbú 12.9 10:19 Sòm 91.13

námá mpífá má múúd ηγῶ lúmbuli nà bí yé[‡] nyêsh, sâ kú sá bî. ²⁰ Nji bî kú bul gwág máshusug nà məjamb ηγῶlə magulə ijwûga bín, yidagá gwág máshusug nà mínó mún bálə cilyá gwôw jon dî.» ²¹ Námá wəla dɔɔηgú dî, Yésus mú kɔɔs nà məshusug má ηκξηκξ Shíshim, a mú ci ná: «Pəpa, Cwám̄ba á gwôw nà shí, mə yé wo gúmá nəcə wo á shweel ompuye bənôη buud ó fəg isâ íga, wo yida lwágulə ozhizhe ɔ búúd. Haaw Pəpa, ntó wá wó á cɛel ná í bəg yé. ²² Dâ nyə a cwám̄bulə mə isâ byêsh. Kú nà muud mə mpú Zembî Mwân, nji Sóóηgú; kú námá nà muud mə mpú Zembî Sóóηgú, nji mwân nà muud yêsh mwân má céél sá ná a mpúg yé.» ²³ A mú yág dúg ómpwíin bé, ci nà nji bwo ná: «Bî bāη mísh mún má má jəla nəcə má ηgə dúg isâ bí ηγῶ dúg íni. ²⁴ Búbálé má jaaw bí ná, zhwoḡ *buud ɔ mícúndá nà minjwú-buud mí á cɛel dúg sâ bí ηγῶ dúg yí, nji mí áshígé dúg. Bwá á cɛel gwág sâ bí ηγῶ gwág yí, nji bwá áshígé gwág.»

*Kanda Jɔjɔ múúd á Samaríya
(Mat 22.34-40; Mak 12.28-31)*

²⁵ Ka dúg ná, ηgwól *ηkume məcɛɛ má zə bwówulə nyə jî nyə ná: «Yíiguli, mə sáág jí ná mə lógúg cug á kandugə kandugə?» ²⁶ Nyə ntāg nà né ná: «Jí jí cilyá *mbwoomb məcɛɛ dí yí? Wó dū lɔ́ cínəηg ná jí?» ²⁷ A mú bɛsa ná: «Wó jəlá nà cɛel Zembî woó Yawé nà lâm wô wêsh, nà *shíshim wô wêsh, nà ηkul nywô nyêsh, nà lúú wô wêsh. Wo cɛel námá múúd yêsh jísə wo kúná-kúnə yé nda woméfwó.» ²⁸ Yésus nà né ná: «Wo má bɛsa mbii í jəla yí. Sáág ntó

[‡] 10:19 múúd ηγῶ lúmbuli nà bí yé: Wa jisə Sátan. 10:20 MmN 32.32; Flp 4.3; Mbú 3.5 10:21 4.18; Mat 11.25 10:22 Mat 11.27 10:24 1Pr 1.10-12 10:25 18.18; Mat 19.16; Mak 10.17 10:27 Mat 22.37, 39 10:28 LəV 18.5; Rom 10.5; Gal 3.12; Yuá 13.17

wo bâg du cug.»²⁹ Nyɛ, cɛɛlúlə lwágulə ná a ji títəlí, a mú jî Yésus ná: «Muud jí mə kúná-kúnə wə zə?»

³⁰ Yésus mú nyingə lás, a mú ci ná: «Ŋgwól múúd nyə á ngə wú Yurúsəlem ngə shulə kə Zheríko. Izhilunghaná í mú bíí nyə zhííd, déég nyə isâ byé byêsh, yíd nyə ná ndéé lúgə nyə cíg-cîg ná á fudə. ³¹ Í mú jé ná ngwól fada kyéyug zhíí nyəɔngúíd. A mú dúg múúd wəɔngə, a mú cɔ́ lúú tál gwôw. ³² Ŋgwól *Levít mú námə zə wóós kúl jəɔngúíd, a dúg múúd éne, a cɔ́ lúú tál gwôw. ³³ Nji ngwól múúd á Samaríya ngə námə kyey yé njəɔnd í, a mú wóós kúl múúd éne nyə á bə a mbwúg yí. Ja á mə dúg nyə yí, lâm mú bul cey nyə cwû. ³⁴ A mú shísh kúná-kúnə, a lwag nyə məfəŋ nə məwúdə nə wáan ná ndéé a shín wóolə. A mú nkêny nyə bəd nyədí jakáás dí, kə nə nyə njów ójôŋ kə kweemb nyə. ³⁵ Mán mələm, muud á Samaríya mú ŋwa ódanarî obá, yə múúd njów ójôŋ. Nyə nə né ná: “Kweembugú mə muud éga. Bímbí dēsh wo é kwo kɛenzh shú dé yí, mə é zə nying wo ja mə é nyingə yí”». ³⁶ Yésus mú jî ná: «Búúd olól óni bēsh dí, nyáyé nyə á bə muud izhilunghaná í á yíd yé kúná-kúnə yé?» ³⁷ Yínguli məcɛɛ ná: «Jísə nyəɔng nyə á gwág nyə cey lámúd yé.» Yésus mú ci nə nyə ná: «Kaág, wo kəg sá ntó.»

Lâŋ mə Mááta bá Maríya

³⁸ Ja Yésus bənŋə *ompwín bé bwá á ngə kyey yí, bwá á kə nyíí dúl dándúd. Ŋgwól múdá nyə á bə dánd dəɔng dí ná Mááta, a mú lég bwo nyədí njów. ³⁹ Mudá wəɔng nyə á bə nə mínyəŋhú ná Maríya. Nyə á zə ji Cwám̄ba shí məkuú, du gwágulə lósú yé. ⁴⁰ Mááta nye nyə á ngə yíŋga nə zhwog iság-ság shú ójôŋ. A mú ka zə, zə ci nə Cwám̄ba ná: «Ja Maríya mə yida bíd ná mə ngág nə sêy məméfwo

10:33 múúd á Samaríya: Mat 10.5; Luk 9.52; 17.11, 16; Yuá 4.9, 39-40; Mis 1.8; 8.1, 5, 14-17, 25; 9.31 10:38 Yuá 11.2; 12.2-3

ga, sâ jɔɔŋg í acíyé wo sâ? Cíhŋ nə nyə ná a zég kwiid mə.»
⁴¹ Cwámba mú bɛsa nə nyə ná: «Mááta, Mááta, wo ŋgə kənd lām gwôw ŋgə ntágulə nyúúl nə zhwog isâ. ⁴² Sâ jí nə mfií yí jí nji ŋgwúd. Maríya mə féésh sâ í búl nywa yí, muud nyə abúle kwo ŋwa nyə gwo.»

11

Yésus mə jííggúlí ómpwíín məjəgula
(Mat 6.9-13)

¹ Dúl jwôw di, Yésus nyə á bə gúl kúkúlúd a ŋgə jəgula. Ja nyə á yow jəgulálə yí, ŋgwól *mpwíín yé mú ci nə nyə ná: «Cwámba, jííggúlig sə jəgulálə nda Yuánes nyə a jíígguli bə ómpwíín ná.» ² Yésus mú ci nə bwo ná: «Ja bí mə bá də jəgula yí, bi ɔ bá də ci ná:

Pəpa,

Jínə dwo í bəg nə gúmə ntɔ sâ jêsh.

Ijwûga byô í zég.

³ Yég sə idûw í jéla nə sə yí jwów dêsh.

⁴ Juug sə *misəm mísú

nəcə sə ŋgə námə juu buud bwə ŋgə byaagulə nə sə wá.

Wo kú bíd nə məbwəbúlán mə ntɔ sə ŋkul.»

⁵ A mú nyiŋgə ci nə bwo ná: «Shé fwógá ná ci nə ŋgwól múúd na bídí jí nə yé shwə. Muud wəɔŋgə ka kə wə shwə yé mpwó-bulú kə ci nə nyə ná: “Wey e, kwalug ná mə ibuléd ilól ⁶ nəcə ŋgwól shwə waamə ŋgə zhu njɔnd dí, a mə wós mə kə njów mə kú nə sâ mə yə nyə.” ⁷ Shé fwógá ná ci nə shwə yé mə bɛsa nə nyə nûŋ njów dí cwû ná: “Kú zə ntágulə mə, sənôŋ bwân bâm sə mə bwey já shí, mə cugé nə ŋkul wəɔl zə yə wo ibuléd.” ⁸ Mə jaaw bí ná, tɛɛm bə ná a cugé nə ŋkul wəɔl zə yə nyə ibuléd ná a jí shwə yé, nyə é

11:1 5.16 11:2 Ijwûga byô: 4.43; 9.2, 62; 10.9, 11; 17.21; 19.11; Mís 1.6-8; 19.8; 28.23, 31 11:3 12.22-32 11:7 18.5

wɔɔl nəcə ɲgwól sálə kəŋgá ɲgwóómbúlú, nyə é zə yə nyə sâ jêsh á ɲgə gwáámb yí.

⁹ «Μεε má ka ci nə bí nó: Gwáámbúgá Zembî, nyə é yə bî; sǒgá, nyə e lwó bî; kudəgá mbê, nyə é juw. ¹⁰ Nəcə muud mə gwáámb yé nyə é bii, muud mə sǒ yé nyə é kwey, múúd mə ká kudə mpumbé, bwə juw nyə wə. ¹¹ Nyáyé sǒɲgú mwân na bídí gwoonɲ dǐ jí nə ɲkul sá nə mwân yé gwáámb nyə shû, a yidá yə nyə kuwó nywâ yé? ¹² ɲkí ntâg nə Mwân yé gwáámb nyə kíí, a yidá yə nyə acólaafê? ¹³ ɲkámúsá bî, tɛem bə nda bí búšə nə mbíya mílâm ni, bi mó du yə bwân bán isâ í ányunywaâ. ɲkəmusa nə Dâ á gwôw; ɲkí bi mə gwáámb nyə ɲkɛɲkɛ Shíshim, a yə bî.»

Yésus má lwag ákúmálwê a fífi

(Mat 9.32-34; 12.22-30; Mak 3.22-27)

¹⁴ Yésus nyə á ɲgə yíl muud jamb í á wá nyə mǎɲkədad nó a bəg fífi yí. Í á ka bə nó, ja jamb í á wú yí, muud wəɔɲgú nyə a téd lásúlə, buud bêsh bwə mú ɲgə káam. ¹⁵ Bóól búúd wá cínəɲgú bāɲ bwə mú yidá ci nə Beluzebul* wə ɲgə yə Yésus ɲkul nə a ɲgəg nə yíl buud məjamb. ¹⁶ Bóólúgá bwə mú zə nə ɲjígá məbwəbúlán wə Yésus, zə ci nə a wéeshúg bwo gúl *sâ í ntǒ búúd ɲkwón yí, í ɲgə zhu gwôw. ¹⁷ Nyə mú mpu mítádúgá myán, a mú ka ci nə bwo nó: «Búúd ɔ dúl faan bwə ká bóóg ɲgə lúmbuli bwámé nə bwámé, faan dɔɔɲg í é jɛɛ ná mpaá. Búúd ɔ wúl ɲjów bwə ká bóóg ɲgə lúmbuli bwámé nə bwámé, ɲjów búúd wəɔɲg jímb. ¹⁸ Bí ɲgə ci nə Beluzebul wə ɲgə yə mə ɲkul nə mə ɲgəg nə yíl buud məjamb. Ntǒ jí nə *Sátan má yida nyiɲgə cuwo, ɲgə yíl nyəméfwo. Ká dé faan í é ka tǔw na ntədəl? ¹⁹ ɲkí Beluzebul wə ɲgə yə mə ɲkul nə mə ɲgəg yíl buud məjamb nda bí ɲgə ci nə, zə nyɛ ɲgə yə buud bán

11:9 Mat 7.7 11:14 Mat 9.32-34 * 11:15 Beluzebul wə Njwú
ibów-bôw í míshíshim. 11:16 Mak 8.11; Mat 16.1

ηkul nyɔɔηgû? ηgaá bwáméfwó bwé ηgə mpu lwágulə bí né sáη né bí búəə nə məbɛ́ɛ? ²⁰ Nji, ηkí nyiné mbwê má Zembî wá í ηgə yə mə ηkul né mə yílúg buud məjamb í, mpugá ná Faan má Zembî í mú wa. ²¹ Ja ηkuηkúl múúd wí nə fwámé ísâ í dóómb í ηgə baagulə njów yé yí, muud cugé nə ηkul kúnnya nə məbii mé. ²² Nji múúd mə ntɔ nyə ηkul yé má ká námá zə, zə figə nyə shí déég nyə məkwəɔ mə dóómb á dɔ *búgula má, muud wəɔηg mú ka tɛem ηwa məbii mé ηgə kaaw buud. ²³ Muud mə bá kú keem mə yé ηgə lúmbəli nə mə. Muud mə bá kú zə wá məbwê ná səná sə sééηgug yé, a ηgə yida caam.»

Yésus mə yə búúd minjígúla mimbií mimbií

(Mat 12.43-45)

²⁴ «Ja bów-bów shíshim í dɔ wú múúd nyúúlúd yí, í dɔ kə ηgə jéɛla máshí mâ mishwéeshá ηgələ sɔ wogá. Nji ηkí í bá kú kwey wogá, í mú táduga ná: “Mə zə nyiηgə kə mádfé njów kúl má á fwo dɔ ji yí.” ²⁵ Í ká zə kwey njów ηgwámbulá, sâ jêsh jɔ kwambulá, ²⁶ í é kə ηwa mílúgá míshíshim zəηgbá mí njúl nə ηkúd ntɔ wáméfwó, bənónη bēsh bwé mú kə nyí njów, kwambulə jiya cínəηg. Né ndɛé, cug mə múúd wəɔηgû í mú nyiηgə jág bów, ntɔ mbií í á fwó dɔ bə yí.»

²⁷ Í á ka zə bə, Yésus ηgə lás ntúni, ηgwól múdá mú wéeshəli kəl mənəkúmbə mə búúd dí ci nə nyə ná: «Mudá nyə á byá wo nyééηg wo yé nywáá má jəla.» ²⁸ Yésus nyɛ mú ci ná: «Buud bwé ηgə gwág Milósú mí Zembî wá, bwé ηgə sá nda mí ηgə ci ná, bwó wé bwé má jəla.»

²⁹ Buud bwé á ka ηgə sɛɛηgya ηkí bulya. Yésus mú ci nə bwo ná: «Mɛɛ kala búúd í njúl ηkí bów, í bálé jí nə mə wéeshúg bwo gúl *sâ í ntɔ búúd ηkwónη yí! Bwé abulé dúg

gúl sâ í ntɔ́ búúd ɲkwón yí, ɲi jɔ̀ɔɲg í á bə nə Zhwónas yí. ³⁰ Nda Zhwónas nyə á bə sâ í á ntɔ́ buud ɔ́ Ninivə ɲkul ná, ntɔ́ námə wə *Mwân mə Múúúd nyə é bə sâ í ntɔ́ búúd ɔ́ kala ga ɲkul yé. ³¹ Jwôw Zembî mə bá zə sám̄b búúd milósú yí, Cî ámudâ í á wú *mákóól mə jwôw† yí í bá t̄w t̄tálí yə kala búúd ga məbɛ́ɛ́. Nəcə nyə á gwaa zhu íjumə i shíd zə gwágulə fɛ́g mə Sólumun. Dugá, sâ í ntɔ́ Sólumun yí jísə wa. ³² Buud ɔ́ Ninivə bwə bá námə t̄w t̄tálí, yə kala búúd ga məbɛ́ɛ́. Nəcə báá bwə á cénd mítádúgá ja bwə á gwág cúndə Zhwónas nyə a cúndə yí. Dugá, sâ í ntɔ́ Zhwónas yí jísə wa. ³³ Muud cugé nə ɲkul sá ná, a jida lám̄ba ná ndéé a kə shweel dwo shí t̄w̄li. Í d̄u bə a yida t̄l dwo cé lám̄ba dí ná buud bwə nyíi ɲjów wá bwə dúgúg məɲkenya. ³⁴ Jús dwô dúsə lám̄ba á nyúúul nywô. Jús dwô í ká bə kú nə bwə íí, nyúúul nywô nyêsh bə məɲkenyad. ɲi, jús dwô í ká bə ɲkí b̄w, nyúúul nywô bə yídúgú. ³⁵ Ntɔ́, wo ɔ́ bey ná məɲkenya məsə wódí má mə bág yídúgú. ³⁶ ɲkí nyúúul nywô nyêsh í bə məɲkenya dí kú nə kúkúl jísə yídúgú yí, nyúúul nywô nyêsh í faan nda ja lám̄ba í kwan wo nə məɲkenya mé yí.»

*Yésus mə lás nə Ofarizyêɲ bânôɲ Oɲkumɛ ɔ́ məcɛɛ
(Mat 23; Mak 12.38-39)*

³⁷ Ja Yésus nyə a shîn lás yí ɲgwól *Farizyêɲ nyə a jôw nyə ná a kág də nyádí ɲjów. Yésus nyə á ka námə kə, kə ji shí kələ də. ³⁸ Farizyêɲ éne mú káam ná Yésus nyə a shígé sá ɲgusa bwə d̄u sá shúshwóógú ná bwə zág də yí. ³⁹ Cwám̄ba mú ci nə nyə ná: «Bi b̄ɲ Ofarizyêɲ bi mə d̄u sá ná bí gusa kwon bálá nə kwon shúyá, cw̄u nye ɲjúl bí

11:30 Zhn 2.1 11:31 10j 10.1-10 † 11:31 məkóól mə jwôw: Ciyá ni í kə ná Sud; wo é kwey féél-féélí yé ɲkəw á oféél-féélí ɔ́ íciyá d̄í. 11:32 Zhn 3.5 11:33 8.16; Mak 4.21 11:37 7.36 11:38 Mak 7.2-4; Mat 15.2

lwándúlá nə isâ í mándá, nə bów-bôw isâ. ⁴⁰ Yé ílad ígal Ægaá nə muud nyə á sá tóón yé, nyə námə wə nyə a sá cwú? ⁴¹ Yidagá keenzh isâ bísə cwú yí, yə mímbúbúwá, isâ byêsh í mú bə bí ηkí ηkê. ⁴² Məntágula nə bí Ofarizyêη nəcé isâ nda mânt nə ru[‡] nə bíl íkáá í dē byêsh, bí ηgə yə Zembî *ηkəw wúm á isâ byəwηgû, bí yida mpyêny cəgələ nə buud tətəlí nə cəelúlə Zembî. Í njúl nə sâ bí mə jələ nə sá wə ni, kú yida mpyêny byəwηg bí ηgə bwey sá yí. ⁴³ Məntágula nə bí Ofarizyêη nəcé bí mə cəel kə dū ji nji íjiya yâ shwóg ja bí búśə *məmpáánzə mə mínjígúlá mə *Oyúden dí yí; bí mə cəel námə nə buud bwə dúg báda bí məbədə mə gúmə məηkúmbə mə búúd dî. ⁴⁴ Məntágula nə bí nəcé bí búśə nda məshwəη məśə kú nə məyiyé; buud bwə dū kyey mwo gwəw kú mpu.»

⁴⁵ ηgwól *ηkume məcəξ mú bəsa nə Yésus nə: «Yíguli, ja wó ηgə lás ntúni ni, wo ηgələ námə lwíy sə óni.» ⁴⁶ Yésus mú cí nə: «Məntágula nə bí *Oηkume ó məcəξ námə, nəcé bí mə dū zhimb búúd jilə-jilə mímbag záməbag, í njúl nə biméfwó bí ádé bwele súsəl nyinə nə bí mə kwiid bwo nə ηkényúlə myo. ⁴⁷ Məntágula nə bí nəcé bí ηgə lwə məshwəη mə *búúd ə mícúndə ímpáámbə bín í á dū gwú yí. ⁴⁸ Ntó ji nə bí ηgə bwaagulə misóólúgú mí ímpáámbə bín, bí ηgə gwág myo nywa. Bāη bwə á gwú, bí mú zə lwə məshwəη. ⁴⁹ Gwə wə jí nə, Zembî nyə á cí fúg nyé dí nə: “Mə bá dū kənd bwo buud ə mícúndə nə *buud ə lwámá. Bwə bá dū gwú bóól wā cínəwηgá, bwə lwágulə bóólúgá cúwúlí. ⁵⁰ Bwə bá dū sá ntó shú nə kala búúd ga í bāg tōw kəod dí nəcé məcií mə búúd ə mícúndə bēsh bwə á gwúyəw tééd mətéédulé mə shí wá. ⁵¹ Í bá bə, tééd məcií

11:41 12.33 11:42 Mat 23.23; Luk 18.12 ‡ 11:42 mânt nə ru: Jísə íkáá bwə dū lugushi jáámb nə ndî yí, isâ nda məsəb. 11:43 20.46; Mak 12.38-39 11:47 Mis 7.52 11:49 6.13 11:51 Mət 4.8-10; 21b 24.20-22

má Abel zə wóós mí má Zakarî nyə á gwúyow mpédúgá *alatâr nə Njów Zembî yé.” Haaw. Mə mpú jaaw bí nə kala búúd ga í bá tów kəod dí nəcə məcií məwəg. ⁵² Məntágula nə bí Oŋkume ó məcəx nəcə bí a mə mánda juwuga jí nə ŋkul juw búúd mbê nə bwə bág nə mpúyá yí. Biméfwó bí anyíyé mpúyá wəwəgúd, bí kú námə nyingə bíd nə bəwəg bwə ŋgə cəel nyíi wá, bwə nyíig.»

⁵³ Ja Yésus nyə a wú njów wəwəg dí cúwo tóón yí, *Oyííguli ó məcəx bəndəŋ Ofarizyēŋ bwə á ŋgə nándulə nyə nə zhwog mishíli ŋgə jí nyə isá mimbíi mimbíi, ⁵⁴ bwə ŋgə bwéel nə a lásúg gúl sá abúbôw.

12

Buud bwə jəlá nə fúndə nji Zembî

(Mat 10.26-33; 12.32; 10.19-21)

¹ Ja jəwəgú, buud bwə á sɛɛŋgə ŋkí jág bulya mbií bwə cúgə nə ŋkul lə yí, bóól bwə ŋgə nyaal bóól. Yésus mú ka zə fwo tééd lás nə *ompwíin bé nə: «Jigá ncə nə *Ofarizyēŋ *ləvur wəŋ, ntó ji nə kwába búśə nə ndí yí. ² Kú nə sá á mbúdúlá í bá bwên kú búguli, ŋkí sá á shwoó í bwên kú mpúy. ³ Gwə wə jí nə, sá jəsh bí mə lás yídúgúd yí, í bá gwíig məŋkenyad; jəwəg bí mə nyímbúlá nə muud lwəd kúl fúm yí, bwə bá ŋgə cúndə gwo ikwalúminúd.

⁴ «Mə ci nə bí oshwə bəm nə, kúgá də fúndə búúd bí nə ŋkul gwú nji nyúul kú ná kwo sá gúl sá mpəsə wəwəg wá.

⁵ Mə zə lwágulə bí muud bí mə jəlá nə fúndə yé. Fúndəgá muud jí nə ŋkul ijwúga nə a gwú múúd, a kənd námə nyə kuda á kandugə dí yé. Haaw, mə ŋgə ci nə nyə wə bí mə jəlá nə fúndə yé. ⁶ ŋgaá nə bwə də kusha mímbá-kwáádə mitóon ífáda íbá? Tɛem bə ntó, Zembî nyə awúsáyé təw mbá-kwáádə ŋgwúd. ⁷ Bí bəŋ ntág íí, Zembî mə mpú bímbí

lú íntand í shilú bísá bí mílúúd yí. Né ndéé, kúgá dū fúndə. Mpugá né bí mó cey Zembî lámúd c̣ə mimbá-kwáádə ŋkí bulya.

⁸ «Mó jaaw bí ná muud yêsh mə mágúlə mə mísh mə búúd dí yé, *Mwân mə Múúd mə bá námə magulə nyə mísh mə *wééŋgəles ó Zembî dí. ⁹ Nji, nyəwəŋ mə kílyá mə mísh mə búúd dí yé, Mwán mə Múúd nyə é kílyá námə nyə mísh mə wééŋgəles ó Zembî dí. ¹⁰ Muud yêsh mə bá jág lás nə Mwân mə Múúd yé mó bá bə nə ijuugá. Nji nyəwəŋ mə bá kə nə *bwaasúlə mpu wə ŋkékéké Shíshim yé nyə abúle bə nə ijuugá. ¹¹ Ja bwá bá dū kə nə bí *məmpáánzə mə mínjígúlá mə *Oyúden dî, nə ósémbye ɔ mílósú dí, ŋkí ójwú ó ləəm dí yí, bí kú bá dū yágəwo mbií bí mó bá shwə mánýúúl yí, kú yágəwo íciyá í kəəd. ¹² Nəcé ŋkékéké Shíshim mə bá dū jígúli bí lósú bí mó bá dū lás yí cé jəwəgúd.»

Fwámé məbii
(Mat 6.25-34)

¹³ ŋgwól múúd nyə á ka lás məŋkúmbə mə búúd dí ná: «Yígúli, cíg nə mínyəwəŋ waamé ná a kááwug sá məbii sósóŋgú wúsú nyə a lúgə sə nə ndî má.» ¹⁴ Yésus mú cì nə nyə ná: «Muud éga, zə nyə a təl mə ná mə dúg sámb bí mílósú dū kaaw bí məŋkəw?» ¹⁵ A mú cì nə bēsh ná: «Bí ó bey, bí ɔ káálúgə nə ŋkósóg. Nəcé, muud tɛem bə nə məbii məŋkund məŋkund í, cug jé í cúgé məbii dî.»

¹⁶ A mú zə kənd bwo kanda, nyə ná: «Wúl kúkúm í á bə nə məshí; məshí məwəŋ mə á ka zə wéeshuli nyə zhwog məbii. ¹⁷ A mú ka zə ŋgə jí lámúd ná: “Mə cugé nə kúl mə é ŋkúnd məbii mām yí. Mə é ka sá ntədél?” ¹⁸ A mú cì ná: “Mə zə sá ntúga: mə zə céég ífwəq̣ byām, mə lwəq̣ byəwəŋ í búl bwaag yí, mə mú ŋkúnd *blé waamé nə məbii mām

cínɔŋg. ¹⁹ Mə músə ci nə lâm wâm ná: Yé lâm, wo mú nə zhwoŋ məbii mə ɲkúndú né wo é dɔ balan nə mwo mimbû mimbû. Wogagú ja gaád, wo dág wo ɲgul wo zhwiimbya.”
²⁰ Zembî mú ci nə muud wɔɔŋgâ ná: “Yé lad, ɲkí mə yíl wo cɔg gwô búlú gaád isâ wó mə shîn ɲkúnd íni í bə isâ í zó?”»
²¹ Yésus mú ci nə: «Muud mə dɔ ɲkúnd məbii shú nyáméfwó, kú nə məbii mə jálá mísh mə Zembî dí yé, nda í dɔ bə nə nyə wé ni.»

²² Yésus mú ci nə *ompwíin bé ná: «Má ka ci nə bi ná, bi kú dɔ yágwo cɔg jín ná bí é də jí. Bi kú yágwo mányúúl mún ná bí é bwaád jí. ²³ Cɔg í ntɔ ídâw, nyúul ntɔ míkáándá? ²⁴ Mpugá dúg ɲkwólɔŋkwɔ. Í ádé bɛ məmpəg, kú mwáágulə mpúmá, í cúgé nə ifwɔɔ, kú nə owaag ɔ ídâw. Nji, Zembî ɲgə wííl byo. ɲkəmsa nə bî, bi búsə nə mfíí cɔ ɲkwólɔŋkwɔ. ²⁵ Zó á na bídí jí nə ɲkul bə ná, nəcé a ɲgələ yágwó, a kwádulə jwɔw ɲgwúd nyádí cɔg dí yé? ²⁶ ɲkí bí cugé nə ɲkul sá súsúsá acíg-cíg, bi mə ka dɔ yágwo bíl nəcé jí?

²⁷ «Mpugá dúg nda ófuláwa bwé dɔ wíy ná. Bwé ádé yíŋga nə iséy, kú tɪŋ míkáándá. Nji mə mpú jaaw bí ná cí Sólumun nyə á tɛem jág bul bə nə gúmá, nyə a shígé bwele bwaád nda ofuláwa. ²⁸ ɲkəmsá Zembî mə fwó bwééd zhizhe sâ nda akánda jí nə bwé é wusə kuda dí mán yé, ɲkəmsa nə bî; bi wə nyə é bul mpu bwééd wá. Yé búúd wá tag búgá óga! ²⁹ Nji bi báá, kúgá dɔ sɔ sâ bí é də yí nə sâ bí é ɲgul yí; kúgá dɔ yágwo. ³⁰ Ikûl ishús yâ shí mishwun wó í dɔ ɲgə wáduga sɔ isâ íni byêsh. Bi báá kúgá dɔ sɔ byo, nəcé Sóŋgá wún mə mpú né í jii bí isâ byɔɔŋgâ. ³¹ Yidagá dɔ təl isâ í dúgyá nə Faan mə Zembî yí shwóg, Zembî ka dɔ kwádulə bí isâ íni.

³² «Yé sɔsɔ́zú íncwəmbɛ, kúgá fúndə tɔɔ sâ nəcé

Sóóŋgú wún nyə á gwág nywa né a yé bí Faan dé. ³³ Kushagá məbii mún bi kááwug mimbúbúwá *mwaanê wəŋg. Kwəməsagá miman̄ga mí ábúle bwelə cóóg myá, ŋkúndúgá məkwəzú mə bá bə kú bóóg má gwōw kúl íjúwâl í cúgé nə ŋkul kumə, oshê kú námə də yí. ³⁴ Nəcé kúl byəŋg dún mbwúg yí, cínəŋg wə lâm wún í é bə námə yé.»

Məcum mə jɔjɔ sól məsáal

(Mat 24.43-51)

³⁵ «Yáásúlógá wəáfigusa, bí ji ŋkasê. ³⁶ Bógá nda buud bwə ŋgə bwánd mása wán̄ né a ŋgə wú zan̄ bá dí wá. Bwə ŋgə bwánd né ja nyə é wóós yí, á ká námə kudə mbê, bwə ó juw. ³⁷ Məlwaá mə bá bə né, mása wán̄ ká wóós, a zə kwey bwo bwə njúl ŋkasə má, məlwaá məŋg má mə mə jəla. Búbálé, mə jaaw bí né, ja mása mə kwéy bwo ntó yí, nyə é yáásulə yé áfigusa a jilú bwo shí né bwə dág, nye mú ka sêy nə bwo. ³⁸ ŋkí mása mə wóós tām bulú ŋkí ŋgwúm kúwó ashúshwóógú dí, a kwey məlwaá mə ŋgə bwánd ntó, məlwaá məŋg mə mə jəla. ³⁹ Mpugá nə amədí njów mbəm də mpu wəla júwâl í é zə yí, a kú bíd né júwâl búgəg nyə njów júwo ísà. ⁴⁰ Ntó, bi mə jélá nə də ji ŋkwəməsá, nəcé *Mwân mə Múúd mə bá zə wəla bí ábúlé ŋgə téduga ná nyə é zə yí.»

⁴¹ Pyêr músə ka ci ná: «Lású wó ŋgə lás ni, ye í ŋgə dúgya n̄ji nə sê, ye í dúgyá nə buud bēsh?» ⁴² Cwamba mú bəsa ná: «Dáyé kulág dúsə abúgúlág í njúl ŋkí kə mása mə təl né í bəg lúlúú á osól ɔ məsáal í də yə bwo idəw wəla í jəla yí? ⁴³ Sóol məsáal wəŋg nywáá mə jəla nəcé mása nyə é zə kwey í ŋgə sá ísəy byé. ⁴⁴ Búbálé, mə jaaw bí né, mása nyə é jil nyə né a jwúg nə bíl ísà í njów byêsh. ⁴⁵ N̄ji ŋkí sól

12:33 Mat 6.19; 6.20; Luk 11.41; 18.22; Mis 2.45; 4.34-37; Kol 3.1-2 12:35
Mat 25.1 12:36 Mbú 3.20 12:39 Mat 24.43 12:40 Mat 24.42
12:42 19.17-19

məsáal má yida ná: “Cwám̄ba waamé nyə áleelé nyingə”, a mú ka ji yídúle ósól ɔ məsáal w̄a budá nə wa budúm, nə dále dæg, nə ɲgulúle nə ndeé shwág ii, ⁴⁶ mása yé má bá zə wós nyə dúl jwówúd məseegyâ, wəla á shígé ɲgə téduga yí. Mása nyə é yə nyə intúgúlí í ányinyaanê, a kənd nyə kúl búúd ɔ məkəɲ bwə ɲgə bwəma nə ɲkêd yí. ⁴⁷ Lwaá dí ná, í ɲgə mpu sá mása yé ɲgə jii yí ɲjì í kú kwəmusa, í kú s̄a nda mása mə jí ná, lwaá dɔɲg í d̄a bwəma nə bígə áyíyáág. ⁴⁸ Dɔɲg dí ná, í kú mpu s̄a mása ɲgə jii yí, í mú ɲgə sá is̄a í jəlá nə bígə yí nyə é bwəma nə bígə kú bul yáág. Muud yēsh bwə d̄a yə is̄a ɲkí bulya yé, nyə námə wə bwə d̄a gwáamb ɲkí bulya yé. Nyɔɔɲg bwə d̄a yə is̄a kú nə ɲkágúlé yé nyə námə wə bwə d̄a jì ɲkí bulya yé.

Yésus mə yə búúd minjígúlá

(Mat 10.34-36; 16.1-4; Mak 8.11-13; Mat 5.25-26)

⁴⁹ «Mə á zə nə mə zə jida kuda shí gaád. Mə mú námə ka jii nə kuda jɔɲg í jídug. ⁵⁰ Mə jəlá nə duwan wúl nduwán, lâm í cúgə mə nə shee té nduwán wɔɲg í afwóyé bə yí. ⁵¹ Bí ɲgə téduga ná mə á zə sá ná buud bwə cúgəg nə shee shí ga dí? Mbô! Má jaaw bí nə mə má yidá zə nə mbéégí d̄ə. ⁵² Nəcé í zə bá d̄a bə nə buud otóɔn bwə ɲgə cugə ɲjów ɲgwúdê, bwə béegyá; olól lumbuli nə óbá, óbá lumbuli nə olól. ⁵³ Mbéégí məɲkɔɔmú í bá bə; sɔɲgú lumbuli nə mwân, mwân lumbuli nə sɔɲgú; nyɔɔɲgú lumbuli nə sás dé, sás lumbuli nə nyɔɔɲgú yé; mpóɔmbúlú ámudâ lumbuli nə cól, cól lumbuli nə mpóɔmbúlú ámudâ.»

⁵⁴ Yésus nyə á ci námə nə buud bwə á bə áncuncuma wá ná: «Bí má d̄a bə ja bí má dúg ɲkúdu í má bád kóɔmb jwôw í d̄a jímə yí, ɲgaá bí ci nə mpú má zə nywô; mpú nywô námə? ⁵⁵ Ja ɲkwô mə d̄a kuɲg wúlə ɲgeɛ *mákóól

má jwôw* yí, ngaá bi má du ci ná yásá í é yáág, yásá yáág námá? ⁵⁶ Bi bí ná mækəŋ. Bi má du mpu yag iyuuŋ i shí ná ya gwôw; ká nəc é jí bí ampúyé yag sá í ngá s̄y mwôw mága dí yí?

⁵⁷ «Biméfwo bí cugé ná ŋkul mpu sám̄b ná: “Tútəlí wá éga.” Nəc é jí? ⁵⁸ Ŋkí wo má byaagulə ná ŋgwól múúd ná ndéé a ngə kə ná wo wá sémbye milású, s̄ȳg ná wo kwámbuləḡí ná nyə zhííd. Nəc é nyə a bá kə ná wo wá sémbye milású ná ndéé sémbye milású mú kənd wo wá fulish, fulish kə wá wo mímbwugud. ⁵⁹ Mə mpú jaaw wo ná wo cugé ná ŋkul wú mímbwug myəw̄nḡud wo kú fwo t̄p̄ w̄ŋ jəw̄nḡu kə wós fada á məshínéd.»

13

Buud bwə jəlá ná cénd mítədúgá

¹ Bóól búúd bwə mú zə wós ja jəw̄nḡud zə jaaw nyə sá Pilát nyə a sá bóól búúd ó Galilê yí. Ná nyə a gwú bwo, a fula məcíí máŋ ná məcíí má ílám í *mátúnuga byáŋ.

² Yésus mú b̄sa ná bwo ná: «Ye bi mə tátədúgá ná buud ó Galilê bəw̄nḡ bwə á j̄x̄ ntó nəc é bwə bulúlə bul sá *mísəm ntə bóólúgá búúd ó Galilê b̄sh í? ³ Mbô! Má yida ci ná bí ná ŋkí bi mə bə kú cénd mítədúgá, bi b̄sh mə bá námé j̄x̄ mbií ŋgwúdú wəw̄nḡ. ⁴ Ŋkí nt̄ag ná ye buud w̄m ná mwəmb cwámbá á Siloy í á káda í sh̄n gwú wá, b̄ŋ ə bwə á bul bə ná məbyaagulə ntə bóól búúd ó Yurúsələm b̄sh? ⁵ Mbô! Má yidá ci ná bí ná ŋkí bi mə bə kú cénd mítədúgá, bi b̄sh mə bá námé j̄x̄ mbií ŋgwúdú wəw̄nḡ.»

⁶ A mú námé kənd bwo kanda ga ná: «Ŋgwól múúd nyə á bə ná *figyê tál nyádí fambá *v̄nyə. Nyə á ka kə s̄p̄ mpumá líí jəw̄nḡud a kú kwey. ⁷ A mú ci ná muud nyə á du baagulə

* 12:55 məkóól má jwôw: Í kə ná Sud; wo é kwey féél-féélí yé ŋkəw á oféél-féélí ó íciyá d̄í. 13:3 Sòm 7.13 13:6 Mat 21.19; Mak 11.13

nyə fambé yé ná: wo mé dúg í? Mimbû mílól ɔ míga, mə ɲgə sɔ mpumá wa figyê égaád mə kú kwey. Cígálúg gwo. Í é ɲgə fánda laa shí na ntó ɲgwas ná jí? ⁸ Mbaagulə fambé mú bɛsa nə nyə ná: “Mása, fwog ná kwo bíd gwo mbû gaád. Mə e fáág na məkooɡú məkooɡú, mə shwu méndəlú mé kund, ⁹ ja jɔɔɲɡú wə í bá jee wúmə yí. ɲkí í ka námé bá nyɲgə bə kú wúmə, wo ka bá cal.”»

Yésus mé lwag ɲgwól múdá jwôw lú sábaad

¹⁰ Dúl jwôw lú Sábaad í, Yésus nyə á bə nyúl *mpáánzə minjígúla dí. Nyə á ɲgə yə buud minjígúla. ¹¹ ɲgwól múdá nyə á ka bə cínɔɲɡú nə wúl shíshim í á sá nə a jámúg mbúmbɛlí té mímbû wúm nə mwɔɔmb, kú bwɛle súg bə tútəlí. ¹² Ja Yésus nyə á dúg mudá wɔɔɲg yí, nyə a jôw nyə ci nə nyə ná: «Muda, wo mé wú ményámá mə jám gwô dí.» ¹³ A mú bəd nyə məbwə, mudá mú súg námé cé nə cé, a mú yə Zembî gúmá. ¹⁴ Njwû á mpáánzə minjígúla mú gwág bôw ná Yésus mé jág sá nə lwagúlə múúd jwôw lú sábaad. A mú lámusa nə buud ná: «Mwôw búúd búsə nə ɲkul sɛy má mäsə mwôw mäsaman. Zəgá də lwəgəwa mwôw mɔɔɲɡú; kú bə jwôw lə Sábaad.» ¹⁵ Cwámba mú bɛsa nə nyə ná: «Bí bí buud ɔ mákəɲ. ɲgaá bí mé də bə jwôw lú Sábaad muud yêsh cinɔ ntenɔ jé ɲkí kabulí jé kúl í də də yí kə nə gwo kə ɲgulal gwo məjúwó? ¹⁶ Ká, ɲkəmusa nə shilə bag ɔ *Aburaham *Sátan nyə a mé wólə té mímbû wúm nə mwɔɔmb éga. Ye í shígə jəla ná nyé ɲkáda nyɔɔɲg í wínzhug jwôw lú Sábaad?» ¹⁷ Ja Yésus nyə á ci ntó yí, buud bêsh bwə á də lúmbəli nə nyə wá bwə á bə nə shwôn ná ɲkwed. Bóólúgá zhwoɡ buud bêsh bwə á bə nə məshusug nə *isá í mímbúɡú Yésus nyə á ɲgə sá yí.

13:8 2Pr 3.9, 15 13:10 Mak 2.27-28 13:14 MmN 20.9-10 13:15 14.5; Mat 12.11-12 13:16 bag ɔ Aburaham: 1.54-55, 73; 3.8; 19.9

*Yésus mæ lwágulə búúd Faan má Zembî míkaanód
(Mat 13.31-33; Mak 4.30-32)*

¹⁸ A mú ka ci nó: «Faan má Zembî dúsə nda jí e, mæ kág ná yíga dwo nə jí? ¹⁹ Dúsə nda búbumó *mutárud múúd mæ ɲwá kə myεεg nyódí fambá yí. Ja í dú kọ yí, í dɛ gwaa, bə fwámé lílíí, inunú zə lwọ maage nyódí mílówud.»
²⁰ A mú nyingə ci nó: «Mə yígag ná Faan má Zembî nə jí? ²¹ Dúsə nda fuú *ləvur. Ja múdá mə ɲwa wə, a fugə nə məmpíí mə ɲgug bələd málólól yí, í é sá nə ɲgug wəɔɲg wəsh í búndowug.»

*Mpumbé ámámánda
(Mat 7.13-14, 22-23; 25.10-12)*

²² Yésus nyə á ka ɲgə líína minɲwála nə ménd a ɲgə yə buud minjígúla, a ɲgə kə ɲgeé Yurúsalem. ²³ ɲgwól múúd mú ka ci nə nyə nó: «Cwámba, ye ɲji búbaalé buud wə bwá bá *dúg cɛg?» Cwámba mú ci nó ²⁴ «Yáágúgá nə bi nyíig mpumbé ámámánda dí. Nəcə mə jaaw bí nə zhwoɲ buud bwá bá sọ nə bwá nyíig, ɲji bwá ábúle nyíi. ²⁵ Ja ámádí ɲjów mə bá wəɔl zə fad mbê bí lúg tóón yí, bi mə bá tééd kudálə mbê bi ɲgə ci nó: “Mása, juwúg sə mbê”. A bá ci nə bí nó: “Mə ampúyé bí dán shug.” ²⁶ Bi mú bá ci nə nyə nó: “ɲgaá nə shé á dɛ də dɛ ɲgul kəl ɲgwúd? Wo á dɛ nómá yə buud minjígúla sódí íkúlúd.” ²⁷ Nyε nə bí nó: “Mə ɲgə ci nə bí fwámé ci nó, mεε mə ampúyé bí dán shug. Wúgá mə na, bi á ɲgə bɛ məzhií mâ olíɲgí.”»

(Mat 8.11-12)

²⁸ «Ja jəɔɲgá, bi mə bá dúg *Aburraham nə *Izaag nə *Yákwb bəndɲ *buud ɔ mícúndá bəsh bwá ɲjúl Faan má Zembî dí, bi bəɲ bi ɲjúl tóón. Bi mə bá ka bə cínɔɲgú ɲji bí ɲgə bwam nə məyê. ²⁹ Buud bwá bá zhu kóómb jwôw í dɛ cúwo yí, zhu kóómb í dɛ jímə yí, zhu *məncwúm mə

13:19 Eze 17.23; Mat 13.31

13:21 Mat 13.33

13:25 Mat 25.11-12

13:27 2Tm 2.19

jwôw* nə *mákóól má jwôw†, bwá zə ji shí zə də dína Faan má Zembî dî. ³⁰ Ntó, bóól ncúlyá buud bwá tál shwóg wá, bwá bá tōw mpúsə, bɔɔŋg bwá tál mpúsə wá, bwá bá tōw shwóg.»

Yésus nə Herod

³¹ Námə wəla dɔɔŋgá, bóólúgá *Ofarizyêŋ bwá mú shísh zə ci nə Yésus ná: «Kyeyúg, wúg wa nəcə Herod ŋgə cɛɛl gwú wo.» ³² A mú ci nə bwo ná: «Kəgá ci nə muud kwába wɔɔŋg ná: “Dugí mə ŋgə yíl buud məjamb mə ŋgə lwag mimbêl múús nə mán. Mə bá casulə ísɛy byâm wân mánúđ”. ³³ Nji í jji ná mə kəg shwóg múús nə mán nə wân mán. Nəcə í cúgə nə ŋkul bə ná *muud micúndá bwəmagí nə shwiy kâil shúsúđ, nji Yurúsəlem.»

Yésus mə gwág cey Yurúsəlem lámúđ

(Mat 23.37-39)

³⁴ «Eéé Yurúsəlem ŋgə gwú buud ɔ micúndá éga! Eéé Yurúsəlem! Wo ŋgə sá ná, buud Zembî ŋgə nti lwámád wódí wá, wo ŋgə gwú bwo nə məkwóógú! A bweyúlə mə á tээđ ná mə sɛɛŋg bwân bwô nda ábiyá kúwó mə du sɛɛŋg bwân bé məfaafugə dí ná! Nji, bi kú magulə ntó. ³⁵ Ká, dugá njów wún í zə lúg cwúđugú. Nəcə mə mpú jaaw bí ná tээđ námə kíkídíga, bi ákwolé ná dúg mə. Mə bá nyiŋgə nyîn nji ja bí mə bá shwas mə ná: “Gúmə í bəg nə nyɔɔŋg ŋgə zə jínə mə Cwámba dí yé”.»

14

Yésus mə lwag mbêl jwôw lú Sábaad

* ^{13:29} mənɔcwúm mə jwôw: Í kə ná Nord; wo é kwey féél-féélí yé ŋkəw á oféél-féélí ɔ íciyá dî. † ^{13:29} məkóól má jwôw: Í kə ná Sud; wo é kwey féél-féélí yé ŋkəw á oféél-féélí ɔ íciyá dî. ^{13:30} Mat 19.30 ^{13:35} Sòm 118.26; Eze 10.18-19

¹ Í á ka zə bə dúl jwôw lú Sábaad ná, Yésus nyə á kə wúl lúlúú *Ofarizyêñ dí njów kələ də. Ja nyə á kə ní, Ofarizyêñ bwá á ngə fáf nyə. ² Ka dúg ná, ngwól múúd nyə á bə a njúl Yésus dí shwóg, muud wəɔngû ngə bwás ság májúwó. ³ Yésus mú lás ci nə *Ōɲkume ó máççɛ bəñðñ Ofarizyêñ ná: «Ye məcçɛ míshé má ngə magulə ná sá lwágug buud jwôw lú Sábaad, ye má aɲgê nə magulə ntó?»

⁴ Bwá mú ji ókúl-ókúl nda bɛsa. Yésus mú ηwa mbəl, lwag nyə ná ndeé a mú bíd nyə ná a kág. ⁵ A mú ci nə Ōɲkume ó máççɛ bəñðñ Ofarizyêñ ná: «Zá jí nə ηkul bə na bídí ná, mwân yé, ηkí ntâg nteny jé í kud taamb dí, a kú læl cáás kə yíl gwo nəcé í bələ jwôw lú Sábaad yé?» ⁶ Bwá mú bə kú nə ηkul ná bwá bɛsa nə nyə.

Zembî wá má du bân búúd gwôw

⁷ Yésus nyə a dúg ná buud bwá á bə féeshá ná bwá zág də wá, bwá á ngə féesh jílə nji íjiya i gúmád; a mú kənd bwo kaaná ná: ⁸ «Ja múúd mə jów wo zâñ báád yí, kú kə ηwa jiya gúmá. Wo ampúyé ηkí nyə ámə jôw námə ngwól múúd mə jéłá nə gúmá ntɔ wo yé. ⁹ Ja múúd wəɔngû nyə e wóós yí, bwá é ci nə wo ná: “Yág nyə jiya”, í njúl ná bwá ámə jôw bíná bēsh. Wo é ka ngə kə nə shwôn kə ηwa jiya wəámpyal-kogû. ¹⁰ Yidagú sá ná, ja bwá jów wo yí, kaág ηwa jiya wəámpyal-kogû shú ná ja múúd nyə ámə jôw wo yé má wóós yí, a cíg nə wo ná: “Wey e, shíshíg zə ηwa fwámé jiya”. Ja jəɔngû, wo é bul ηwa gúmá mísh má búúd bínəñ bí ámə bə féeshá wád. ¹¹ Nəcə, muud mə bân nyáméfwó gwów yé, bwá bá səl nyə shí; nyəɔng mə səl nyáméfwó shí yé, bwá bá bân nyə gwôw.»

¹² Yésus mú námə ci nə *Farizyêñ nyə a jôw nyə yé ná: «Ja wó céél yə búúd idâw ηkí dína yí, kú ngə jôw oshwá

bwô ñkí omínyonhê bwô nê mimbyêl myô. Nda ñgê jôw buud ð kúm bínónh búsé mábwugúlu wá. Nda ñgê jôw mbií búúð wáonhê, nêcé bwé á bá námá jôw wo jáñ ja, í mú bæ né bwé má nyíng wo sâ wó á sá bwo yí. ¹³ Nji, ja wó sá dína yí, jówúg mímbúmbúwá nê ð á ijâm, nê buud bwé ð nyêsh wá nê wêancím-ncím. ¹⁴ Wó ká sá ntó, wêé má jêla, nêcé bwé cúgé nê sâ bwé nyíng wo mánywa mwô nê ndí yí. Zembî nyê é bá nyíng wo mwo jwôw á bá gwúmashi ótátálí ð búúð yí.»

Kanda mæma zân

(Mat 20.1-14)

¹⁵ ñgwól múúð á buud bwé á ñgê ð wá, ja á má gwág ntúni yí, a mú ci nê Yésus né: «Muud mæ bá ð idêw Faan má Zembî dí yé nywáá má jêla.» ¹⁶ Yésus mú ci nê nyê né: «Ñgwól múúð nyê á kwæmusa né a sá mæma dína; a mú jôw búúð ñkí bulya. ¹⁷ Nyê á ka kænd sól mäsáal yé ja wêla læ dína í á wós yí, né a kég ci nê buud nyé á jôw wá né: “Zégá, isâ byêsh í mú mitéégýá”. ¹⁸ Nji, bêsh bwé mú ñgê yida lwágulê né bwé cúgé nê fwála né bwé kég dínad. Ashúshwóógú né: “Mæ má kúnow kusê fambá, í jii né mæ kég dúg gwo, má jægula nê wo, bíðúg né mæ bág kú zê.” ¹⁹ ñgwól né: “Mæ má kúnow kusê mímbáág mí ínteny íbá íbá tâñ mimbáág mitóon; mæ ké sheé myo, má jægula nê wo, bíðúg né mæ bág kú zê.” ²⁰ ñgwólúgá né: “Mæ má kúnow bá múdá, gwé wé má cúgé nê ñkul zê nê ndí yí.”

²¹ «Sól mäsáal mú nyíngê zê wé mása yé zê jaaw nyê nda búúð óni bwé á mæ ñgê bęsa né. Mása mú gwág mpimbæ. A mú ci nê sól mäsáal yé né: “Né câ. Kaág wa ñgwála íkúð búúð bwé ð sênygya yí, nê mínjwónj minjwónj kê ñgê ñwa mímbúmbúwá nê ð á ijâm, nê wêancím-ncím nê bôonh bwe ñgê nyêsh wá wo zég nê bwo wa.” ²² Ná ndéé

sóól mäsáal mú zə jaaw nyə ná: “Mása, í mé bæ nda wó ámə jii ná. Nji fwála dúsə ná njów.” ²³ Mása músə ci nə nyə ná: “Kaág mázhií məzhií nə ífambá kə ηgə yímbəli buud ná bwə zəg nyíi, njów í lwándúg mə. ²⁴ Mó jaaw bí nə buud má ámə jđw wá, ηgwúd nə ηgwúd nyə ákageé təw sâ mádí dínad.”»

Bələ mpwíin mə Yésus í cúgé tagú-tagú sâ
(Mat 10.37-38)

²⁵ Zhwog məηkúmbə mə búúd mə á ηgə kə sámbá nə Yésus. A mú yid ci nə bwo ná: ²⁶ «ηkí muud mə zə mádí a nda cəel mə ntə sóηgú bá nyəηgú, ntə múdá yé, ntə bwān bé, ntə ómínyəηú bé nə okóól bé, a kú cəel mə ntə námə cəg jé gwáméfwó, muud wəηgú cugé nə ηkul bə *mpwíin waamə. ²⁷ Muud mə bə kú ηkēny kwolós jé nyəméfwó ηgə bə mə yé, a cugé nə ηkul bə mpwíin waamə.

²⁸ «Zə jí nə ηkul sá na bídí ná ja á céél lwə cwámbə yí, a tééd nji lwələ kú fwo ji shí fwo bála tāη á jéla nə kēenzh yé? A jéla nə fwo bála, a dúg ηkí a jii nə bímbí lə mábii á jí nə ηkul lwə njów nə ndí shínal má. ²⁹ Nəcé í á bá bə ná a shín lím njów ná ndéé a kú nyiηgə bə nə ηkul mə shínal məlwəga. Buud bwə bá də dúg wá bwə ka bá də cágulə, ³⁰ də ci ná: “Muud éga nyə a tééd né a lwə njów a kú nə ηkul mə shínal íséy.” ³¹ Í kwo námə bə ná, wáyé njwú-buud wúsə nə ηkul tí kə lúmbəli dóómb nə wúl cî, a kú fwo ji shí faas yé? Kí á jéla nə fwo faas ηkí nyə nə buud otóóshin wúm a jii nə ηkul lúmbəli nə nyəηg zág dóómb dí nyódí nə buud otóóshin məwúm məbá yé. ³² ηkí a dúg né a cugé nə ηkul lúmbəli dóómb dəηgú, nyə é bwey fwo kənd búúd, muud nyaand yé njúl ná shwóg-shwóg. Bwə kə jí nyə ná í jii ná bəónη bwə bəg ná shee. ³³ Ntó ji ná, muud yésh jí na

bídí ná nyə ayílé lâm mábii méd yé, muud wəɔŋgê cugé nə ŋkul bæ mpwíín waamê.»

(Mat 5.13)

³⁴ «Ca dúsə jɔ sâ. Nji ŋkí ca í cwâl, jí bwé é nyiŋgə wá dwo məgwâm nə ndí yí? ³⁵ Kú nə sâ. Í mú bæ kú nə mfií tɔɔ shú mánɔdélú, tɔɔ shú kund; bwé shwu dwo tóón. Muud jí nə məlwê mé gwág yé, a gwág.»

15

Məshusug ja múúd misəm má cénd mítédúgá yí

¹ Zhwog zhwog oŋwenye ɔ tóya nə bóól búúd ɔ *mísəm bēsh bwé á ŋgə zə wá Yésus nə bwé zə gwágulə nyə. ² *Ofarizyêŋ bə́nɔ́ŋ *Oyííḡuli ó mácéxə bwé mú ŋgə nyím-bula nə nyə ŋgə ci ná: «Muud éga ŋgə mpu lóg buud ɔ misəm bə́nɔ́ŋ ŋgə də kəl ŋgwúɔ́!»

Kanda ncwəmbe í á jímb yí

(Mat 18.12-14)

³ Yésus mú ka zə ŋwa bwo mpwokwoond ná: ⁴ «Nyáyé múúd na bídí jí nə ŋkul sá ná, nyə nə íncwəmbe təd, ŋgwúd á cínɔŋg jímb, a kú sɔ́ gwo yé? Ŋgaá nə nyə e lúgə byɔɔŋg yâ məwûm ibuú nə ibuu bugád, a fwo kə sɔ́ jɔɔŋg í ámə jímb yí ná ndéé kə wóós ja nyá é kwey gwo yí? ⁵ A ká kwey gwo, ŋgaá nə nyə é bæ nə məshusug, a bəd gwo záməbag ⁶ a mú nyiŋgə kə njów, kə seɛŋg óshwá bé nə buud bə́nɔ́ŋ bú́sə mábwugálu wá, nyə nə bwo ná: “Shé sáágá məshusug nəcé mə má kwey ncwəmbe jâm í ámə jímb yí?” ⁷ Má jaaw bí nə məshusug má bá námə bæ ntó jɔŋ dí nə muud *mísəm ŋgwúd mə cénd tédúgá yé, ntɔ́ mbií mäsə nə ŋkul bæ nə otútəlí ɔ búúd məwûm ibuú nə ibuu bwé aŋgê nə jii céndúlə tédúgá wá.

Kanda sarj mwaanê í á jímb yí

⁸ «Shé fwógá ná nyingə ci ná ηgwól múdá ηgə bə nə misarj mí *mwaanê wûm, ηgwúd mú jímb. ηgaá ná nyə é jida lám̄ba, a wáám̄b̄ələ njów ηgə mp̄u s̄ə sarj ná ndéé kə wóós ja nyə é kwey wə yí? ⁹ Ja á kwéy yí, ηgaá ná nyə é s̄eηg b̄é óshwá nə budá b̄án̄óη b̄úsá m̄əbwugúlu wá, nyə nə bwo ná: “Shé sáágá m̄əshusug n̄acé m̄ə m̄ə kwey sarj mwaanê wâm í ám̄ə jímb yí?” ¹⁰ Gwá wə m̄ə jááw b̄í ná m̄əshusug m̄ə d̄ə b̄ə *w̄əéηḡales ó Zemb̄i dí ja múúd *misám̄ ηgwúd m̄ə c̄énd m̄ítéd̄úgá yí.»

Kanda mwân á caam̄á-caam̄â

¹¹ Yésus mú nyingə ci ná: «ηgwól múúd nyə á bə nə bwán óbá budûm nə budûm. ¹² Á ntombú mú ci nə sóóηgú ná: “P̄əpa, yég m̄ə nyâm̄ ηk̄ow lú m̄əb̄ii m̄ə j̄éllá nə bə nə ndí yí”. Sóóηgú wán̄ mú kaaw bwo m̄əb̄ii mé. ¹³ Baalé mwôw m̄ə mú c̄ə, mwân á ntombú mú kusha nyé ηk̄ow lú m̄əb̄ii ná ndéé a mú kyey kə wúl l̄əom̄ á shwóg-shwógúđ. A mú kə gwíimb̄ c̄uḡ n̄ûη ná ndéé sh̄în caam̄ byəəḡ dé. ¹⁴ Ja nyə á sh̄în k̄eenzh kúm dé yí, m̄əma zha mú zə wóós l̄əom̄ w̄əəηgúđ. Mwân éne mú zə bə m̄éfúf̄əd. ¹⁵ A mú zə kə nyíi ís̄éyúđ wə wúl m̄byágá á shí nyəəηg. Muud w̄əəηḡâ mú k̄ənd nyə nyádí m̄əshíđ kə d̄ə w̄íł nyə oηkuú. ¹⁶ Ja nyə á ηgə w̄íł oηkuú b̄əəηg yí, nyə á d̄ə bə nə yéesh ná a d̄ə m̄ím̄waḡ mi mp̄úm̄ə óηkuú b̄əəηg b̄w̄é á d̄ə d̄ə myá, ηji kú nə muud m̄ə yé nyə.

¹⁷ «A mú zə nyinḡ lâm, zə t̄éd̄uga ná: “A zhwoğ id̄aw ós̄ól ɔ m̄ásáal ɔ sóóηgú waam̄ b̄êsh̄ b̄úsá nə ndí yí e! M̄e m̄ə ηḡé fudə nə zha wa? ¹⁸ M̄ə zé nyingə kə wə sóóηgú waam̄ê. M̄ə é kə ci nə nyə ná: P̄əpa, m̄ə á m̄ə s̄əm̄ nə Zemb̄i, m̄ə s̄əm̄ nə wo. ¹⁹ M̄ə amp̄íyáyé ná ná wo ηwág

mə nə mwân woó. Ʒwag mə nda Ʒgwól sóól məsáal woó.”
²⁰ Mwân éne mú zə tí kə wé sóóƷgú.

«A mú Ʒgə kə nə ndéé sóóƷgú mú dúg nyə a Ʒgə ná gwaa zə. A mú bul gwág nyə cey lámúd. A mú kə nə kúlé kə shwiy nyə nyúúlúd kúlal nyə. ²¹ Mwân mú ci nə sóóƷgú ná: “Pupa, mə á mə sê m nə Zembî, mə sê m nə wo. Mə ampíyáyé ná nə wo Ʒwág mə nə mwân woó”. ²² SóóƷgú mú ci nə osóól ɔ məsáal bé ná: “Né câ! Zəgá nə káándé í búl bə káándé gúmá yí, zə bwééd nyə. Wágá nyə lwondó mbwád, bí wá nyə osílúfaas məkuúd. ²³ Bí ka námə zə nə mwâ nteny a wóƷhú zə cígə tâƷ lúm, sé dég, sé zhwiimbya. ²⁴ Nəcə mwân waam éga nyə á yə, a mə gwúm; nyə á jímb, a mə nyîn.” Bwə mú tééd zâƷ.

²⁵ «Í á bə na mwân a cúmbá njúl ífambé. Ja nyə á ka Ʒgə nyiƷgə yí, a mú Ʒgə zə, zə wós kúná-kúnə nə njów, a mú gwág íbwamugé-bwámug nə isusa. ²⁶ A mú jôw Ʒgwól mwâ mpáánzə zə jí nyə sâ í Ʒgə cə yí. ²⁷ Mwâ mpáánzə mú jaaw nyə ná: “MínyoƷhú woó mə wós. ShwóóƷgú nyə ámə cígə mwâ nteny á wóƷhú nəcə mínyoƷhú woó mə nyiƷgə zə mpwogé.” ²⁸ Mwân a cúmbá mú gwág bôw, a ban nə nyə anyíyé njów. SóóƷgú mú cúwo tóón kə téég nyə məbwə. ²⁹ A mú ci nə sóóƷgú ná: “Mə mə sêy nə wo mimbú mimbú kú bwele mpyêny ciyá gwô tɔɔ Ʒgwúd. Nji, wo abwélé yə mə tɔɔ nji mwâ tɔw nə sánóƷ oshwé bâm sé zhwíimbyag. ³⁰ Nji, mwân woó nyə á shîn kə keenzh wo byɔɔg dwô kélə Ʒgə cugə nə budá ó jaƷga éga, ja á mə wós yí, wo mə cígə nyə mwâ nteny a wóƷhú.” ³¹ SóóƷgú mú ci nə nyə ná: “Mwân waam wo njul nə mə wa mwôw mēsh isâ byâm bísə isâ byô. ³² Nji í ámə jíi nə sé zhwíimbyag nəcə mínyoƷhú woó éne, mə Ʒgə dúg nyə na nda nyə á yə nə ndéé a mə gwúm; nyə a jímb, a mə nyîn.”»

16

Kanda kulág á inkwííl

¹ Yésus nyə á nyingə ci nə *ompwíín bé ná: «Ŋgwól múúd byəəg nyə á bæ nə kulág. Í mú zə búguli wə muud éne ná kulág dəəngú í ngə caam nyə məbii. ² Muud byəəg mú jəw kulág zə ci nə nyə ná: “Wəəng lân mə ngə gwág ga wí ná ji? Zaá shitógud, mə wámúblóg nda wó ngə kyey nə iséy byô ná.” ³ Kulág mú zə lás lámúd ná: “Ja Mása mə zə yíl mə íkulág dí ga, mə e sá ntudəl? Mə cugé nə ŋkul ná mə kág fulə mándəlú, bə məmpəg. Sálə námə shwôn ná mə bəg muud miŋgwóómbúlú. ⁴ Mə mə mpu sá mə zə sá yí. Í jii ná ja bwə é yíl mə íkulág dí yí, mə bəg nə buud bwə é də ŋwa mə bwədí wá.” ⁵ Buud bwə á ngə bæ nə Mása yé məmpwəlá wá, a mú ngə jəw bwo ŋgwúd ŋgwúd. Nyə nə ashúshwóógú ná: “Wo mbid Mása waamə mpwəlá taŋ ne?” ⁶ Muud mpwəlá ná: “Mə mbid nyə məwúdə məfwánda wúm*.” Kulág mú ci nə nyə ná: “Lógúg, fəb lú mpwəlá dwó wə ga; jigú shí wo lééləg cilə ná məfwánda məwúm mətóon.” ⁷ Nye nə ŋgwól ná: “Wəe ji nə mpwəlá taŋ ne?” Nyíni ná: “Iyuug í *blé təd.” Nyə nə né ná: “Lógúg, fəb lú mpwəlá dwó wə ga. Ciləg ná məwúm mwəəmb.” ⁸ Mása músə yə kulág á inkwííl nə məshwúmb nəcé a sálə sóólúgú mákyê. Nəcə í ngə nyín ná buud bwə ngə bə cug á shí ga wá bwə ngə bul kyé mpédúgá nyán ntə bəəng búśá búúd ə məŋkenya wá.»

⁹ Yésus mú nyingə ci ná: «Məe mə ci nə bí ná, balanugá nə *mwaanê inkwííl ngə cəx məshwə nə ndí: ja bí mə bá bæ məfúfə dí yí, oshwə bún bəəng bwə bəg ŋwa bí məbanda

* 16:6 məfwánda wúm: Iciyá i gurêk í ngə ci gúl sá nda olitres 2100. 16:8 Ifz 5.8

mâ kandugə kandugə dî†. ¹⁰ Muud mə báágúlə ísúsúsá í acíg-cíg kú teeg búúd məbwón yé, nyə é baagulə námə ísâ í anúnî kú teeg búúd məbwón. Muud mə tág búúd məbwón ísúsúsá í acíg-cíg dí yé, nyə é teeg námə búúd məbwón ísâ í anúnî dî. ¹¹ Ŋkí bi mə tééd teeg búúd məbwón ja bí mə bálán nə mwaanê ŋkwíl yí, zə nyə é yə bí mwaanê á fwámé a kú bə nə məsus lámúd yé? ¹² Bí mə ká tééd teeg búúd məbwón nə sá ŋkán, zə nyə é yə bí jəwŋ í jélá nə bə sâ jín yé? ¹³ Lwaábulə cúgé nə ŋkul sêy nə omása obá ja ŋgwúd, nəcé nyə é mpíi ŋgwól, a ceeł ŋgwól; gúl ja nyə e gwág nə ŋgwól, a mpyêny ŋgwól. Bí cúgé nə ŋkul sêy nə Zembî bi ŋgə sêy nə mwaanê ja ŋgwúd» ¹⁴ *Ofarizyêŋ, nda bwá á dū bul ceeł mwaanê ná, bwá á ŋgə gwágulə lésú ní wêsh bwá ŋgə cágulə Yésus. ¹⁵ A mú ci nə bwo ná: «Bí ŋgə ceeł lwóya mísh mə búúd dí ná bi búšə otútəlí ɔ búúd, ŋji Zembî mə mpú mílâm mín; nəcé sâ búúd bwá dúg nə fwámé sâ yí, Zembî nyə mə dúg gwo sâ nyé. ¹⁶ *Mbwoomb məcçə nə micilyá mí *búúd ɔ micúndá mí á ŋgə cwíny buud zə shúg wəla mə Yuánes. Kálə wú fwála mə Yuánes íí, Jəjə Kéel á Faan mə Zembî wá í ŋgə bwíingya, muud yêsh ka ŋgə nádəwo nə ŋkul nyé nyêsh ná á ŋwa kəw cínəwŋ. ¹⁷ Jišə ŋkí fwənəwo nə gwəw nə shí í cəg, ntə nə gúl lúlándə kanjá á mbwoomb məcçə í jímbúg. ¹⁸ Muud yêsh mə yíl múdá yé bá a nyíngə bā múdá shús yé, mə sá mínəomb. Muud mə bā múdá bwá amə yíl bá yé, mə sá mínəomb.»

Kanda múúd byəwəg bá Lazâr

¹⁹ «Ŋgwól múúd nyə bə nə byəwəg, a dúgə bwáád míkáándə mí álal-kus ófwó búúd bwá dū bwáád myá. Nyə á dū cəgə cəg áyíyáág, dū sá ídína jwəw dêsh. ²⁰ Gúl

† ^{16:9} Móló məkəl mə ŋgə ci na ná: Zembî bəg ŋwa bí nyədí njów kandugə kandugə. ^{16:10} ^{19:17-19}; ^{Mat} ^{25:21-23} ^{16:15}

^{Mat} ^{23:28} ^{16:18} ^{Mat} ^{19:9}; ^{Mak} ^{10:11-12}; ^{1Kr} ^{7:10-11}

ntágúlá-ntágula múúd né Lazâr, nə nyúúl məfəŋ məfəŋ, í á ðu já múúd byɔɔg wɔɔŋg dí mpumbéd. ²¹ Lazâr nyə á ðu bæ nə yéesh né a dá məmpulú mə á ðu kud wú múúd byɔɔg dí túwəli dí yí. Nji, ompyə bwə á ðu zə jáal nyə məfəŋ. ²² Ntágúlá-ntágula í á ka yə; *wəəŋgəles bwə mú kə nə nyə kə jéég *Aburaham dí bədəd. Muud byɔɔg mú némə yə, a mú dɔw. ²³ Kə wóos nŋŋ baŋ mínjŋm, muud byɔɔg mú kə bwəma nə cwúnd. A njúl ŋkááŋgɛ dí ntáni, a mú bân mísh, a mú dúg Lazâr njóóg Aburaham bədəd. ²⁴ A mú kámb Aburaham, nyə ná: “Eéé Pəpá Aburaham, bwíŋgúg mə né ŋkwəŋé. Kəndúg Lazâr kég juwo nyinó mbwə məjúwód zə cweel mə jŋm; minŋwiile míga mí ŋgə sá mə ŋkááŋgɛ mbíya.” ²⁵ Aburaham mú ci nə nyə ná: “Mwân waam, wo á shí bæ nə tɔɔm ja wó á ŋgə cɔgə yí, Lazâr nyə ŋgə bwəma nə micúŋ. Ja ga ði, Lazâr micúŋ myé mí mə cwaaləwo, wɛɛ mú cwa bwəma nə ŋkááŋgɛ. ²⁶ Sá í búl bæ yí jí ntâg né məma bí ncímə jísə shé wa tútám né buud bwə céél wú wa zə nŋŋ wá bwə cúgɛ nə ŋkul líŋna; bɔɔŋg bwə céél wú nŋŋ zə kəga wá bwə kú líŋna.” ²⁷ Muud byɔɔg mú ci ná: “Pəpə, nda jí ntó ná, mə jəgəla nə wo: kəndúg Lazâr njów mə sóŋgú waamə. ²⁸ Omínyəŋə bâm básə nŋŋ ótɔɔn. A kég lás nə bwo né bwə ó bɛy, bwə kú bá zə wa kúł mə jí cwúnd dí ga.” ²⁹ Aburaham mú ci nə nyə ná: “Omínyəŋə bwə básə nə Məcɛɛ mə Moyîz nə micilyá mí *búúd ə micúndá, bwə bɛg myo.” ³⁰ Muud byɔɔg ná: “Nda bæ ntó, Pəpá Aburaham. Nji, ŋkí muud mə wú mínjŋm kə lésha nə bwo, bwə é cénd mítədúgá.” ³¹ Aburaham mú ci nə nyə ná: “ŋkí bwə bé kú bɛ micilyá mí Moyîz bəŋŋ buud ə micúndá, mpug nə muud tɛɛm gwŋm mínjŋm kə lésha nə bwo, bwə ábúł məgəłə ləŋ yé.”»

17

Yésus mæ yá búúd minjígúla

¹ Yésus mú kwo ci næ *ompwíín bé ná: «Cug í cúgé næ ñkul bæ kú næ kwal-bœögú. Nji, ñkwéé muud mæ bá bóól kwal-bœögú yé. ² Í yidá nywa nyæ ná bwá kálug nyæ mæma kwóógú cúñúd kul nyæ næ dwo mân, ntó ná a kwálug ñgwúd á ikúkágé íga bœögú. ³ Bi ó bey. Ñkí mínyonû woó má sê mæ næ wo, jumúg nyæ. A ká cénd mítádúgá, wo juu nyæ. ⁴ Ñkí ñkúmba jwôw a sê mæ næ wo ija zanǵbá, a ðu námá zæ wódfí ija zanǵbá zæ ðu ci ná: “Mæ má cénd téduga,” juugú nyæ.»

⁵ *Buud o lwámá bwá mú ci næ Cwámbe ná: «Kwádúlg sá búgá.» ⁶ Cwámbe mú ci ná: «Bi mbê mæ næ búgá tœo ñji cíg-cíg bímbí búbumé *mutárud, bí je ci næ líí sikomêr ga ná: “Munúg kæ tôw mân”, líí sá bí mægwág. ⁷ Zé á na bídfí jí næ ñkul sá ná ñkí a mbid lwaá dé í ðu waad nyæ ifambá ñkí ntâg ná í ðu wíl nyæ iwoó, lwaá dœonǵ ñgá wóós wúle íséyúd, nyæ næ lwaá ná: “Lœœlugú zæ ji shí zæ ða”? ⁸ Ye nyæ áyidayé ci næ nyæ ná: “Kwæmæusag mæ idêw, wo yáásulæ áfigusa zæ sêy næ mæ. Mé ká shîn ða mæ ñgul, wo ka tœem ða næ ñgul gwô ja?” ⁹ Ye nyæ e ló lwaá dé næ nyæ næ sá ísâ byêsh nyæ ámæ lwám nyæ ná a sáág yí? ¹⁰ Ntó námá wá jísá shú dúnúd yé. Ja bí má shîn sá sâ jêsh bwá ámæ lwám bí ná bi sáág yí, ñwagá biméfwó ná: “Sé bú sæ ozhizhe osóol o mäsáal wâ kú næ mffí, sé mé sá ñji sâ í ámæ bæ né sé sáág yí.”»

Wúl zúzaamó í zé yæ Yésus akíba

¹¹ Yésus nyæ á ñgæ kyey Samariya næ Galilé, ñgæ kæ Yurúsælem. ¹² Ja nyæ á ñgæ nyíi dúl dánd dfí yí, mizúzaamá

wûm mí á zə né mí zə bwəma nə nyə, nji mí mú tōw shwóg-shwóg kú fwo kumə nyéđí. ¹³ Mí mú bân məkál gwōw ci nə nyə ná: «Yé Yésus, éé yé mása, bwíngúg sə ná ŋkwonjá.» ¹⁴ Yésus mú dúg bwo, a mú ci ná: «Kəgá lwóya mənyúúl ófada dí.» Bwə má ka námə ŋgə kə ná bwə kə ófada dí, bwə mú yâl zhííd, mənyúúl bə bwo né səndōŋ. ¹⁵ ŋgwólúgá nywáá, ja á mé dúg né a mé yâl yí, a mú cuwəli nyiŋgə, a mú ŋgə zə a ŋgə lás gwów-gwōw ŋgə yə Zembî gúmá. ¹⁶ A mú zə kəl nyúúl Yésus dí shí məkuú, kúd mpwoombú shí yə Yésus akíba. Nyāŋ nyə á bə muud á Samariya. ¹⁷ Yésus mú ci ná: «ŋgaá né bēsh wûm bwə ámə yâl? Ká bóól ibuu básə ŋgow? ¹⁸ Ntó né bwə bēsh dí, kú nə muud mə zə yə Zembî gúmá nji njōŋ muud éga á?» ¹⁹ A mú ci nə nyə ná: «Tówúg wo kyéyug wo má *dúg cug nəcé búgá gwō.»

Mbíí Mwân mə Múúd mə bá zə yí
(*Mat 24.26-27; Mak 13.21-22*)

²⁰ *Ofarizyēŋ bwə á jî Yésus ná: «Faan mə Zembî í bá ka zə jáyé ja?» A mú bəsa nə bwo ná: «Faan mə Zembî í abúlé zə nda gúl yaŋgá-yāŋga sâ búúd bwə bá beny yí. ²¹ Í abúlé bə sâ né bwə ci ná: “Gwə wə jí wa ga”, ŋkí ná: “Gwə wə jí wáádá mí!” Nəcé Faan mə Zembî dúsə na bídí.»

²² A mú ci nə *ompwíín ná: «Móól mwōw mə bá bə, bi mə bá gwág yéesh né bi mə dúg *Mwân mə Múúd nə ijwūga byé tōw nji jwōw ŋgwúd, nji bi kú dúg. ²³ Bwə bá də ci nə bí ná: “Dugá nyə wáádá,” gúl ja ná: “Dugá nyə wa.” Bí kú bá də kə, bi kú bə, ²⁴ nəcé, jwów Mwân mə Múúd mə bá zə yí, a bá zə námə nda njəs í də yas wú bíga íjumə kə

17:14 Ləv 14.2-32; Mat 8.4; Mak 1.44; Luk 5.14 17:16 10.33

17:19 Mat 9.22 17:21 11.2, 20; Mat 12.28 17:22 21.7-24 17:23 Mat 24.23-25; Mak 13.21-23

wóds bíga dí ná. ²⁵ Nji í bá fwo ji ná a bâg bul jug, kala búúd ga í ban nyə.

(*Mat 24.37-39*)

²⁶ «Mwôw Mwân mə Múúd mə bá zə má, isâ í bá sîy námə nda í á sîy ja mə *Nówe dí ná. ²⁷ Buud bwə á du də, du ŋgul, bwə béya, béluhi námə bwân bánj ná ndeé kə wóds jwôw Nówe nyə a nyii məma byóól dí yí. Mpuŋ í mú zə byaluğa nə buud ná ndeé janɣulə ísâ byêsh. ²⁸ Ntó námə wə í á bə mwôw mə Lót dí yé. Buud bwə á du də, du ŋgul, bwə du sá míkus, du bɛ mǝmpǝg, shumə mínjów. ²⁹ Nji jwôw Lót nyə a wú Sódóm yí, Zembî nyə a sá ná kuda nə fumbyá ágúgwɔ́ í nywɔ́g nda mpú, zə janɣulə búúd bêsh. ³⁰ Mbií ŋgwúd wɔɔŋg námə wə í bá bə ja Mwân mə Múúd mə bá lwóya nyúúl yí.

(*Mat 24.17-18; Mak 13.15-16*)

³¹ «Jwôw dɔɔŋg í bá bə ná, muud mə bá bə kwáminú*, kú bá shulə ná a kə ŋwa sâ. Nyɔɔŋg mə bá bə fambə yé, kú ná námə kwo kə kwáádá. ³² Bi ɔ tédúgá sâ í á bə nə mudá mə Lót yí. ³³ Muud mə bá sɔ́ ná á kaambulə nə cug jé yé, a bá jímbal gwo. Nyɔɔŋg mə jímbál cug jé nəcə mə yé, a mə yidá kaambulə nə gwo.

(*Mat 24.40-41*)

³⁴ «Mə jaaw bí ná, í bá bə búlú jɔɔŋg dí ná buud óbá bwə mbwúg gwoŋhú ŋgwúd, ŋgwúd mə bá ŋwiny, ŋgwól lúg. ³⁵ Budá óbá bwə ŋgə jí isâ kúl ŋgwúd dí, ŋgwúd mə bá ŋwiny, ŋgwól lúg. ³⁶ [Budúm óbá bwə bá bə fambə, ŋgwúd

17:25 9.21-22 17:28 Mət 19.24-25 17:31 Mat 24.17-18; Mak 13.15-16 * 17:31 Ja bwə á du lwɔ́ minjów yí, bwə du mɛ kwáminú námə nda mǝnyuŋg. Kwáminú í á du bə ŋkí lal, buud kə du ŋgə kyey wu gwów, muud jee námə kə woga wu. 17:32 Mət 19.26 17:33 9.24; Mat 16.25; Mak 8.35

mə bá ηwiny, ηgwól lág.]†» ³⁷ Ompwíín bwé mú jî nyə ná: «Cwám̄ba, sâ jəw̄ng í bá s̄y ηgow?» A mú b̄sa nə bwo ná: «Kúl mbimbə í bá bə yí, cínəw̄ng wə ómpal ó bá s̄eηgya yé.»

18

Kanda kúsə múdá bá sémbye milású

¹ Yésus nyə á jî zə lwágulə bwo ná bwé dúg jəgula ja jêsh kú teeg mányúul. Gwə wə nyə á kənd bwo kanda ga yí.

² Nyə á ci ná: «ηgwól sémbye milású nyə á bə wúl ηgwəla dí kú fúndə Zembî, kú bîsh təw̄ muud. ³ Wúl kúsə múdá í á bə námə ηgwəla wəw̄ng dî, í mú d̄ə zə ci nə sémbye milású éne ná: “ηgwól múúd ηgə lumbəli nə mə, kyemug mə.”

⁴ Sémbye milású nyə á ka d̄ə ban məlú məlú nə nyə alásé lású yé wəw̄ng.

«Nji a mú zə ci ná: “T̄em bə ná mə afúndáyé Zembî mə kú námə bîsh təw̄ muud í, ⁵ mə zə kyem kúsə múdá ga nəcé mə mə gwág nyə kán̄gá. Nyə a bá bul zə ntágulə mə lúu.”»

⁶ Cwám̄ba mú ci nə *ompwíín ná: «Bî mə gwág sâ sémbye milású á ol̄l̄inḡî éne mə ci yí? ⁷ ηkəməsa nə Zembî, ηkí buud bé nyə á mə f̄ésh wá bwé j̄iilya nyəd̄í nə mwásə nə bulú, yé nyə é sá ná bwé cáág bwánd? ⁸ Mə jaaw bí nə nyə é leel kyem bwo ná máás. Nji, ja *Mwân mə Múúd mə bá zə yí, ye a bá ná zə kwey búgə shí ga dí e?»

Kanda Farizyêη bá ηwenye tóya

⁹ Bóól búúd bwé d̄ə téduga ná búsə otútəlí, bwé ηwa bóólúgá mpyóη nə mpyóη. Yésus nyə á ka kənd kanda shú dán̄úd, nyə ná: ¹⁰ «Buud obá bwé á zə kə *L̄uη mə Zembî nə bwé kə jəgula nə Zembî. ηgwól nyə á bə *Farizyêη, ηgwólúgá nye ηwenye tóya. ¹¹ Farizyêη nyə a t̄w̄ tútəlí

† 17:36 Sá j̄ísə cilyá wa mpánzə ga dí yí, míl mícilyá mí ayág mí cúgə nə gwo. 17:37 Zhb 39.30 18:1 11.2; Rom 12.12; Flp 4.6; Kol 4.2; 1Te 5.17 18:5 11.7-8

a mú ða jægula nyáméfwó dí ná: “Yé Zembî, mæ yá wo cúncésh næcé mæ cugé nda bóólúgá búúð. Bí ijúwâl, bwá cæel óflingî, næ minðomb, tæem bæ nda ηwenye tóya éga, mæ cugé nda nyæ. ¹² Mæ ða ci ídâw ija íbá ηkúmba shwénde; mæ ða jâna *ηkøw wûm á sâ jêsh mæ bíí yí.” ¹³ ηwenye tóya nywáá nyæ a tðw shwóg-shwóg. A kú námá she bûn tæ mpwoombú ná a yág ηγεε jorj ðî; nyæ á yida ða *bí mbwê bwd dí a ηgá ci ná: “Yé Zembî, bwíígúg mæ ná ηkwonjâ, mæ ji sól *misóm.” ¹⁴ Mæ jaaw bí ná á mæzhúgúlâ éga nyæ á kæ nyádí njów Zembî mæ sá ná a bóg tâtálí nyádí míshúd, kú bæ ashúshwóógú nyε. Næcé, muud mæ bûn nyáméfwó gwów yé, bwá bá sæl nyæ shí; nyæwηg mæ sæl nyáméfwó shí yé, bwá bá bûn nyæ gwðw.»

Yésus mæ bwádan næ ikúkágá

(Mat 19.13-15; Mak 10.13-16)

¹⁵ Bóól búúð bwá á zæ námá næ ikúkény wá Yésus ná a kúnyág næ byo. *Ompwíín, nda bwá á dæg ntó ná, bwá mú lás næ bwo. ¹⁶ Yésus nywáá mú jðw bwo, nyæ ná: «Bídúgá ikúkágá í zég mádí, kúgá kaambulæ næ bwo, næcé Faan mæ Zembî dúsæ sâ á mbíí búúð wáη. ¹⁷ Búbálé, mæ jaaw bí ná, muud yêsh nyæ amágúlýé Faan mæ Zembî mæmægulá mæ kúkágá yé, muud wæwηgú cúgé næ ηkul nyí cínwηg.»

Cí á bulya mæbii

(Mat 19.16-26; Mak 10.17-27)

¹⁸ Wúl cí *Oyúden í á jí Yésus ná: «Jðjð Yígguli, jáyé jð sâ mæ sáág ná mæ bííg cug á kandugæ kandugæ yí?» ¹⁹ Yésus mú yida ci næ nyæ ná: «Næcé jí wó jðw mæ ná jðjð múúð yí? Kú næ muud jí jð múúð, ηji Zembî nyæméfwó. ²⁰ Wo mpú dí mæççé mága? “Wo kú sá mínðomb, kú gwú múúð,

kú júwo, wo kú yə múúd mpwene á sá nyé ampúyé yí, wo gúmal sóňgú woó nə nyəňgú woó.»²¹ Cî nə Yésus ná: «Mə ɲgə bɛ məcɛɛ məni məsh, tééd wú íkágád zə kumə múús.»²² Ja Yésus mə gwág ntáni yí a mú ci nə nyə ná: «Sâ ɲgwúd í ɲgə ná fúfə wo: kaá kusha ísâ byêsh wó jí nə ndî yí, wo kaaw mímbúmbúwá *mwaanê wəňgú, wo ka bá kə bə nə məbii gwôw; ság ntó wo ka zə bɛ mə.»

²³ Cî wəňg mú shúsula nə mpɛsá mə Yésus, nəcé nyə á bə nə zhwog məbii. ²⁴ Yésus mú dúg *[nə a mə shúsula], a mú ci ná: «A kwowalálə nə buud bí nə məbii wá bwé nyíig Faan mə Zembî dí eé. ²⁵ Í yida nywá bə kúnə-kúnə nə *shamô nyíig luun lá ndundu dí, ntɔ nə muud á bulya məbii nyíig Faan mə Zembî dî.»

²⁶ Buud bwé á ɲgə gwágulə Yésus wá bwé á ɲgə ci ná: «Ká zó jí nə ɲkul *dúg cug yé?»²⁷ A mú bɛsa nə bwo ná: «Isâ í ntɔ múúd ɲkul yí, Zembî nywáá jí nə ɲkul sá byo.»²⁸ Pyêr mú ci ná: «Sé báá sé á mə lúgə ísâ byêsh, sé zə bɛ wo.»²⁹ A mú ci nə bwo ná: «Búbólé, mə jaaw bí nə, ɲkí muud mə lúgə tɔɔ ɲjów, tɔɔ mudá, tɔɔ omínyəňgú, tɔɔ obyôl, tɔɔ bwân shú Faan mə Zembî,³⁰ nyə é nyíngə bii ísâ byəňg byêsh ɲkí bulya té nyə é ɲgə cugə wa shí yí, a bá námə cugə kandugə kandugə cug í zág yíid.»

Yésus mə jaaw ná a bá yə

(Mat 20.17-19; Mak 10.32-34)

³¹ Yésus nyə á ka ɲwa *ompwín wúm nə óbá bé, a mú ci nə bwo ná: «Dugá, sé ɲgólə bád kə Yurúsalem óga. Isâ byêsh *búúd ɔ mícúndá bwé á cilə shú mə *Mwân mə Múúd yí í zó kə bwəma. ³² A zó kə kaanz məbwê mə íkúl ishúsúd, a bwəma nə cóógú, buud cúg nyə, bwo sey nyə

18:22 12.33; Mat 8.21-22 * 18:24 nə a mə shúsula: Míl mícilyá mí ayág mí cugé nə iciyá íni. 18:27 Zak 8.6; Luk 1.37 18:29 14.26; Mat 10.37 18:31 9.21-22

məntənd nyúúlúd. ³³ Bwə é fyámusə nyə milwón, bwə gwú nyə. Nji, a bá gwúm jwôw álél.» ³⁴ Bân bwə áshígé ngə mpu gwág nda lésú wəng í á ngə kə ná. Í á bə bwo sâ shwoó, bwə kú wámbulə sâ Yésus nyə á ngə ci yí.

Yésus mə lwag áncím-ncím

(Mat 20.29-34; Mak 10.46-52)

³⁵ Í á ka zə bə ná, ja Yésus nyə á ngə shísh Zheríko yí, ngwól áncím-ncím nyə á bə zhíí dí koogú, a ngə gwáámb buud *mwaanê. ³⁶ Nyə á ka gwág buud bwə ngə cə áncuncuma, a mú jî ná: «Jí í ngə cə yí?» ³⁷ Bwə mú jaaw nyə ná Yésus á Nazarêt wə ngə cə éne. ³⁸ A mú kîm ná: «Yésus Mwân mə *Dávid, bwíígúg mə ná nkwoŋú!» ³⁹ Buud bwə á ngə kyey mpwoombú gwoong dí wá bwə mú nkáánd nə nyə ná a jíg kúl-kúl. Nye mú yidá mpu bân kál gwów ná: «Mwân mə Dávid, bwíígúg mə ná nkwoŋú.» ⁴⁰ Yésus mú tów, a mú ci ná bwə zəg nə nyə. Ja áncím-ncím mə zə wós nyə kúná-kúnə yí, Yésus mú jî nyə ná ⁴¹ «Wó jii ná mə sáág wo jí?» Nyə nə Yésus ná: «Cwámba, mísh mām mə kwóg dúgya.» ⁴² Yésus mú ci nə nyə ná: «Mísh mwô mə kwóg dúgya. Wo mə *dúg cug nəcé búgá gwô.» ⁴³ Námá cé nə cé, mísh mə mú kwo dúgya nyə. A mú ngə bə Yésus a ngə yə Zembî gúamá. Buud bēsh bwə á dúg sóólúgú wəng wá bwə mú ngə yə Zembî məshwúmb.

19

Zashé mə cénd mítódúgá

¹ Ná ndéé Yésus mú nyí Zheríko, a mú ngə lína ngwóla. ² Ngwól múúd nyə á bə cínəng nə Zashé, a njúl nwenye tóya, a mbíd zhwog məbii. ³ Nyə á ngə sə ná a dúg Yésus; nji nyə a shígé bə nə nkul mə dúg nyə nəcé buud bwə á bə áncuncuma, Zashé nye njúl ntág wúl-wúl. ⁴ A mú ju nə

kúlál kə shwóg kə bád sikomô^{*} dî shú ná a bâg dúg Yésus ja á bá cǝ cínɔŋg shí yí.

⁵ Ja Yésus nyə á zə wóós kúkúl jɔɔŋg dí yí, nyə a bûn mísh a mú ci nə Zashé ná: «Zashé, lælɛɟ shulə nəcé í jii nə mə jíg wódf njów múús.» ⁶ Zashé mú læl shulə, a mú kə lég Yésus nə məshusɛg. ⁷ Nda búúd bwə á dúg ntó ná, bēsh bwə á ŋgə nyímbɔla ná: «A má kə nyí kə ji múúd misəm dí njów!» ⁸ Zashé nywáá mú tōw tútəlí ci nə Yésus ná: «Cwám̄ba e, mə zə kaaw móbii mām tútám nə cǝŋ, mə yə mimbúbúwá dúl kəw. ŋkí mə a shí ntāg mánda múúd nə sá jé mə nyiŋg nyə gwo ija inḡ.» ⁹ Yésus músə ci ná: «Zembî mə cɛg búúd ó njów ga múús, nəcé a ji námé múúd á bag mə *Abraham. ¹⁰ Nəcə *Mwân mə Múúd nyə á zə sǝ bɔɔŋg bwə á jímb wá, zə cɛgushi bwo.»

Kanda mísaj wûm

¹¹ Buud bwə mú gwág lésú Yésus nyə á lás yí. Yésus mú kə nə lésú shwóg kənd bwo kanda nəcé bwə á ŋgə tádɔga ná, nda a mú kúnə-kúnə nə Yurúsələm ná Faan mə Zembî í zə nyîn. ¹² Ntó Yésus mú ci ná: «ŋgwól múúd nyə a byêl njów mícî dî. Nyə á ka zə bə ná a ké nyúl shí a shwóg-shwógúd bwə kə tál nyə Njwú-buud ná ndeé a mú nyiŋgə. ¹³ Ja á má bə ná a zə tí yí, a mú jôw osóɔl ɔ mäsáal bé wûm, zə yə bwo *mwaanê, muud yêsh sáj mína† ŋgwúd; nyə nə bwo ná: “ŋgəgá nə sá omákíd nə mwaanê éne té mə é bə

* ^{19:4} sikomô: Jísə dúl váál líí í á dɛ bul bə mbwaanɔlə shí á Yudéa (10j 10.27; 11b 27.28; 21b 1.15; 9.27), tɔɔ shíshíŋ á Zhurdê dî (Luk 19.4); bwə á dɛ námé sá məbóómbú nə ndî. Buud ɔ Igípten bwə á dɛ bɛ líí jɔɔŋg (Sôm 78.47). ^{19:7} Mat 9.10 ^{19:8} MmN 21.36; Eze 33.14-16 ^{19:9} 13.16; Mís 16.31 ^{19:10} Eze 34.16; Mat 9.13; Mak 2.17; Luk 5.32; 1Tm 1.15 ^{19:11} 11.2; Mís 1.6 ^{19:12} Mak 13.34; Mís 1.11; 2.33-36 † ^{19:13} Saj mína ŋgwúd í á dɛ bə odanarí təd.

njɔɔnd dí yí.” ¹⁴ Nji, nda búúd ó lɔɔm yé bwé á dɔ mpíi nyə né, bwé á kənd buud nyédí mpúsə kə jaaw né: “Sé acéélé nə muud éne jwúg nə sá.”

¹⁵ «Ja bwé á shîn tál nyə njwú-buud yí, nyə á ka nyingə. A mú zə wóós, a mú j̄w ósól ó mäsáal bé nyə á kaaw mwaanê wá né bwé zég lwágulə nyə nda mákîd máŋ mé á kyey né. ¹⁶ Ashúshwóógú mú zə wóós, nyə ná: “Mása, saŋ wô í á mé sá né mə bíg misaŋ wûm.” ¹⁷ Njwú-buud mú ci nə nyə ná: “Uhúuŋ, wo j̄ j̄ɔɔ sól mäsáal. Wo mé bə mə abúgúlág nə súsúsá á cíg-cíg. Mə mé yə wo ijwúga né wo jwúg nə miŋgwéla wûm.” ¹⁸ Sól mäsáal ábeê mú námé zə, nyə ná: “Mása, saŋ wô í á mé sá né mə bíg misaŋ mitóɔn.” ¹⁹ Njwú-buud mú námé ci nə nyə ná: “Mə mé yə námé wo ijwúga né wo jwúg nə miŋgwéla mitóɔn.”

²⁰ «Ŋgwól mú námé zə, nyə ná: “Mása, saŋ wô wé ga. Mə a fúlə wo nábúkən dí né ndeé mə baagulə. ²¹ Mə á ŋgə fúndə wo nəcé wo j̄ muud ŋkúɔ; wó dɔ ŋwa sâ jí né wo dí wo á bwíŋ yí, wo dɔ saag isâ bísé né wo dí wo á bɛ yí.” ²² Njwú-buud mú ci nə nyâŋ ná: “Mə zə sámɔ wo lósú wô na wódí íciyád. Wo j̄ bów-bôw sól mäsáal. Wo á ŋgə mpu né mə j̄ muud ŋkúɔ, mé dɔ ŋwa ísâ bísé né mə dí mə a bwíŋ yí, mə dɔ saag ísâ bí né mə dí mə á bɛ yí. ²³ Ká nəcé j̄ wó áshígé kə wá mə mwaanê waamé bāŋ dí, né ja mé wóós yí, mə zə ŋwa nyə nə məbədî gwôw yí?” ²⁴ A mú ci nə buud bwé á bə cínɔŋ wá ná: “Déégúgá nyə saŋ ni bi yég nyɔɔŋg jí nə misaŋ wûm yé.” ²⁵ Bwé mú ci nə nyə ná: “Cwámɔ, á bwey fwo bə nə misaŋ wûm.” ²⁶ Mə mpú jaaw bí né muud jí nə baalé yé, Zembî mə bá kwádulə nyə. Nji nyɔɔŋg cúgé nə ndí yé, Zembî mə bá meel yil nyə búbaalé á jí nə ndí yí. ²⁷ “Né ndeé mizhízhín myâm mí á ban né mə kú jwú nə bwo wá, zəgá nə bwo wa, zə cígə bwo məcún

19:14 Mis 4.17; 5.28; 13.44-46; 28.25-28

19:17 12.42-44; 16.10

19:26

Mat 25.29

mə ɲgə dúg.”» ²⁸ Ja Yésus nyə á shîn lás ntáni yí nyə a tɔw shwóg ɲwa zhí kélə Yurúsəlem.

Yésus mə zə nyí Yurúsəlem

(Mat 21.1-9; Mak 11.1-10; Yuá 12.12-19)

²⁹ Í á ka zə bə, Yésus nyə á ɲgə shísh kúnə-kúnə nə Betufazhe nə Betanî, a mú kə wóós ɲgeé mbúɲ bwə dú jɔw nə *Mbúɲ wóolivyê yí. A mú lwâm *ómpwíín óbá.

³⁰ Nyə nə bwo ná: «Kəgá na dánd á shwóg nííd. Í é bə, bí ká námá jé bi kwey cwɔ jakáás cçɛlá, í ɲjúl nə tɔɔ muud nyə a bwélé kəwa gwod. Bí ó ciny gwo, zə mə nə ndî. ³¹ ɲkí muud mə jí bí nə nəc é jí bí ɲgə ciny gwo yí, bí bɛsa nə nyə ná: “Cwám̄ba wə ɲgə j̄i gwo.”» ³² Buud nyə á lwâm wá bwə mú kə, kə námá kwey ísâ nda nyə á ci ná. ³³ Ja bwə mə ciny cwɔ jakáás yí, wəamádí bé bwə mú ci nə bwo ná: «Bí mə ciny gwo nəc jí?» ³⁴ Bwə ná: «Cwám̄ba wə ɲgə j̄i gwo». ³⁵ Bwə mú zə Yésus nə cwɔ jakáás jɔɔɲg, bwə ɲgə yíl mikáándá myáɲ ɲgə jɛel gwo kwoɲud, bwə mú jil Yésus gwôw. ³⁶ Yésus mú ɲgə kə jakáás dí, buud bwə ɲgə taalə mikáándá myáɲ zhííd.

³⁷ Ja nyə á ɲgə shísh kúnə-kúnə nə Mbúɲ wóolivyê yí, ompwíín bēsh bwə á bə áncuncuma wá bwə mú bə nə məshusug, bwə mú ɲgə yə Zembî məshwúmb gwów-gwôw nəc məma misóólúgú mí ɲkúl bwə á dúg myá. ³⁸ Bwə mú ɲgə ci ná:

Gúmá í bág nə Njwú-buud ɲgə zə jíná mə Cwám̄ba dí yé.

Jɔɲ í bág nə sheɛ,

gúmá jɔɲ lə gwów dí cwû.

³⁹ Bóólúgá *Ofarizyêɲ bwə á bə na məɲkúmbə mə búúd dí wá bwə mú ci nə Yésus ná: «Yíguli, wo alásé nə ompwíín bwô ná bwə yówɔg kímúlə?» ⁴⁰ A mú bɛsa nə bwo ná: «Mə jaaw bí nə ɲkí bwə jí kúl-kúl, məkwóógú kím.»

Yésus mæ gwág cey Yurúsælem lámúd

⁴¹ Yésus nyæ á ngæ shísh ηgwéla né ndeé ja nyæ á dúg wæ yí, nyæ á jii yé næ gwágúlæ wæ cey lámúd. ⁴² A mú ci ná: «Eéé! Jwôw gaád wo mbễm mpu nda wó jálá næ sọ́ né wo jííng ná shæe ná! Ká jisæ wo shwiilyá, mísh mwô kú dúg. ⁴³ Næcé mósól mwôw má bá bæ wo né mizhízhíη myô mí bá laá wo næ mimyógá, mí lyε wo næ dæomb, shúsæ wo ikósomb byêsh. ⁴⁴ Bwé bá caam wo næ bwân bwô, lúgæ wo shí næ shí kú næ tæ kwóógú í mbád dúlúgáád. Í bá bæ wo ntó næcé wo a shígé mpu fwála Zembî nyæ á zæ ná a zé cugushi wo yí.»

Yésus mæ wíηg búúd ó mikus Mpráánzé Zembî

(Mat 21.10-16; Mak 11.11, 15-18; Yuá 2.13-17)

⁴⁵ Ná ndeé, Yésus mú kæ nyíi *Luj mé Zembî, a mú kæ wíηg búúd bwé á ngæ sá mikus cínæηg wá, ⁴⁶ nyæ næ bwo ná: «Jísæ cilyá Kálaad Zembî d́ ná: “Njów wâm í bá bæ njów mójægula.” Bi bân mé yida sá ná í bég daage lú íjúwâl!»

⁴⁷ Nyæ á ka dæ yæ buud minjígúlá Luj mé Zembî jwôw dêsh. Ná ndeé, næ Milúlúú myâ ofada, næ *Oyíguli ó máceεε, næ mícî mí kúl búúd mí mú ηgæ sọ́ né mí gwú nyæ. ⁴⁸ Nji bwé áshígé mpu nda bwé sáág ná, næcé mæηkúmbæ mæ búúd mêsh má á dæ gwágulæ nyæ næ lâm wêsh.

20

ηkul ijwûga mæ Yésus í ηgæ zhu ηgow

(Mat 21.23-27; Mak 11.27-33)

¹ Í á bæ dúl jwówúd ná, Yésus ηgá yæ buud minjígúlá *Luj mé Zembî, a ηgá jaaw Jɔjɔ Kéel, seegya né milúlúú myâ ofada, næ *Oyíguli ó máceεε, næ ocúmbá buud bwé má wós. ² Bwé mú jí nyæ ná: «Jaawug sê. Nyáyé ηkul wó ηgá

19:41 21.20-24 19:42 Mbá 32.29; Luk 2.14 19:44 1.68; 21.6; Mat 24.2;
Mak 13.2 19:46 Iza 56.7; Zhe 7.11 19:47 21.37; 22.53; Mat 26.55; Mak
14.49; Yuá 18.20 19:48 20.19; 22.2

sá ísâ íni nə ndí yí? Zə nyə ámə yə wo ηkul nyəɔηgû?»³ A mú bəsa nə bwo ná: «Mə zə némə fwo jí bí njígá. ⁴ Nduwán Yuánes nyə á ηgə duu buud yí, í á bə nə nyáyé ηkûl? Ye ηkul á gwów wə Zembî, ye ηkul á buud?»⁵ Bwə mú téduga ná: «ηkí sə mə ci ná: “gwów”, nyə e jí sə ná: “Ká nəcé jí bí a shígé *búgula nyə yí?”⁶ Sə mə ká meel ci ná í á bə ηkul á buud íí, kúl búúd jêsh gwú sə nə məkwóógá, nəcé bêsh bwə ηgə magulə ná Yuánes nyə á bə *muud micúndə.»⁷ Bwə mú bəsa nə bwə ampúyé kúl í á ηgə wú yí. ⁸ Yésus mú ci nə bwo ná: «Mə ajááwé némə bí ηkul mə ηgə sá misóólúgú míga nə ndí yí.»

*Kanda ósól ɔ məsáal ó abúbôw
(Mat 21.33-46; Mak 12.1-12)*

⁹ Yésus nyə á ka kənd buud kanda ga ná, «ηgwól múúd nyə a sá fambə *vînyə a mú yə búúd fambə jəɔηg məcéd. A músə kə ηjəɔnd dí ná nyə é já fwámé fwála. ¹⁰ Fwála lú məmwáágulə dí, nyə á kənd ηgwól sól məsáal yé ná a kég ηwa nyə dé kəw lə mpúmə búúd bwə á lúg nə fambə wá dí. Nji buud bəɔηgú bwə mú kə danɣulə cú sól məsáal nə ndéé nyiηg nyə məbwə məbwə. ¹¹ Muud fambə mú ηwa cígúlá ná á nyiηgə némə kənd ηgwól sól məsáal yé. Bwə mú némə kə danɣulə cú nyâη, séémbuli nyə nə məlwíy nə ndéé nyiηg nyə məbwə məbwə. ¹² Muud fambə ná á nyiηgə némə kənd sól məsáal álél. Bwə mú kə wá nyâη məfəη nə ndéé bwə wíηg nyə.

¹³ «Muud fambə mú ka zə ci ná: “Mə sáág nə e? Mə zə kənd mwân waam mə búl cəel yé, ka bwə é gwəɔ nyə.”
¹⁴ Ká, buud bwə á lúg nə fambə wá, dúgúlə bwə á dúg *Mwân mə Múúd fambə mə wós yí, bwə á nyímbula bwámé nə bwámé ná: “Muud mə bá lúg nə lúgí wə éne. Shé gwúgá nyə shé bəg lúg nə lúgí.”¹⁵ Bwə mú julə wú nə

nyə fambá, kə gwú nyə ncâ.» Yésus mú jí bwo ná: «Muud fambá mé bá sá búúd óni ntúdel? ¹⁶ Ɔgaá né a bá zə gwú bwo ná ndéé a Ɔwa fambá yə búúd oshús?»

Ja búúd bwá á gwág á mé ci ntó yí, bwá á lás ná: «Mbô! Í cúgé nə Ɔkul bæ ntó!» ¹⁷ Yésus mú dúg bwo ná figá-figá, a mú jí bwo ná: «Micilyá míga mí ké ná jí?»

Kwóógú ólwəye bwá á myaas yí,
dwó wá í mé bæ kwóógú lú lúmuga*.

¹⁸ Muud mə bá bál kwóógú dɔɔŋg dí yé mə bá kweshuli búg; nyɔɔŋg kwóógú dɔɔŋg í bá káda yé mə bá cuguli.»

¹⁹ Oyíguli ó mácɛɛ bə́nɔ́ŋ milúlúú myá ofada bwá á mpu ná lésú wáŋ wá Yésus nyə á Ɔgə lás kaanád ni. Bwá mú tééd Ɔgə́lə sɔ́ məzhií ná bwá bii nyə nə́má wə́la dɔɔŋgú. Nji bwá á ka Ɔgə́ fúndə məŋkúmbə mə búúd.

Otówé ɔ shwóg ó Oyúden bwá bwéél Yésus

(*Mat 22.5-22; Mak 12.3-17*)

²⁰ Ná ndéé bwá mú Ɔgə́ baagusə Yésus. Bwá kə kənd búúd ná bwá kág nda buud wá tətəlí. Bwá ká də bwéél ná ka bwá é gwág gúl ciyá í ajəláyé yí, bwá kusha nə nyə, a bæ mənnyámá mé Ɔgwə́muna dí, nyódí mpəl dí. ²¹ Buud bwá mú zə jí Yésus ná: «Yíguli! Sə Ɔgə́ mpu ná lésú wə́ nə njígulá wə́ bísə tətəlí. Wó də nə́má dúg búúd nji nda njígulá wə́ wí ná. Wo Ɔgə́ jíguli sə cug á Zembí búbálé. ²² Ntó, jaawug sə́. Ye mácɛɛ mə́shé mé Ɔgə́ magulə́ ná sá jónág tóya mə *Káázel, ye mé Ɔŋgə́ nə magulə́?»

²³ Ká, Yésus nyə á bwey mpu məkə́ŋ máŋ, a mú ci nə bwo ná: ²⁴ «Lwógá ná mə saŋ *danarí†. Zə jí nə vuguli

20:16 21.20-24 20:17 Sòm 118.22 * 20:17 kwóógú lú lúmuga:
Í á də bæ kwóógú bwá á də tééd jil mándəlúd yí, dwó wá
bwá á də bɛ́ ja bwá lúm mənyuŋ mə njów yí. 20:18 1Pr
2.8 20:19 19.48 20:20 11.53-54 † 20:24 danarí: Í á bæ mwaané á
Rom bwá á də jə́na tóya nə ndí yí (wo je dúg Mat 22.18-9).

mpwoombú nə jínó bwó á lúlə wa ga?» Bwó ná: «Jísə Káázəl.»²⁵ Nyə ntâg nə bwo ná: «Ntó, yégá Káázəl isâ í Káázəl, bí yə Zembî isâ í Zembî.»²⁶ Bwó mú kú nə sá bwó júmug Yésus mísh mə búúd dí yí; bwó mú bul káam mpəsá ni, bwó shwal fad mímpu.

Osadwisyêḡ bwó bwéél Yésus

(*Mat 22.23-33; Mak 12.18-27*)

²⁷ Gúl búbaalê *Osadwisyêḡ, buud bwó də ci nə mim-bimbə mí ábúle gwúm máshwoḡ dí wá, í á ka zə wó Yésus, zə jí nyə ná: ²⁸ «Yíḡuli, Moyîz nyə á yə sə cɛɛ ná: “Ḥkí muud mə yə kundú, mínyoḡú yé mə jəlá nə shúgula nə kúsə yé, a byág nyooḡḡ mə yə yé mpwoḡ buud.”²⁹ Bóól ómínyoḡú bwó á byél wa zaḡgbá budúm nə budúm. Acúbá mú bâ múdá, a mú yə kú nə mwân. ³⁰ Nyooḡḡ nyə á bɛ nə nyə yé mú ḡwa múdá, ³¹ álél ḡwa námə nyə, nə ndéé bēsh zaḡgbá bwó á ḡwa múdá wəoḡḡ, bwó ḡgə yə kú byá mwân. ³² Zhúgúlá zhúgúlá, múdá mú námə yə. ³³ Ja búúd bwó bá gwúm yí, nyáyé mə bá ka ḡwa múdá? ḡgaá nə bēsh bwó á shí bə ógwúm bé?»

³⁴ Yésus mú bɛsa nə bwo ná: «Buud wâ cug ga bwó ḡgə bə, budúm bâ búdá, múdá kə məbáád. ³⁵ Nji, bəoḡḡ bwó bá nyîn nə bwó jəlá nə gwúm bwó cugə cug í zág wá, bwó ábúle də sá məbâ: budúm nda ná bâ búdá, múdá nda ná kə məbáád. ³⁶ Bwó ábúle ná námə bə nə ḡkul yə, nəcə bwó bá bə nda *wəḡḡəles. Bwó bá bə bwân ó Zembî nəcə í bá bə bwó mə wú shwiy dí kə cugud. ³⁷ Kóómb á mimbimbə bálə gwúm máshwoḡ dí, Moyîz nyə a lwágulə ntó ja nyə á kwey ḡgwiile ḡkan dí yí; nyə á jôw Cwámba nə Zembî mə *Aburham, Zembî mə *Izaag, Zembî mə *Yákwab. ³⁸ Ntó ji nə Zembî cugé Zembî mimbimbə, a ji yidá bə Zembî á

20:25 Rom 13.7

20:27 Mís 4.1-2; 23.6-8

20:28 Mbá 25.5-6; Mət 38.8

20:36 1Yn 3.1-2

20:37 MmN 3.2, 6

buud bwé ηγέ cugə wá. Ntó ji shú déd ná bêsh bwé ηγə cugə.»

³⁹ Bóólúgá *Oyíguli ó máccεε bwé mú lás ci ná: «Yíguli, wo má mpu lás.» ⁴⁰ Bwé áshígé ná nyingə bwεε jí Yésus tao njígá ηgwúd nə ηgwúd.

Ye Mesî ji mwân mə Dávid
(*Mat 22.41-46; Mak 12.35-37*)

⁴¹ A mú ci nə bwo ná: «Ntədəlé búúd bwé mpú du ci ná *Kríst ji mwân mə Dávid yé? ⁴² ηgaá Dávid nyə á ci nyədəf kálaad Osôm dí ná:

Cwám̄ba† nyə á ci nə Cwám̄ba wâm ná:

“Jig shí wa mǎdí mbwê mǎncwûm,

⁴³ kə wóós ja mə é culushi mízhízhín myô,

wo nyaál myo nə məkuú yí!”

⁴⁴ ηkí Dávid má bwey jôw *Kríst ná Cwám̄ba, nyə é ka bə Dávid mwân na ntədəlé?»

⁴⁵ Yésus mú ci nə *ompwíín bé buud bêsh bwé ηγə gwág ná: ⁴⁶ «Bi ɔ káálúgə nə Oyíguli ó máccεε bwé céél du mεɣla nə ηwɔɔla ηwɔɔla íjud wá, bwé céél námə ná buud bwé dúg báda bwo məbáda má gúmá məηkúmbə mə búúd dí wá, bwé námə wə bwé céél dúlə kə ji nji íjiya yâ shwóg ja búésə *mǎmpáanzə mə mínjígulá mə *Oyúden dí yí, nə dúlə du ji nji lúú túwuli dí ja bwé dú kə ídína dí yí. ⁴⁷ Bwé du déég míkúsə mí búdá isâ byán byêsh ka du sá igwaa-gwaa í májəgula ná bwé dúgúg ná búəsə ijɔɔ i búúd. Intúgúlí byán í bá bə ηkí jág bul nyaan.»

20:39 Mak 12.32 20:40 Mat 22.46; Mak 12.34 20:41 Mat 20.30-31

20:42 Sôm 110.1; Mis 2.33-35 † 20:42 Cwám̄ba: Wa, ja ashúshwóógú jísə “Yawé”, mbii í ηγə wu Sôm 110.1 dí yí. 20:46 11.43; 14.7

21

Yána mə kúsə múdá
(Mak 12.41-44)

¹ Yésus nyə a b̄n mísh a mú dúg ofwó búúd bwə ηgə wá məyəna mán jaadə məyəna mâ *Mpáanzə Zembî d̄i. ² A mú námə dúg wúl mbúmbúwá kúsə múdá ηgə wá isusáj íbá. ³ Yésus mú ci ná: «Búbələ́, mə jaaw bí nə, mbúmbúwá kúsə múdá ni mə wá məyəna c̄p búúd b̄esh. ⁴ Nəcə buud óni bwə ámə ηgə wá óni, bwə ámə ηgə ηwa mámpugə mâ byəog dán̄úd. Ká nyc, a njúl mbúmbúwá, nyə ámə wá bímbí d̄esh í ámə bə nə nyə é ηgə cugə nə ndí yí.»

Luy mə Zembî í bá ciim
(Mat 24.1-3; Mak 13.1-3)

⁵ Bóól búúd bwə á ηgə faag *Luy mə Zembî bwə ηgə ci ná məlwəga mâ cínəηg məsə nə j̄j̄j̄ məkwóógú, j̄j̄j̄ ísà búúd bwə á ηgə yə Zembî yí í ηgə kwádulə ij̄j̄. Nda bwə á ηgə faag ntó ná, Yésus mú ci ná: ⁶ «Sâ bí ηgə dúg ηkí nywa ni í bá ciim j̄esh, dúl kwóógú í ábúlé lúg na í mbəd dúl gwôw.» ⁷ Bwə mú ka jí nyə ná: «Yígguli, j̄an̄ sâ í bá bə jáyé ja? Jí í bá ka lwágulə sé ná í wál zə s̄y?»

Yésus mə jaaw nda mácey mə bá tééd ná
(Mat 24.4-8; Mak 13.5-8)

⁸ Yésus mú ci nə bwo ná: «Bí ó bey ná buud bwə b̄ag zə kənd bí jugú. Nəcə buud ηkí bulya bwə bá d̄u zə nə j̄íné d̄am zə ci ná: “Mə wə *Kr̄ist,” bwə ná: “Wəla í mə wóós.” Bí kú bá d̄u b̄e bwo. ⁹ Ja bí mə bá d̄u gwág milán̄ mí móomb yí, bí kú bá d̄u gwág wagəwo. Bí t̄eem gwág nə buud bwə mú ηgə sá miŋgáádə nə ijwû, bí kú bá gwág wagəwo. Nəcə í bá j̄i ná isà byəəηg í ηgəg nə tééd fwo s̄y; n̄ji, í ábúlé l̄eəl bə máshíné mə shí.» ¹⁰ A mú nyiŋə ci nə bwo ná: «Gúl lwon̄

í bá lúmbuli nə gúl, dúl faan lúmbuli nə dúl, ¹¹ shí í bá də jág ntaŋɥsa, zha á ifí mpu nə okwaag-jumə ó mə́bwas í bá də bə íkúl íkúl, isâ í áwuwaɣwê nə mə́ma isâ í ntɔ́ búúd fɥg yí í bá də zhu gwôw jɔŋ dî.»

Zembî mə́ bá kwíínd

(*Mat 10.17-22; 24.9-14; Mak 13.9-13*)

¹² «Nji, shúshwóógú nə́ isâ ínî byêsh í bág, bwə́ bá də bii bî, də lwágulə́ bî cúwúlí, bwə́ bá də kusha nə́ bî mə́bwə́ mə́ wə́amádí wə́ *mə́mpáánzə́ mə́ mínjígúlá mə́ *Oyúden, bwə́ wá bí mímbwugud. Bî mə́ bá də kaad mísh mə́ ójwú ó loom nə́ buud ó anúnî dí nə́cé jínə́ dām. ¹³ Nji sóólúgú wə́ɔŋg wêsh í bá bə́ shú nə́ bî kág bwaagulə́ sâ bí mə́ mpú shú dām yí. ¹⁴ Bweyugá wá mílúúd nə́ bî ajóláyé nə́ bá də kwə́musa mbii bí mə́ bá də shwɔ́ mə́nyúúl yí. ¹⁵ Mə́méfwó mə́ bá də yə́ bí iciyá í lésú nə́ fɥg mbií í bá də bə́ nə́, buud bēsh bwə́ bá də lúmbuli nə́ bí wá, ŋgwúd nə́ ŋgwúd kú tí sâ bí mə́ cí yí, ŋgwúd nə́ ŋgwúd kú wá iciyá í oŋkwafad. ¹⁶ Obyêl bún bwə́méfwó, tɔ́ omínyɔŋê bún, tɔ́ mimbyêl mín nə́ oshwə́ bún bwə́ bá də kusha nə́ bî, bwə́ sá nə́ bí bóól ŋkí bulya bî bwə́mag nə́ shwiy. ¹⁷ Buud bēsh bwə́ bá mpii bí nə́cé jínə́ dām. ¹⁸ Nji, sâ í ábúlé sá bí tɔ́ bíbíyá. ¹⁹ Bî ó bá jísɔw kə́ wóós mə́shínéd, bî mú bá cɥgə́.

(*Mat 24.15-22; Mak 13.14-20*)

²⁰ «Nji, ja bí mə́ bá dúg ígwoonɣ i dóómb í mə́ lyɛ Yurúsəlem nə́ kesh yí, bî ɔ́ bá mpu nə́ Yurúsəlem wál zə́ ciim. ²¹ Nə́ ndeé, buud bwə́ bá bə́ Yudéa wá bwə́ bə́g fúndə́ kə́ mímbúbmbúhúd! Bɔ́ɔŋg bwə́ bá bə́ tām ŋgwə́la wá, bwə́ bə́g wú; bɔ́ɔŋg bwə́ bá bə́ mpúsə́ mílɔ́om wá, bwə́ kú bá zə́ ŋgwə́la. ²² Nə́cé mwôw mɔ́ɔŋg mə́ bá bə́ mwôw Zembî

21:12 Mat 10.17-22; Yuá 16.1-4 21:12 Mis 12.1-4; 18.12-17; Mis 24-26
 21:14 12.11-12 21:16 Msh 7.6; Mat 10.35; Luk 12.52-53 21:18 1Sa
 14.45; Mat 10.30; Luk 12.7 21:19 Mbú 13.10 21:20 19.41-44; 20.16;
 Mat 22.7 21:22 Mbá 32.35; Ozê 9.7

mə bá zə yə búúd intúgúlí má, sâ jêsh Mícilyá mí ηgə ci yí í bá bwəma. ²³ ηkwéε budá bwé bá bə nə məbum, nə bəɔŋg bwé bá ηgə nyééŋg bwân mwôw məɔŋg dí wál! Bwé bá bul ηkúnŋkwəŋ. Nəcə məntágula mə bá bul bə ləɔm dí, mpimbə mə Zembî í bá bii kúl búúd ga. ²⁴ Bóól bwé bá gwúyɔw nə ikafwele, bóól kə míkwámúd ikúl byêsh í cúgé Oyúden dî; ikúl í cúgé Oyúden í bá yád Yurúsəlem, tagulə nyaal nyə ná ndéé kə kumə məshíné mə jwəŋga dáj.»

Ja Mwân mə Múúd mə bá bə ná a wál zə yí
(*Mat 24.29-36; Mak 13.24-32*)

²⁵ «*Məshimbá mə bá wóós jwôw nə ηkwoond nə wəacén-céníd. Shí í bá bə ná, ilwəŋ í bá bə ífwaasəd, muud kú wəɔf nəcé m̄əŋ mə bá sá məma ncíndá, ikwɔ́ bul juŋgya. ²⁶ Buud bwé bá ηgə kân nə fúndúgú ηgələ bwánd cúgé í bá wóós shí mishwun yí, nəcé isâ byêsh bísə nə mpífə jəŋ dí yí í bá kúnŋgula. ²⁷ Ja jəɔŋgâ, bwé bá ka dúg *Mwân mə Múúd ηgə zə míŋkúdúd, a zág nə mpífə nə milwané. ²⁸ Ja isâ byəɔŋg í bá tééd ηgələ s̄y yí, bí ɔ́ bá súg mənyúúl íjjiyad, bí bân milúu nəcé í bá bə wəla bí mə bá zə wú mənyámád yí í mú kúnə-kúnə.»

²⁹ A mú kənd bwo kaanə ná: «ŋwagá yuug nə *figyê nə bíl ílí byêsh. ³⁰ Ja məncuug mə agúgwáan mə ηgə kɔ́ yí, ηgaá bí mə də mpu cínəŋg nə ompú bwé mú kúnə-kúnə. ³¹ Ntó námá, ja bí mə bá dúg isâ byəɔŋg í ηgə s̄y yí, mpugá nə Faan mə Zembî í mú kúnə-kúnə.

³² «Búbólé, mə jaaw bí ná, kala búúd ga í ábúlé cɔ́, isâ íni byêsh kú fwo s̄y. ³³ Gwów nə shí í bá cɔ́, nji iciyá byâm kú cɔ́.»

Ompwíin ó Yésus bwé jəlá nə də ji ηkwəməsá

³⁴ «Bi ó bey né milâm mí kég bá wamba bí mézarj næ inguluga næ zhwiimbyálæ næ cug dí né ndeé, jwôw dæŋgú zæ bá byaluga næ bí ³⁵ nda wód í ðu byaluga næ cúdú né. Næcé jwôw dæŋg í bá bii búúd ɔ shí mishwun óga bêsh. ³⁶ Jigá ŋkasá, bí ðu jægula næ Zembî ja jêsh shú né bi bâg faam ísâ byæŋg byêsh dí, bi mú bá kə wós ótútəlí mísh má *Mwân mə Múúd ði.»

³⁷ Yésus nyə á ðu sá né, mwásé wêsh a ji *Luŋ má Zembî a ŋgə yə buud minjígúlá; mpwó-bulú, a kə mbúbúŋ á wəolivyê kə cŋguli búlú wu. ³⁸ Buud bwé á ka ðu zə nyədí cínŋg Luŋ ná kúndé mán zə ðu gwágulə nyə.

22

*Yúdas má kusha næ Yésus
(Mat 26.1-5; Mak 14.1-2)*

¹ Wəla lu *Páska í á ŋgə shísh. Páska nyə á bæ zarj bwé á ðu ðə íbuléd yə kú næ *lævur yí. ² Milúlúú myâ ofada bənŋŋ *Oyíguli ó máccɛɛ bwé á ŋgə sɔ məzhií né bwé gwú Yésus, bwé á ka ŋgə fúndə məŋkúmbə mə búúd.

(Mat 26.14-16; Mak 14.10-11)

³ Yúdas bwé á ðu jôw næ dúl jínə né Iskariyôt yé, a njúl ŋgwól múúd á gwoŋg *ómpwíín wûm næ óbá, *Sátan mú nyíi nyə lámúd. ⁴ Yúdas músə zə kə, kə lésha næ milúlúú myâ ofada bənŋŋ ojwû wə buud bwé á ðu baagulə *Luŋ má Zembî wá. A mú kə lwágulə bwo nda nyə é sá né bwé bííg Yésus ná. ⁵ Bwé mú gwág nywa, bənŋŋ bwé mú bæ cúŋ né bwé é yə nyə *mwaanê. ⁶ Yúdas mú ka ŋgə sɔ fwámé fwála á jí næ ŋkul sá né bwé bííg Yésus məŋkúmbə mə búúd kú mpu yí.

21:34 Iza 24.17; 1Te 5.1-3 21:36 Mat 24.42; Mbú 6.17 21:37 19.47;
22.39 22:1 MmN 12.1-20 22:2 19.48 22:3 4.2, 13; 10.18; 22.31, 53

Ompwíin ó Yésus bwé kwəməsa Páska

(*Mat 26.17-19; Mak 14.12-16*)

⁷ Jwôw lú zâñ bwé du tééd dólə ɪbʉléd yâ kú nə *ləvur yí í mú ka wóds. Jwôw dɔɔŋgú wé bwé du cígə ncwəmbə *Páska yí. ⁸ Yésus mú lwám Pyêr bá Yuánes ná: «Kagá kwísha sá dína Páska, sá bāg kə də.» ⁹ Bwé mú jí nyə ná: «Wo ŋgə cɛɛl ná sá kэг kwísha gwo ŋgow?» ¹⁰ Nyə nə bwo ná: «Kagá, ja bí é nyíi ŋgwəla yí, bí é bwəma nə ŋgwól múúɗ ŋgə ŋkəny káágə májúwó; bí ó bɛ múúɗ wɔɔŋgú kə wóds njów nyə é nyíi yí. ¹¹ Bì mú ci nə muud njów ná: “Yííḡulí má ci nə wo lwóg sá kúl bəñðŋ *ompwíin bé bwé é də dína Páska yí.” ¹² Nyə e lwágulə bí fúm ánúnî njów á gwówúɗ, í njúl kwambulá. Cínɔŋg wé bí é kwísha shé zaŋ Páska yé.» ¹³ Ompwíin bwé mú kə ŋgwəla, bwé mú kə kwey ísâ námə nda nyə á jaaw bwo ná. Bwé mú kwísha dína Páska.

Dína mə Cwamba

(*Mat 26.20-29; Mak 14.17-25*)

¹⁴ Ja wəla lə dína í á wóds yí, Yésus nyə á kə ji shí, bəñðŋ *buud ɔ lwámá bé. ¹⁵ A mú ci nə bwo ná: «Má ámə bul jii ná sənðŋ bí sá dóg *Páska éga té má afwóyé bwəma nə cúnj yí. ¹⁶ Má jaaw bí nə mə abúlé ná kwo də ídúw i Páska kə wóds ja Zembî mə bá féég sóólúgú á cínɔŋg nyədí Faan dí yí.» ¹⁷ Ná ndeé, a mú ŋwa bálá, a yə Zembî akíba, a mú ci ná: «Ŋwagá bálá málwəg ga bí kááwəlag mpédúgá nyín. ¹⁸ Má jaaw bí ná, tééd kíkidíga mə aŋguleé ná wáan ni; mə bá kwo ŋgul gwo nji ja Faan má Zembî í bá zə tów yí.»

¹⁹ Ná ndeé a mú ŋwa buléd, a yə Zembî akíba nə ndeé, a mú fêy buléd, a yə ómpwíin, nyə nə bwo ná: «Nyúúl nyám í má kaanz shú dún dí wé ga. Dugá sá sóólúgú ga, du tédugá mə.» ²⁰ Námə mbií ŋgwúɗú, ja bwé má shín də yí, a mú

némá ηwa bálá wáan, yə bwo, nyə nə bwo ná: «Bálá ga jisə sɔ́ á gúgwáan í zə s̄iy məcíi mām dí yí. Nəcə məcíi mām mə zə shw̄iy shí, zə cé b̄i.

²¹ «Nji, dɔ́gá, muud nyə é kusha nə mə yé ji wa, sənónη ηgə də. ²² Nəcə *Mwân mə Múúud mə zə kə nda cɛɛlá mə Zembî wí ná. Nji məntágula nə múúud mə kéénzh nyə yé!»
²³ Bwə mú ηgə séηsa məkə̀l bwámé nə bwámé, ηgə jí ná zə nyə e sá s̄óólúgú wəɔ́ηḡu na mpédúgá nyánúđ?

Fwámé múúud mpédúgá buud ɔ lwámá

(Mat 20.25-28; Mak 10.42-43)

²⁴ *Buud ɔ lwámá bwə á séηsa məkə̀l ná bwə cɛɛl mpu nyɔ́ɔ́ηg jí bul bə fwámé múúud bwədí gwoɔ́ηg dí yé.

²⁵ Yésus mú ci nə bwo ná: «Micî myâ ikûl ishús mí ηgə nteɛηg ijwûga byán; buud ɔ mpêl bwə ηgə yida j̄i ná buud bwə ηwág bwo nə ijɔ́ɔ́ i búud. ²⁶ Í ajóláyé nə bə ntó bí b̄an dí. Nyɔ́ɔ́ηg yêsh mə céél bul bə fwó múúud gwoɔ́ηg j̄in dí yé, yídag bə nda nyə wə mə búl bə mwántombú; nyɔ́ɔ́ηg mə tów bí shwóg yé séyúg nə bóólúgá. ²⁷ Mpédúgá muud njúl shí ηgə də yé nə nyɔ́ɔ́ηg ηgə s̄ey nə nyə yé, zə jí fwámé múúud? Ŋgaá ná nyɔ́ɔ́ηg njúl shí ηgə də yé? Nji, mɛɛ mə yidá ηwa j̄iya s̄óol məsáal mpédúgá nyínúđ.

²⁸ «B̄i báá, bí mə kyey nə mə zə wós wəla lú məkugulɔ́ dām dí. ²⁹ Né ndeé mə ji nə ηkul yə bí Faan mə Zembî nda Dâ nyə á yə mə dwo ná. ³⁰ Mə ji nə ηkul sá ntó shú ná bi b̄ag də nə ηgul mádí túwəli dí ja mə bá bə mádí Faan dí yí, bí ji némá ícaɔ́ηgád sámb íbɛend w̄um nə íbá yâ *Izəɔ́yêl milósú.»

Pyêr mə bá kíflya Yésus

(Mat 26.33-34; Mak 14.29-30)

³¹ Yésus mú ci nà Pyêr ná: «Shímun, Shímun, *Sátan má gwáám̄b̄ ñkùl ná a zó fyá bí nà mæbwábúlán nda múdá má ðu fyá máwúdà ná. ³² Nji mæe mæ áamæ jægula shú dwô ðí ná búgá gwô í bág kú tag. Ná ndeé, wo ɔ bá ka lúlushi ómínyɔñû bwô ja wó é bá cénd kuú ñjɔɔnd yí.» ³³ Pyêr mú ci nà nyə ná: «Cwámba, mæ ji kwéeshá ná tɔɔ mímbwug shwá kə, tɔɔ shwiɣ shwá bêsh yə.» ³⁴ Yésus mú ci nà nyə ná: «Pyêr, má jaaw wo ná shúshwóógú ná ñgwúm kúwó kwáágúg wo e kílya ija ilóol ná wo ampúyè mæ.»

Wəla la gwáná

(Mat 26.30-46; Mak 14.26-42)

³⁵ A mú ci nà bwo ná: «Ja má á lwâm bí kú nà *mwaanê, kú nà mækwáám, kú nà osílúfaas yí, jí í á fúfə bí?» Bwé ná: «Kú nà sâ.» ³⁶ A mú ci nà bwo ná: «Í zə yidá bə ja ga ðí ná, ñkí muud ji nà mwaanê, a ñwa; ñkí muud ji nà kwáám, a ñwa; muud cúgè nà kafwele yé kusha kúúd jé, kusə kafwele. ³⁷ Nəcé má jaaw bí ná micilyá míga mí jəlá nà bwəma cug jām ðí. Micilyá mí ná: “Bwé á sɛɛɱg bəndɛɱ izhilɛɱgaaná.” Ntɔ ji ná, sâ í dúgyá nà mæ yí í jəlá nə sɛy nda í jí ná.» ³⁸ Bwé mú ci nà nyə ná: «Cwámba, ðugí ikafwele íbá wa.» Nyə nà bwo ná: «Bímí ní í jəla.» ³⁹ A mú cúwo tóón, kə *Mbúɱ wóolivyê nda nyə á ðu bwey sá ná. *Ompwíín bé bwé mú bɛ nyə.

Yésus má jægula nà Zembî Getsemane

(Mat 26.30-46; Mak 14.26-42)

⁴⁰ Ja bwé má kə wóós kúkúl jɔɱg ðí yí, Yésus mú ci nà *ompwíín ná: «Jægulagá nà Zembî, bí bág kú biil mæbwábúlánúð.» ⁴¹ Nyɛ, a músə nywá shísh shwóg-shwóg nà bwo, cé bɔɔlɔ ðí nà ñkul shúg yí. A mú kúð mæbwónɱ shí,

22:31 22.3 22:32 Mat 16.18; Yuá 21.15-17 22:34 22.61; Mat 26.75;
Mak 14.72 22:35 9.2-3; 10.4 22:37 Iza 53.12 22:39 5.16 22:39
21.37; Mat 26.30; Mak 14.26; Yuá 18.1

tééd ηγḡalə jəgula nə Zembî, ⁴² nyə ná: «Pupa, ηkí wó cɛɛl, yílúg mə bálá máccɛy ga! Nji, kú bæ nda mə jí ná, í síyúg nda wó cɛɛl ná.» ⁴³ [Nə ndɛé, ηgwól *əηgales mú wóós zhúle gwôw, zə ηgə lələshi nyə. ⁴⁴ Ifwaas í shwiy í mú bul bii nyə, a mú bul nyiηgə jəgula nə Zembî, gúη í mú də wú nyə nyúúlúd nda ibubəl í mácií də kud shí.]*

⁴⁵ A músə yow jəgulálə, a bân zə kóómb ómpwíín bwə á bæ yí. A mú zə kwey nə máccɛy mə lâm mə mə kənd bwo ígwəd. ⁴⁶ A mú ci nə bwo ná: «Nə ji! Bí ηgə já? Wəɔlɔgá, bi jəgulag, bi bəg kú biil məbwəbúlánúd.»

*Bwə zə bii Yésus
(Mat 26.47-56; Mak 14.43-52)*

⁴⁷ Yésus ηgə ná lás ntúni, seegya nə məma kínda búúd mə cúwo, Yúdas tál bwo shwóg. Yúdas nyə á bæ námə muud á gwoonηg *búúd ə lwámá wúm nə óbá yé mú shish wə Yésus, zə fúlalú nyə. ⁴⁸ Yésus mú ci nə nyə ná: «Yúdas, ntó nə wo zə kusha nə *Mwân mə Múúd məfúlula dí?» ⁴⁹ Ja búúd bəndη Yésus bwə á bæ gwoonηg wá bwə á dúg sá í á ηgə s̄y jəonηg yí, bwə á jí nyə ná: «Cwám̄ba, ye sə gwánág nə ikafwele?» ⁵⁰ ηgwól mú wéem kafwele jé, taad ηgwól sól məsáal mə Ajəláci á ofada, í mú sámb nyə lwə á mbwə mən̄cwúm. ⁵¹ Yésus mú ci ná: «Yəwɔgá ntúni». A mú kún̄ya nə muud éne lwə, í mú yál. ⁵² Yésus mú lás nə milúlúú myâ ofada bəndη ojwú wâ buud bwə á də baagələ *Luη mə Zembî wá nə ocúmbá buud, nyə ná: «Bí ηgə zə nə ikafwele nə məbúle zələ bii mə, mə jisə zhiləηgaané? ⁵³ ηgaá nə shé á də bæ jwôw dēsh kúl ηgwúd Luη mə Zembî dí, bi kú séém̄b mbwə ná bi mə bii mə. Nji, wəla dún wə mə wóós ga, wəla mə *Sátan muud mə də kunη məyídúgúd yé.»

^{22:42} Mat 6.10; 20.22; Mak 10.38; Yuá 12.27-28 * ^{22:44} Sâ jêsh jísó cilyá wa ímpánzə íga dí yí, míl mícilyá mí ayág mí cúgé nə byo. ^{22:53} 19.47; 22.3

⁵⁴ Bwé mú bií nyə, kə nə nyə ná ndeé kə nyíi njów má Ajəláci á ofada. Í á bə, Pyêr ηgá bę bwo nə fwámé cé.

Pyêr mə kíflyá Yésus

(Mat 26.69-75; Mak 14.66-72)

⁵⁵ Bwé á ka jida kuda tām mbaadó bwé mú sɛɛŋgya zə ji shí; Pyêr mú nómó zə ji cínəŋg bwódí. ⁵⁶ Dúl sás í á dū sɛy nə Ajəláci á ofada yí í mú dúg nyə na mənkenya má kudad. Sás dɔəŋg mú mpu shimal dúg ná ndeé a mú ci ná: «Muud éga nyə á bə námó gwoonŋ mə Yésus dî.» ⁵⁷ Pyêr mú kíflya nyə, nyə ná: «Amuda, mə ampúyé múúd éne.» ⁵⁸ Fúfwálá mú cɔ, ηgwól múúd mú nyinŋə ci nə Pyêr ná: «Wo ji námó ηgwól múúd wán.» Pyêr nə né ná: «Muud éga, kú bə mə.» ⁵⁹ Fwála má cɔ je bə wəla ηgwúd ntúni, ηgwól múúd mú nyinŋə zə báásulə ná: «Jí ntó, muud éga bənŋə Yésus wá bwé á bə. ηgaá a ji námó muud á Galilê?» ⁶⁰ Pyêr mú ci ná: «Mə ampúyé sâ wó ηgá ci yí.» Pyêr ηgá ná lás ntúni, ηgwúm kúwó mú kwáág. ⁶¹ Cwám̄ba mú yid dúg Pyêr ná shi shi shi. Pyêr mú téduga ciyá Yésus nyə ámə ci nə nyə yí ná: «Shúshwóógú ná ηgwúm kúwó kwáágúg múús hí, wo e kíflya mə ija ilól.» ⁶² Pyêr mú cúwo tóon kə dū nyêsh nə yê. ⁶³ Buud bwé á bə bwé mbíd Yésus wá bwé á ηgá cágulə Yésus, bwé ηgá yíd nyə. ⁶⁴ Bwé á cɛxlə nyə sâ míshúd ka ηgə ci nə nyə ná: «Lwóg ná wo ji *muud micúndó, jaawug sé muud nyə ámə yíd wo yé.» ⁶⁵ Bwé mú ηgə jág lás nə nyə bíl íciyá í málwíy.

Bwé ηwa cígúlá ná Yésus má jəlá nə yə

(Mat 26.62-66; Mak 14.60-65)

⁶⁶ Mán məlê̄m, gúfúgá ócúmbá wâ kúl búúd, nə milúlúú myâ ofada nə *Oyígulí ó máccɛx bwé á sɛɛŋgya. Bwé mú zə nə Yésus bwódí *Gwoonŋ ósémbye ó mílású wâ Zembî dî.

⁶⁷ Bwé mú ci nə nyə ná: «Ŋkí wo jisə *Kříst, jaawugú sê». Nyə nə bwo ná: «Mə tɛɛm jaaw bí, bi ámagulayé. ⁶⁸ Mə jí námá bí njígá na, bi ábɛsayé mə. ⁶⁹ Nji, tééd kíkídíga, *Mwân mə Múúd nyə é kə ji shí mbwê mənɔcwúm mə Zembî á ŋkul nyêsh dî.» ⁷⁰ Bêsh ntâg ná: «Ntó jí nə wo jí *Mwân mə Zembî?» Nyə nə bwo ná: «Biméfwó bí ŋgə ci ntó, mə jisə nyə.» ⁷¹ Bwé mú ntâg ci ná: «Jí shé mə kwo sɔ owúshined yí? Sáméfwó mə gwág á mə lás.»

23

Yésus mə ká kaad wé Pilât
(*Mat 27.11-14; Mak 15.2-5*)

¹ Gúfúgá búúd jêsh mú tów kyey kə nə Yésus wé Pilât. ² Kə wóós nûŋ, bwé mú ŋgə búgə nyə lósú ná: «Sá ámə kwey múúd éga ŋgə sá nə lwoŋ búúd jísú mitódúgá mí ŋgəg nə búbulə mílúúd, a ŋgə ci nə nyə wé jísú Mesí, Njwú-buud; a ŋgə sá nə bwé kú jéna *Káázəl tóya.» ³ Pilât mú jí nyə ná: «Ye wo jisə Njwú *Oyúden?» Yésus mú bɛsa ná: «Wo mə ci óni.» ⁴ Pilât mú ci nə mílúúlúú myâ ofada nə məŋkúmbə mə búúd ná: «Mə akwéyé ná muud éga mə shwey wôŋ.» ⁵ Bwé mú ci nə nyə ná: «A ŋgə shwambulə kúl búúd jísú. A mə ŋgə yə bwo minjígúla wú Galilê, wóós Yudéa zə kumə wa.» ⁶ Ja Pilât mə gwág ntáni yí, a mú jí ŋkí Yésus jí muud á Galilê. ⁷ Nda nyə á mpu ná Yésus jí muud á faan lú íjwúga mə Herod ná, nyə á ci nə bwo ná bwé kág nə nyə wé Herod. Í á bə Herod njúl Yurúsəlem mwôw məŋgúd.

Yésus mə ká kaad wé Herod

⁸ Herod nyə á bul bə nə məshusug ja nyə á dúg Yésus yí. Nəcə bwey nyə á du bwey sɔ ná a dúg nyə nə isâ nyə á du

gwág shú dé dí yí. Nyə á ηgə bwánd nə búgə ná Yésus nyə e sá dúl *shimbá a mú dúg. ⁹ A mú jí Yésus zhwog minjígá, ηji Yésus kú bəsa. ¹⁰ Milúlúú myâ ofada bə́nđη *Oyíguli ó máccəξ bwə á bə cínəηgá bwə ηgə búgə Yésus milósú nə ηkád. ¹¹ Herod bə́nđη ifulish byé bwə ηgə ηwa nyə mpyón nə mpyón, ηgə cágulə nyə. Bwə mú bwééd nyə jəjə jud nə ndéé nying nyə ná bwə kág nə nyə wá Pilát. ¹² Herod bá Pilát buud bwə á də bə nə ifəmuga wá, bwə mú cəξ shwə jwōw dəηgád.

Yésus má nyingə kə kaad wá Pilát

¹³ Pilát mú səηg mílúlúú myâ ofada, nə micî nə buud bēsh, ¹⁴ a mú ci nə bwo ná: «Bí ámə zə nə muud éga mádí ná a ηgə shwúguli kúl búúd jín. Ká dugá, mə má jí nyə minjígá bi ηgə gwág. Μεε má kwey ná a cugé nə təw wōη ísā byēsh bí ηgə cəel bwaagulə nyə yíid. ¹⁵ Herod má kwey námá ná a cugé nə məbyaagulə, gwə wá á má nyingə nti sé nyə yí. Ntó ji ná muud éga nyə asáyé gúl sá shwiy. ¹⁶ Mə zə yə nyə intúgúlí ná ndéé mə bíd nyə.»

*Bwə ban Yésus, cəel Barábas
(Mat 27.15-26; Mak 15.6-15)*

¹⁷ * [Pilát nyə á də bə nə fúlú ná zəη *Páska í ká bə, a bíd búúd wúl mbwug.] ¹⁸ Bēsh bwə mú kîm ja ηgwúd ná: «Gwúg nyə. Yidag bíd sé Barábas.» ¹⁹ Barábas wəηgū nyə á kə mímbwug dí nəcé bwə á sá nə buud bwə sáág mingáádə nə ijwū, bwə gwú námá múúd. ²⁰ Pilát mú kwo lésha nə buud bwə á ηgə shwəman Yésus wá gúl ja né, nywáá má cəel bíd nyə. ²¹ Bwə mú kîm ná: «Bwambuləg nyə kwolós dî, bwambuləg nyə kwolós dî.» ²² Pilát mú nyingə ci nə bwo ja áléel ná: «Dáyé bōw á má sá yí? Mə

^{23:11} Mat 27.28; Mak 15.17; Yuá 19.2 * ^{23:17} Mícilyá míni mí cúgé
bóól ókálad wā yágúd. ^{23:18} Mis 3.13-14

akwéyé ná a má shwey wôn̄ í jéllá nə shwiy yí. Mə zə sá nə bwá fyámúsəg nyə milwón̄ ná ndeé mə bíd nyə.»²³ Bwə mú nyingə kîm ná a bwámbuləg Yésus kwolós dî, oŋkwiimbyê ngə yáág yáágúg. ²⁴ Pilât mú ŋwa cígúlá ná a zə sá sá bwə ngə jii yí. ²⁵ A mú bíd múúd bwə á ngə gwáám̄b yé, muud nyə á kə mímbwug dí nəc̄e cɪŋú-cindê nə mægwú mə múúd yé; a mú yə bwo Yésus ná bwə kág sá nyə nda bwə dúg ná.

*Bwə kə nə Yésus kwolós dî
(Mat 27.31-38; Mak 15.20-28; Yuá 19.16-24)*

²⁶ Ja bwə á ka ngə kə nə Yésus yí, bwə á bii Shímun á Sirên ngə wú ífambə, bwə mú zhimb nyə kwolós ná a ŋkényúg, ngə bɛ Yésus. ²⁷ Zhwog buud wá kúl búúd, nə budá bwə á ngə bɛ, bwə ngə *bí məbwê íbəd dí†, bwə ngə tədɔwə. ²⁸ Yésus mú yid dúg búdá bəŋgú, a mú cɪ nə bwo ná: «Kúgá jí mə, jiiɡá biméfwó nə bwân bán, ²⁹ nəc̄e í bá wós ná buud bwə bá cɪ ná: “Mikundú mí búdá myá mí má jəla, bá buud bwə abwélé ŋwa mábum, kú bwele nyééŋg bwân wá.” Mwəw búúd bwə bá lás ntó má má ngə zə. ³⁰ Ná ndeé bwə bá cɪ nə mimbúŋ ná: “Kádágá sê,” bwə nə ŋkwúndúgú ná: “Shweelugá sê.” ³¹ ŋkámúsá ná bwə fwó sá lí á búš nda bwə ngə sá ga, jâŋ í bá bə nə fumbə ntədélê?» ³² Ja bwə á ngə kə nə Yésus yí, bwə á ngə námə kə nə míl mímbúwálú mí búúd mímbá ná bwə kə gwú bánjə.

*Bwə bwambulə Yésus kwolós dî
(Mat 27.33-36; Mak 15.22-24)*

³³ Ja bwə má kə wós kúl bwə du jəw ná «Bwundú lúú» yí, bwə mú bwambulə Yésus kwolós dî, bánŋə mimbúwálú mí búúd mímbá myəŋg, nyíga jé kwolós dí Yésus mbwê

† ^{23:27} bí məbwê íbəd dí: Bílə mbwê bəd dí í á du lwágulə ná muud má bul gwág sá í ngə sîy yí cey lámúd. ^{23:29}

^{21.23} ^{23:30} Ozê 10.8; Mbú 6.16 ^{23:31} 1Pr 4.17 ^{23:33} Iza 53.12

mæncwûm, nyíga jéd nyádí mbwê mækóól. ³⁴ †[Ná ndéé Yésus mú lás ná: «Pupa, juug bwo, næcé bwé ampúyé sâ bwé ηgá sá yí.»] Bwé mú wusə mpaambá shú kaawálo míkáándó mí Yésus. ³⁵ Zhwog buud bwé á bæ bwé tál du dúg.

Mbúwálu múúd í cénd mítádúgá

Micî mí mú ηgə cágulə Yésus, ηgə ci ná: «Nyə á du dí cugushi buud íí, a cugug nyəméfwó, ηkí a jì *Kríst, muud Zembî nyə a féésh yé». ³⁶ Ozimbî bwé á ηgə námá cágulə nyə; bwé mú shísh nyádí kə yə nyə mælwəg má ábibyenzhû. ³⁷ Bwé ná: «Ŋkí wo jì Njwû *Oyúden, cugug wóméfwó.» ³⁸ Bwé á cilə cilyá, bwambulə nyə wə ηgεε lúúd gwów né «Njwû Oyúden wé éga.» ³⁹ Wúl mbúwálu í á bæ námá jé kwolós dí yí mú jág lás nə nyə ná: «Ŋgaá wo wé jí Kríst? Cugugú wóméfwó wo ka námá cug sê.» ⁴⁰ Wúl mbúwálu mú feel, jum nyə ná: «O! Wo jì námá íntúgúlfí nda nyə, wo ka bæ kú fúndə Zembî? ⁴¹ Shwé bāη mə jəla nə íntúgúlí íga, næcé shwé a sá námá ísâ í jəlá né shwé bég nə íntúgúlí yí. Ká nyε, nyə abwélé sá sâ abúbôw.» ⁴² A mú ci nə Yésus ná: «Yésus, wo ɔ bá tádugá mə ja wó bá zə nə ijwúga byô yí.» ⁴³ Yésus mú ci nə nyə ná: «Búbólé, má jaaw wo ná, shwé é bæ múús *Paradis.»

Shwi y mə Yésus

(Mat 27.45-51; Mak 15.33-37)

⁴⁴ Jwôw í á bæ í mú ηgεε tólóg dí, yídúgú í á shila shí nyêsh né ηkwed kə wóós mówəla məlóól m̄ə mpwó-kugú, ⁴⁵ jwôw í má shwaaw, *sanda í á du kaləwo *Mpáánzə

23:34 Sôm 22.19; Mat 5.44; Luk 6.28; Mis 7.60 † 23:34 Isâ bísə cilyá íyuug íga dí cwû yí í cúgé bóól ókálaad wá yágúd. 23:35 Sôm 22.8 23:36 Sôm 69.22 23:37 Mat 27.11 23:43 2Kr 12.3 23:44 Amo 8.9

Zembî yí í mú seel títám ná cáŋ. ⁴⁶ Yésus mú kîm gwów-gwów ná: «Pupa, mə mə keel *jîm jâm wódí məbwéd.» Ná ndéé a mú jímal.

(*Mat 27.51-56; Mak 15.38-41*)

⁴⁷ Ja lúlúú ízimbî mə dúg ísâ í á ñgə sîy yí, a mú yə Zembî gúmə, nyə ná: «Búbále, muud éga nyə á bə títəlí muud.»

⁴⁸ Buud bēsh bwá á ñgə zə nə mikúlá áncuncuma ná bwá zə dúg lugə-lugə sâ wá, ja bwá mə dúg ísâ í á ñgə sîy yí, bwá mú ñgə nyiñgə bwá ñgə *bí məbwə íbud dí nə məcey mə lâm. ⁴⁹ Buud bēsh bəñđŋ Yésus bwá á bə nə wŋgó wá nə budá bəñđŋ bwá á ñgə kyey té wúlə Galilə wá bwá á bə bwá tál shwóg-shwóg ka du dúg.

⁵⁰ Ná ndéé, ñgwól múúd nə jínə ná Yóseb mú zə wóós, a ñjúl títəlí muud nə jəjə lâm, a ñjúl námé muud á gwoong mílúlúú myâ ləom. ⁵¹ Nyə á bə muud Arimatê, nyə a shígé bə cúŋ nə cígúlá bwá á ñwa yí nə sâ jēsh bwá á ñgə sá yí. Nywáá nyə á ñgə ji a ñgə bwánd Faan mə Zembî. ⁵² Nyə á ka kə wə Pilát, kə gwáám bə nyə mbimbə mə Yésus. ⁵³ A mú shul yíl mbimbə kwólós dí, a fúlə wə ndómbó dí nə ndéé kə wá nyúl shwoŋ bwá á bwagələ kwóógúd yí, í ñjúl bwá nda fwo bwele bwíŋg wúl mbimbə cínəŋ cwú. ⁵⁴ Jwów dəŋŋ í á bə ntəg jwów bwá du kwəmsa Sábaad yí, kwəmsalə wəŋŋ í á shí námé tééd.

⁵⁵ Budá bəñđŋ Yésus bwá á du ñgə kyey té wúlə Galilə wá bwá á ñgə bə Yóseb kə wóós shwoŋ dí, kə dúg nda nyə á wá mbimbə mə Yésus cínəŋ ná. ⁵⁶ Bwá mú nyiñgə, bwá kə kwəmsa ísâ í ámpə-məcud nə olabínda. Bwá mú woga jwów lú Sábaad nda cəx í á ñgə ci ná.

23:46 Sôm 31.6; Mis 7.59 23:47 títəlí muud: Mat 27.19; Mis 3.14; 7.52; 22.14 23:49 8.2-3; Sôm 38.12 23:55 8.2-3 23:56 MmN 20.10

24

Yésus mə gwûm

(Mat 28.1-8; Mak 16.1-8)

¹ Jwôw shwénde má dú tééd yí, ná nómó mpámán mpámán, bwó á ká zə kə nə olabínda bwó á kwəməsa wá shwoŋ dî. ² Bwó mú kə kwey ná məma kwóógú í ámə du juwal shwoŋ yí í músə í mbwúg koogú.* ³ Bwó mú nyíi shwoŋ dí, nji, bwó kú kwey mbimbə mə Cwámba Yésus. ⁴ Í mú zə bə, bwó ŋgá nâ ntíya, seegya nji buud obá bwó mú bwó tál bwo na kúnə-kúnə, bwó njúl nə mikáándé mí ŋgə ŋkənəwa. ⁵ Inkunjúúnd í mú shwiy búdá nyúúlád, bwó mú kúd məmpwoombú shí. Buud obá bəwŋg bwó mú ci nə bwo ná: «Nəcé jí bí má zə sɔ́ múúd ŋgə cugə yé mímbimbə dí yí? ⁶ A cugé wa, a mə gwûm. Tádúgágá nda nyə á lás nə bí bínɔŋ njúl Galilê ná. ⁷ Ŋgaá nyə á ci nə í jji né *Mwân mə Múúd káánzɔg məbwê mə búúd ɔ́ *mísəmúd, bwó bwambələ nyə kwolós dí nə ndéé a mú gwûm jwôw álél.» ⁸ Budá bwó mú nyiŋgə tédɔga lésú wəwŋg.

⁹ Nə ndéé bwó mú wú shwoŋ dí kə bwiŋg *búúd ɔ́ lwámá wûm nə ŋgwúd isâ íni byêsh, bwó bwiŋg nómó bóól *ómpwín bêsh. ¹⁰ Í á bə, nə Maríya á Magudála, nə Yuána, nə Maríya nyəwŋgú mə Zhâk, nə bóólúgá bəndəŋ bwó á bə wá. Bwó á ŋgə bwiŋg buud ɔ́ lwámá isâ byəwŋg, ¹¹ nji buud ɔ́ lwámá bwó á ŋgə ŋwa bwo nda buud bwó ŋgə ci isâ bísé kú nə wúmbúlé yí, bwó áshíge magulə lâŋ wáj. ¹² Nji, Pyêr mú tɔw, a mú kə nə kúlé shwoŋ dî. A mú bəɔlə, a mú dúg nji obándáshi bwó á dɔl Yésus nə ndí wá. A mú nyiŋgə kə njów a ŋgə káam sâ í ámə síy yí.

* ^{24:2} Mat 28.2 ŋgə ci nə éŋgəles wə nyə a bínɔgal kwóógú dəwŋgú kənd koogú. Dúgúg ivuguli í shwoŋ Mak 16.4 nə Yuá 11.38 dî. ^{24:6} 9.21-22 ^{24:9} Mak 16.10-11; Luk 8.2-3

Ompwíin óbá bwé bwəma nə Yésus zhíí Imawus

¹³ Í á bə ná, jwôw ηgwúd dɔɔηgú, *ompwíin ó Yésus obá bwé á ηgə kə dánd bwé á du jôw ná Imawus yí. Wúle Yurúsəlem kə wu í á jee bə okílomáda wúm nə óbá†. ¹⁴ Bwé á ηgə kə bwé ηgə lésha mpédúgá nyáη, ηgə bwiing isá byêsh í á s̄y yí. ¹⁵ Í mú kə wóos ná, bwé ηgə kə ntúni bwé ηgə lésha ηgə faas íí, Yésus nyəméfwó mú zə kwey bwo, bənonη bwé mú ηgə kə. ¹⁶ Nji mísh máη mé á bə nda gúl s̄a í á ηgə ntágulə, bwé áshígé yag nyə. ¹⁷ A mú ci nə bwo ná: «Myáyé mílán bí ηgə zə bwiingya zhíí nə zhíí míga?» Bwé mú shigula, bwé ηgə nyín nda bwé má shúsula nə zhwunú. ¹⁸ Nyɔɔηg nyə á bə nə jínə ná Kleyopas yé mú bəsa ná: «Nji wo wé jí né wo njúl Yurúsəlem wo kú mpu ísâ í mé s̄y mwôw méga dí yé?»

¹⁹ A mú jí bwo ná: «Byáyé ísâ?» Bwé ná nyə ná: «Isâ í dúgyá nə Yésus á Nazarét yí! Muud nyə á bə *muud micúndá yé, misóólúgú myé nə iciyá byé í dúgá bə ηkí lal ηkúl mísh má Zembî nə mísh má búúd bēsh d̄í. ²⁰ Wo afwóyé gwág nda milúlúú myâ ofada nə otówe ɔ shwóg bású bwé á kusha nə nyə né a yég, bwé bwambulə nyə kwolós dí ná? ²¹ Sá á ηgə bwánd nə búgá ná nyə wé nyə é zə yíl *Izəɾəyêl mónyámád. Nji í áshígé ná bə ntó. Múús jí jwôw álél bwé shínúlə sá isâ byɔɔηgú. ²² Í mé meel nyiηgə bə, bóól búdá wâ sádí gwoonηg bwé mé zə ntágulə sá milúu, né bwé ámə kə shwonη dí mpúmán mpúmán, ²³ bwé shígé kwey mbimbə yé cínɔηg; bwé mú zə jaaw ná bwé ámə dúg *wəéηgəles, wəéηgəles bɔɔηg bwé mú jaaw bwo ná Yésus ηgə cugə. ²⁴ Bóól búúd ó gwoonηg jisú bwé shí námə kə shwonη dí, bwé kə kwey ísâ nda búdá bwé ámə jaaw né; nji nye, bwé shígé dúg nyə.»

† 24:13 *Osutád məwúm məsaman.* 24:19 7.16 24:21 1.68;
2.38 24:24 24.12; Yuá 20.3-10

²⁵ Nye mú ka zə lás nə bwo ná: «A bi má bæ nə shúg e! A bí caálə *magulə ná isâ búúd ɔ mícúndə bwə á ci yí bísə búbálé e! ²⁶ Ŋgaá ná í á jii ná *Kríst júgug ntúni ná ndeé a mú nyingə ŋwa gúmə jé?» ²⁷ A mú ka zə sá nə bwə mpúg isâ í dúgyá nə nyə yí, nda Kálaad Zembî ŋgə ci nə, tééd nə Micilyá mí Moyîz kala nə mí mí búúd ɔ mícúndə. ²⁸ Bwə mú ŋgə shísh kúnə-kúnə nə dánd bwə á ŋgə kə yí. Yésus nye mú sá nda a cɔ kə nə njəond shwóg. ²⁹ Bwə mú yáág nə nyə ná a kú cɔ, bwə nə nyə ná: «Jig wa sódí, kugú má bii shí, jwôw í mú bul kə.» A mú nyí njów nə a ji cínəŋg bwódí. ³⁰ Í mú zə bæ ná, ja bəndəŋ bwə má zə ji shí ná bwə də yí, Yésus mú ŋwa buléd, a mú bwádan nə gwo, a mú fêy gwo a yə bwo. ³¹ Mísh má mú ka tɛem bəŋ bwo ná ndeé bwə mú yag nyə. Nji, a mú jímb bwo míshúd. ³² Bwə mú ŋgə ci bwámé nə bwámé ná: «Ja nyə ámə ŋgə lésha nə sə zhíí nə zhíí ŋgə féeğ sə mícilyá mí Kálaad Zembî yí, ŋgaá nə milám mí ámə ŋgə bæ sə ná gwɔɔ-gwɔɔ nə fwámé yéesh í?» ³³ Bwə mú tí njəond némə wəla dɔŋgúd nyingə kə Yurúsəlem. Bwə mú kə kwey *búúd ɔ lwámá wúm nə ŋgwúd bəndəŋ buud bwə á zə sɛɛngya nə bwo wá. ³⁴ Bwə mú kə jaaw bwo ná jisə búbálé ná Cwámba má gwúm, Shímun shí dúg nyə. ³⁵ Bwə mú bwiing bwo sâ í ámə bæ nə bwo zhíí nə zhíí yí nə nda bwə ámə kə yag Yésus ja nyə ámə fêy buléd ná.

Yésus mə lwágulə ompwín bé nyúul

³⁶ Bwə ŋgə bwiing bwo gwo ntúni, Yésus má cúwo, zə tɔw bwo tútám, a mú ci nə bwo ná: «Səlugá milám shí.» ³⁷ Məma yáág-yáág íŋkɔŋkúúnd í mú shwiy bwo nyúúléd, bwə ŋgə dúg ná *jím wə bwə má dúg ni. ³⁸ A mú ci nə bwo ná: «Jí bí ŋgə búbulə yí? Jí bí ŋgə bæ nə məshwán mílámúd

24:25 24.45 24:27 24.44 24:32 24.45 24:34 Mak 16.7; 1Kr 15.4-5
 24:36 1Kr 15.5 Səlugá milám shí: Luk 2.14 24:37 Mat 14.26; Mak 6.49

yí? ³⁹ Dúgúgá məbwê nə məkuú mām. Jísə mpú bæ mə wə éga. Kúnyágá nə mə, dúgúgá. Jîm í ádé bæ nə ifúndá nə iyasé nda bí ηgə dúg mə nə ndî éga.» ⁴⁰ Nyə á ηgə ci ntúni a ηgə lwágulə bwo məbwə nə məkuú mé. ⁴¹ Bwə á bæ bwə mú nə məshusug, bwə ηgə káam, ηji bwə kú fwo mpu *búgala. A mú ci nə bwo ná: «Bí cugé nə sâ mé dá wa?» ⁴² Bwə mú yə nyə kál shú mbufá. ⁴³ A mú ηwa gwo, a mú də bwə ηgə dúg. ⁴⁴ A mú ci nə bwo ná: «Sâ mé á bwey də jaaw bí ja shé á du bæ yí óni; mə á du jaaw bí ná isâ bísə cilyá shú dām Cεξ mə Moyîz dí nə micilyá mí *búúd ɔ mícúndə nə osôm dí yí byêsh í jəlá nə bá sîy.» ⁴⁵ A mú bēny bwo fəg nə bwə gwágúg mícilyá mí Kálaad Zembî. ⁴⁶ A mú ci nə bwo ná: «Jísə cilyá Kálaad Zembî dí ntúga “Krîst mə bá jug ná ndéé a gwôm jwôw áléelud, ⁴⁷ bwə ka bá du cúndə jínə déd nə buud bwə céndúg mitédúgá, Zembî mú juu bwo. Cúndə wəɔηg í bá tééd Yurúsəlem í mú kala ílwoη byêsh.” ⁴⁸ Bì wə búś ówúshined wâ isâ byəɔηg. ⁴⁹ Ná ndéé, mə bá ntí bí sâ Dâ nyə á kaag bí yí. Bì bāη jigá wa ηgwəla kə kumə ja mpífá í bá zhu gwôw, bí zə lwánd nə ndî yí.»

Yésus mə ké gwôw

⁵⁰ A mú wú nə bwo ηgwəla kə nə bwo kúnə-kúnə nə Betanî. Kə wósə nûη, a mú bān məbwə bwádan nə bwo. ⁵¹ A ηgə bwádan nə bwo ntúni, a mú ηgə béégya nə bwo, ηgə ηkâη kə gwôw. ⁵² Bāη bwə mú kúdcəw shí yə nyə gúmə nə ndéé bwə mú nyiηgə kə Yurúsəlem nə məshusug milâm

24:41 Yuá 21.5, 10; Mis 10.41 24:44 24.27; Yuá 5.39 Moyîz; Mis 7.9-10, 25-27, 35, 37-39; Yuá 5.46 búúd ɔ mícúndə: Iza 52.13-53.12; Ozê 6.2 osôm: Sôm 22.69 24:45 24.25-27, 32; Yuá 20.9 24:46 9.21-22; Mat 26.56; Mak 14.49; 1Kr 15.3-4; Mis 17.2-3; 28.23 24:47 3.3; Mis 1.8; 5.31; 11.18; 17.30-31; 20.21; Rom 15.19 24:48 Mis 5.32; Yuá 15.26-27 24:48 Mis 1.8, 22; 2.32; 3.15; 4.33; 10.39-41; 13.31 24:49 4.18 24:50 9.51; Mak 16.19; Mis 1.9; 3.21 24:52 Mis 1.12; Yuá 14.28; 16.22

ná cwóó. ⁵³ Bwé mú kə ji *Luŋ mə Zembî kú ná kwo wú,
dɛ ságusə Zembî.

Kálaad Zembî : Sə́ á Gúgwáan New Testament in Makaa

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Makaa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Makaa

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2018-11-16

